

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

**«МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ – 2020:
Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні:
глобальний, національний та регіональний аспекти»**

XXIII Всеукраїнська науково-практична конференція

ПРОГРАМА та ТЕЗИ

Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених
*«Сучасний науково-педагогічний дискурс окреслення
і вирішення соціальних питань»*

Миколаїв, 20 листопада 2020 року

Миколаїв – 2020

Могилянські читання – 2020 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : XXIII Всеукр. наук.-практ. конф. : програма та тези доп. : Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Сучасний науково-педагогічний дискурс окреслення і вирішення соціальних питань», Миколаїв, 20 листоп. 2020 р., ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. – 152 с.

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

**«МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ – 2020:
Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні:
глобальний, національний та регіональний аспекти»**

XXIII Всеукраїнська науково-практична конференція

ПРОГРАМА

**Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених
«Сучасний науково-педагогічний дискурс окреслення
і вирішення соціальних питань»**

Миколаїв, 20 листопада 2020 року

Миколаїв – 2020

Організатори Конференції:

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут державного управління ЧНУ ім. Петра Могили
Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки

ПРОГРАМА

.....
20 листопада 2020 р., м. Миколаїв, Україна

Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, вчена рада

9:00 – 10:00 Реєстрація	
10:00-10:15	Відкриття. Вступне слово. • Володимир БЕГЛИЦЯ, проректор Чорноморського національного університету імені Петра Могили; • Володимир СМЕЛЬЯНОВ, директор Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили; • Дмитро САЙ, в. о. завідувача кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили.
10:15-10:45	Робота секції: Інновації соціальної роботи в умовах викликів сьогодення
10:45 – 11:00 Перерва	
11:00-11:45	Робота секції: Залучення активної молоді до вирішення соціальних питань громадянського суспільства
11:45-12:00 Перерва	
12:00-12:45	Робота секції: Соціальний контекст публічного управління та адміністрування
12:45 – 13:00 Закриття конференції	

Робочі мови: українська, англійська.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Сай Д. В. – кандидат педагогічних наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили.

Члени оргкомітету:

Андрєєв В. І. – начальник наукового відділу Чорноморського національного університету імені Петра Могили, кандидат технічних наук, доцент;

Костєва Т. Б. – кандидат педагогічних наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили;

Файчук О. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили.

Соловійова А. С. – кандидат політичних наук, доцент б. в. з. кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили;

Лушагіна Т. В. – кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили;

Шкірчак С. І. – викладач кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили

Відповідальний секретар оргкомітету:

Акімова Т. Ю. – кандидат наук з державного управління, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили

**СЕКЦІЯ: Інновації соціальної роботи
в умовах викликів сьогодення**

Модератор: **Дмитро Сай** – кандидат педагогічних наук, доцент
б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогі-
ки ЧНУ ім. Петра Могили.

ВИСТУПИ:

Чубук Р. В. канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи, управ-
ління та педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Сучасні актуальні проблеми розвитку соціальної роботи в Україні.

Полторак Л. Ю. канд. пед. наук, старший викладач кафедри соціальної
роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

**Особливості використання творчих матеріалів у процесі арт-
терапевтичної діяльності соціальних працівників.**

Малиновська Н. Л. канд. іст. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

**Забезпечення дистанційного доступу громадян до соціальних
послуг в умовах діджиталізації.**

Дорошенко О. В. аспірантка кафедри соціальної роботи, управління і
педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

**Деякі аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних пра-
цівників в умовах університетської освіти.**

Простомолотова О. Р. магістрантка кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Особливості ставлення до представників ЛГБТ в Україні і світі.

Юрікян Ю. магістрант кафедри соціальної роботи, управління та
педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Розвиток відповідальної поведінки у сучасних підлітків.

Моспан І. Я. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і
педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

**Зарубіжний досвід соціальної психологічної підтримки засуджених
«категорії відторгнутих від загалу» в місцях позбавлення волі.**

Матвієнко В. В. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Інноваційно-технологічна спрямованість соціальної роботи.

Манюк Б. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Гра як провідний вид корекційної діяльності соціального гувєрнера з дітьми з розладами аутичного спектру.

Вєрба Г. Ю. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Психологічний супровід як умова ефективної професійної діяльності соціальних працівників.

Сієнко М. М. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Правова культура та правова соціалізація як запорука прийняття інновацій у соціальній роботі.

Семенова І. М. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Дитячі будинки сімейного типу як інноваційний підхід у вирішенні проблем соціального сирітства.

Петрова Ю. С. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Особливості використання технологій дистанційного навчання.

Льченко А. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Підвищення рівня проінформованості населення про хімсєкс в гей-співтоваристві та ЧСЧ як небезпєку соціального здоров'я.

Попова Ю. С. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Досвід Японії у профілактиці правопорушень серед неповнолітніх.

Добровольська С. О. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Корпоративна культура у менеджменті соціальної роботи як крок до розвитку соціальної сфєри.

Григоренко Д. П. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Сучасні методи соціальної допомоги особам без певного місця проживання.

Волинець К. В. магістрантка інституту державного управління, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Формування правової культури у молодших підлітків.

Волкова О. С. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Роль адаптації у розвитку особистісного потенціалу студентів ЗВО.

Васькова Ю. М. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Право особистості на повагу до сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності у контексті реалізації принципу толерантності.

Іванова М. Є. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Моделі соціальної політики: особливості реалізації.

СЕКЦІЯ: Залучення активної молоді до вирішення соціальних питань громадянського суспільства

Модератор: **Олена Файчук**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили.

ВИСТУПИ:

Веліховська А. Б. канд. пед. наук, доцент кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного університету (м. Миколаїв)

Курепін В. М. старший викладач кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного університету (м. Миколаїв)
Залучення молоді до вирішення екологічних проблем громадянського суспільства.

Сай Д. В. канд. пед. наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв) **Особливості наснаження молоді з інвалідністю у громаді.**

Файчук О. Л. канд. пед. наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)
Участь молоді у профілактичній діяльності благодійних організацій міста Миколаєва.

Акімова Т.Ю. канд. н. з держ. упр., доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)
Участь молоді у процесах прийняття рішень.

Пазюк Ю. О. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)
Залучення активної молоді до вирішення соціальних питань громадянського суспільства.

Мерлюк І. А. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)
Соціальні питання громадянського суспільства: молодіжна політика України та залучення молоді до вирішення соціальних питань.

СЕКЦІЯ: Соціальний контекст публічного управління та адміністрування

Модератор: **Тетяна Акімова**, кандидат наук з державного управління, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки, ЧНУ ім. Петра Могили.

ВИСТУПИ:

Кулакова А. Ю. заступник начальника відділу обліку зобов'язань та розрахунків фінансового управління Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області. **Соціальний контекст взаємодії Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області з громадськістю.**

Сургова С. Ю. канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління та педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв) **Реалізація державної політики в напрямку архітектурної доступності для маломобільних груп.**

Костєва Т. Б. канд. пед. наук, доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв) **Гласність та прозорість в управлінській діяльності як основа соціально-правового та демократичного розвитку.**

Яблуновська К. О. асистент кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету (м. Миколаїв) **Публічне управління в екологічній сфері.**

Абдуллаєв В. А. аспірант спеціальності «Публічне управління та адміністрування», ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв) **Механізми демократичного судового контролю в системі публічного управління.**

Белік Л. П. магістрантка інституту державного управління, ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв) **Становлення інституту супервізорства в органах державної служби.**

Білас О. М. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв) **Е-звернення громадян в Україні як електронна послуга.**

Архипенко Н. В. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв) **Досвід Європейських країн в організації проведення земельних торгів аукціонів земель сільськогосподарського призначення.**

Паламарчук Л. В. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Щорічне оцінювання державних службовців як запорука соціально-демократичного суспільства.

Западенко К. О. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Вплив спеціальної перевірки на кадровий потенціал державних службовців як механізм соціально активного суспільства.

Кваша О. О. магістр інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Сучасний стан молодіжної політики в Європейському Союзі.

Кужильна Н. А. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Впровадження Європейських стандартів публічної служби в країнах ЄС (на прикладі Франції, Польщі, країн Балтії): досвід для України.

Журавльова М. С. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Державна служба, як інститут держави.

Малашин І. П. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Аналіз конституційно-правових основ публічної служби в Україні.

Головащенко Н. Г. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Соціально-економічний аспект нормативної грошової оцінки землі.

Фортуна О. В. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Аналіз сучасного стану системи пенсійного забезпечення в Україні: перспективи її реформування.

Долгих А. М. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Система електронних звернень та електронних петицій як чинник участі населення у вирішенні питань публічного управління.

Костюк О. В. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Механізм контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні.

Потішняк Т. О. магістрантка інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Історичний аналіз виникнення та формування територіальних громад на теренах сучасної України.

Котенко А. магістрантка кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв)

Інноваційні підходи у роботі державної служби зайнятості в умовах пандемії.

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

**«МОГИЛЯНСЬКІ ЧИТАННЯ – 2020:
Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні:
глобальний, національний та регіональний аспекти»**

XXIII Всеукраїнська науково-практична конференція

ТЕЗИ

**Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених
«Сучасний науково-педагогічний дискурс окреслення
і вирішення соціальних питань»**

Миколаїв, 16–20 листопада 2020 року

Миколаїв – 2020

СЕКЦІЯ: Інновації соціальної роботи в умовах викликів сьогодення

УДК 378

Чубук Р. В.,
канд. пед. наук, доцент кафедри
соціальної роботи, управління та педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв
orcid.org/0000-0002-8026-8255

СУЧАСНІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ

Однією із професій, яка зазнає суттєвих змін під впливом глобалізаційних процесів, що відбуваються у світі, є соціальна робота. До того ж, соціальна робота в Україні має деякі особливості, обумовлені, з одного боку, попереднім періодом історичних епох розвитку, а в сучасних умовах – негативним впливом затяжної соціально-економічної кризи світового масштабу і поширенням в усьому світі коронавірусної пандемії, які і стали провідними демаркаційними віхами для актуалізації потреб щодо проведення комплексної соціальної роботи з різними категоріями клієнтів, оскільки саме в кризові періоди значно зростають соціальні проблеми мільйонів людей, які потребують соціальної підтримки та допомоги.

Використовуючи загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, були проаналізовані наукові праці в контексті розвитку соціальної роботи, що розміщені в електронних базах даних Google Scholar та Web of Science, на вітчизняних і закордонних веб-сайтах. У результаті аналізу виявлено, що провідними векторами реагування соціальної роботи на світові глобалізаційні зміни суспільних процесів є:

- 1) переосмислення її основної місії та завдань;
- 2) розширення спектру соціальної сфери діяльності;
- 3) інтернаціоналізація професії та її вихід на міжнародний рівень;
- 4) поглиблення розуміння взаємозв'язку соціальних проблем на глобальному, регіональному і місцевому рівнях.

Мета роботи полягає в аналізі наукових праць та усвідомленні світових тенденцій сучасних актуальних проблем розвитку соціальної роботи.

У сучасних умовах провідними тенденціями реформування професійної підготовки майбутніх соціальних працівників є: децентралізація управління вищою освітою; уніфікація змісту професійної підготовки фахівців; впровадження інноваційних технологій дистанційної освіти; підвищення рівня міждисциплінарної взаємодії; інтернаціоналізація освіти.

У липні 2014 р. на Світовому конгресі з соціальної роботи, який проходив у Мельбурні (Австралія), по-сучасному переосмислюючи місію соціальної роботи, було ухвалено нове визначення поняття соціальної роботи. Згідно з цим визначенням «соціальна робота – це заснована на практиці професія та академічна дисципліна, що спрямована на сприяння соціальним змінам і розвитку, соціальній згуртованості, активізації та звільненню людей. При цьому провідне місце у соціальній роботі належить таким принципам як: забезпечення прав людини, соціальної справедливості, колективної відповідальності, безпеки та поваги [3].

До того ж, сучасні світові процеси глобалізації, сприяли остаточному вирішенню проблеми соціальної роботи щодо пріоритетності її завдань стосовно: за першим підходом, надання соціальної підтримки і допомоги найбільш вразливим категоріям населення, а за другим – покращення рівня життя всього суспільства шляхом здійснення соціальних реформ, підвищення соціальних стандартів життєдіяльності людей, керуючись принципом соціальної справедливості. Сучасне оновлене визначення соціальної роботи успішно поєднує ці два підходи, з пріоритетністю другого підходу.

Варто зазначити: багато теоретиків і практиків соціальної сфери вважають соціальну роботу професією, орієнтованою на конкретно-історичний, національно-культурний контекст, а в умовах сьогодення зростає розуміння, що вона є міжнародною професією, оскільки розвивається у тих самих напрямках, виконує у суспільстві схожі завдання і функції, використовує одні і ті ж методи втручання і шляхи вирішення спільних проблем [2].

Водночас, зацентруємо увагу й на тому: що з активізацією глобалізаційних та інтеграційних процесів пов'язана *тенденція інтернаціоналізації соціальної роботи*. Саме завдяки міжнародній співпраці соціальна робота як професія поширилася у різних країнах ще задовго до зазначених процесів. Рівень міжнародної співпраці у соціальній сфері та соціальній освіті останніми десятиліттями суттєво підвищився за рахунок:

- 1) розширення зв'язків і можливостей обміну досвідом соціальної роботи, приймаючи участь у спільних проєктах, конференціях, стажуваннях;

- 2) розвитку академічної мобільності фахівців соціальної сфери;
- 3) проведення міжнародних наукових досліджень;
- 4) уніфікації та розширення термінології соціальної роботи;
- 5) використання міжнародних стандартів професійної діяльності та підготовки фахівців.

Отже, у результаті інтернаціоналізації соціальної роботи виникло явище «міжнародна соціальна робота», до механізмів реалізації якої відносять такі дії як: обмін практикою соціальної роботи і формування принципів наднаціонального нормативного і фахового регулювання соціальних проблем; визначення універсальних концепцій розвитку соціальної роботи як академічної дисципліни та професійної діяльності. Узагальнюючи, зробимо акцент на ускладненні причин соціальних проблем та урізноманітненні їх характеру, що призвело не лише до перегляду розуміння місії професії, але й до реформ у системі їхньої підготовки.

Вагомий внесок у розвиток міжнародного співробітництва у сфері соціальної освіти робить Міжнародна асоціація шкіл соціальної роботи, яка охоплює понад 500 членів із 70 країн світу. Асоціація має статус консультативного органу, наданого їй ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Радою Європи, що сприяє розширенню співробітництва між навчальними закладами різних країн; ініціює відкриття міжнародних освітніх програм із соціальної роботи та міжнародних науково-дослідницьких проєктів, програм академічної мобільності студентів і викладачів; впроваджує міжнародну проблематику в навчальні курси; інтегрує міжнародні складові в національні наукові дослідження тощо [3].

Розвиток системи професійної підготовки соціальних працівників відбувається одночасно з: розробкою теоретичних засад соціальної роботи; осмисленням сутності соціальної освіти; утвердженням системи принципів, що представляють собою основні вимоги до вдосконалення змісту, технологій та механізмів реалізації соціальної освіти. До того ж, у багатьох країнах світу відбуваються процеси модернізації систем професійної підготовки соціальних працівників. Науковці зазначають, що у кожній країні процеси модернізації мають свою специфіку, проте стають очевидними і певні спільні тенденції.

У сучасних наукових дослідженнях акцентується увага на тому, що однією з провідних тенденцій реформування є *децентралізація управління вищою освітою*, сутність якої полягає у делегуванні повноважень безпосередньо закладам вищої освіти. У результаті такого реформування професійна підготовка соціальних працівників має суттєві відмінності у багатьох зарубіжних країнах (Німеччина, Великобританія, Франція). Це означає: існує реальна ймовірність того, що окремі спеці-

алізації спеціальності «Соціальна робота» (напр., організація соціальної роботи в громаді, соціальна робота з охорони дитинства, та ін.) можуть виокремитися у самостійні професії, оскільки вони мають мало спільного між собою у структурі та змісті підготовки соціальних працівників [1].

Як свідчать результати наукових досліджень, актуалізується також потреба в *уніфікації професійної підготовки соціальних працівників*. Відповідаючи на цю потребу, у 2004 р. Міжнародна асоціація шкіл соціальної роботи (IASSW) і Міжнародна асоціація соціальних працівників (IFSW) розробили і затвердили «Глобальні стандарти підготовки соціальних працівників». Метою цих стандартів було впровадження єдиних підходів до професійної підготовки фахівців і варіантів їхньої стандартизації у різних культурних контекстах.

Заслугує на увагу положення, що уніфікація змісту професійної підготовки соціальних працівників залежить не лише від зовнішніх впливів. Передусім, вона зумовлена внутрішніми факторами країни, а саме: соціальним контекстом практики і характером проблем, з якими стикаються соціальні працівники. Для цього у різних країнах до навчальних планів шкіл соціальної роботи включають додаткову курсову підготовку соціальних працівників, тематика якої відображає нові реалії суспільного життя країни: соціально-психологічне забезпечення діяльності в надзвичайних умовах міжнаціональних конфліктів, терористичних актів, природних катастроф; соціально-психологічна робота з внутрішніми біженцями, евакуйованими з районів стихійних небезпек, бойових дій тощо. Тематика підготовки в екстремальних умовах для України є надзвичайно важливою і необхідною.

Ми поділяємо позицію дослідників, які вважають що модернізація професійної підготовки соціальних працівників стосується не тільки її змісту, але й технологій її реалізації. Так, впровадження технологій дистанційної освіти відображає одну зі значущих тенденцій в інформаційному суспільстві світу, яка полягає у розповсюдженні інформаційно-комунікаційних технологій. На сьогодні лідером сфери технологій дистанційної освіти у соціальній роботі є США (50 % світового ресурсу). Водночас, нагальна потреба на здобуття освіти за допомогою інформаційно-комунікативних технологій в інших країнах світу інтенсивно збільшується [2].

Доцільно зазначити: урізноманітнення сфер професійної діяльності соціальних працівників, ускладнення її характеру і розширення змісту, сприяли *посилению міждисциплінарної взаємодії*. Впровадження програм подвійних спеціальностей є свідченням саме цієї тенденції. Завклади вищої освіти є ініціаторами впровадження *програм подвійних*

спеціальностей з метою сприяння академічній колегіальності та реалізації міждисциплінарної співпраці. Ці програми відповідають вимогам практики соціальної роботи, потребам сучасного ринку праці у фахівцях; передбачають здобуття двох суміжних спеціальностей на тому самому або ж різних освітньо-кваліфікаційних рівнях, але з різних галузей знань (напр., ступенів: магістра соціальної роботи і магістра громадського здоров'я; магістра соціальної роботи і магістра реабілітолога; магістра із соціальної роботи та бакалавра з права).

Ураховуючи те, що вплив глобалізаційних процесів на соціальну роботу передбачає зміну як національних, так і регіональних складових, проте ніяк не зменшує їх ролі. В умовах сьогодення соціальні працівники зустрічаються з такими глобальними викликами як: міжнародна міграція, торгівля людьми, транскордонна злочинність та ін. Окрім цього, багато соціальних проблем таких як: соціальна несправедливість, нерівність, бідність, пригнічення найманців, поширення соціально-небезпечних захворювань і девіацій молоді – також набувають глобальних масштабів. Важливо зацентрувати увагу на тому, що подолати вищезазначені проблеми на місцевому рівні практично неможливо, оскільки їх причини, зазвичай, коріняться у процесах глобалізації, тобто виходять за межі національних кордонів [2].

Узагальнюючи результати аналізу актуальних проблем розвитку соціальної роботи і тенденцій модернізації соціальної освіти, сформулюємо такі висновки:

1) провідними векторами реагування соціальної роботи на глобалізаційні виклики суспільних процесів є: переосмислення її завдань і пріоритетів; розширення сфер діяльності; інтернаціоналізація професії та її вихід на міжнародний рівень; вдосконалення взаємозв'язку глобального, регіонального і місцевого вимірів соціальних проблем;

2) основними тенденціями модернізації системи професійної підготовки фахівців для соціальної сфери є: децентралізація управління вищою освітою, уніфікація змісту підготовки, впровадження технологій дистанційної освіти, посилення міждисциплінарної взаємодії, інтернаціоналізації освіти.

Узагальнюючи вищезазначене, зробимо акцент на тому, що усвідомлене вивчення і врахування світових тенденцій розвитку соціальної роботи та освіти у соціальній сфері, враховуючи історичні, соціально-економічні, культурні, етнічні, релігійні та інші фактори їх формування, є значущими не лише для реформування всієї системи вищої освіти та її інтеграції у європейський і світовий освітній простір, але й у контексті підвищення якості соціальної роботи та надання соціально-освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Куценко В. І. Трансформації соціальної сфери України : регіональний аспект : монографія / В. І. Куценко, Я. В. Остафійчук. – Київ : Оріони, 2005. – 400 с.
2. Agbényig, D. L., Huang, L. (2014 April) Quantifying Globalization in Social Work Research. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/262337418>. DOI: 10.1080/ 10437797.2014.885255.
3. Bailey, J. (2015, October 15). Social work in the U. S. : Workforce & Education. Agora Psycho-Pragmatica, 9 (2). Retrieved from <https://www.uav.ro/jour/index.php/app/issue/view/45>.

УДК 364 – 785.4:7

Полторак Л. Ю.,

канд. пед. наук, старший викладач
кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ МАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕСІ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Одним із першорядних моментів в організації арт-терапевтичної діяльності у соціальній роботі є коректний підбір творчих матеріалів та дотримання техніки безпеки під час їх використання. Соціальна робота має ряд особливостей, таких як: обмежене фінансування та відсутність закупівлі широкого асортименту творчих матеріалів, необхідність працювати із великим колом клієнтів, серед яких можуть бути люди з ментальними проблемами, порушеннями когнітивного характеру, з вадами опорно-рухового апарату тощо. Усе це створює необхідність вивчення особливостей використання творчих матеріалів у процесі арт-терапевтичної діяльності соціальних працівників.

Дуже важко надати повний перелік усіх, необхідних для арт-терапевтичного заняття, матеріалів, оскільки список може бути нескінченим. Тому, доцільно розподілити їх залежно від того на скільки матеріал дозволяє клієнту контролювати ситуацію, як це зазначено у табл. 1 [1, с. 40].

Матеріали, які найменше контролюються: рідкі, м'які, стимулюючі почуття (направлені на експресію). Зазначені матеріали використовуються: коли ми хочемо дібратися до почуттів людини (тупикові

ситуації, діагностика); коли терапія спрямована на інсайт; для зменшення дії механізмів психологічного захисту; коли клієнт занадто себе контролює, що не дозволяє опуститися у підсвідомість [1, с. 41].

Таблиця 1

Необхідний для арт-терапевтичної роботи матеріал від того, який найменше контролюється, до того, який контролюється найбільше

Мокра глина	Акварель	М'який пластилін	Масляна пастель	Товсті маркери	Колаж	Твердий пластилін	Тонкі маркери	Кольорові олівці	Звичайний олівець
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Такі матеріали використовують зі здоровими людьми, під час розладів особистості, при дистимічній депресії (затяжній) тощо.

Ті *матеріали, які контролюються більше*: мають опір, дозволяють зберігати контроль. Зазначені матеріали використовуються: для того, щоб зберегти відчуття захисту; для укріплення Его клієнта; для того, щоб «зв'язати» нервозність; для збільшення почуття самоконтролю та безпеки [1, с. 41].

Зазначені матеріали використовуються із пацієнтами, яких складно контролювати: підлітки, маніяки, люди із глибоким регресом, в ситуаціях, коли клієнт не може більше контролювати емоції, з клієнтами, які схильні до страхів. Суха пастель та масляна добре підходять для роботи із клієнтами з розладами харчування.

Якість матеріалів за можливості має бути достатньо високим, в протилежному випадку може знизитися цінність самої роботи і її результатів. Необхідно враховувати, що вибір матеріалу може бути пов'язаний як з особливостями стану та особистості клієнта, так і з динамікою арт-терапевтичного процесу в цілому. Клієнту має бути надана можливість самому вибирати матеріал і засоби для образотворчої роботи.

Під час проведення арт-терапевтичного заняття окрім правил пожежної безпеки *слід дотримуватися наступних порад*:

- переконайтесь, що клієнт не має протипоказань щодо роботи із певними видами матеріалів за станом здоров'я;

- якщо ви працюєте з клієнтом із психічними відхиленнями, потрібно пам'ятати про предмети, якими клієнт може поранити себе. Бажано використовувати лише кольорові воскові олівці;
- якщо ви не можете довіряти клієнту, потрібно рахувати усі предмети, промовляючи усе в голос (у мене 10 ножиць, я їх вам даю і по завершенню роботи я зберу назад 10 ножиць);
- якщо ви працюєте у лікарні або з пацієнтами, які чимось хворіють, треба слідкувати щоб вони не передавали матеріали один одному (для уникнення передачі інфекції);
- намагайтеся використовувати лише якісні матеріали, але пам'ятайте, що будь-який матеріал може бути зроблений із небезпечних матеріалів;
- працюючи з дітьми, використовуйте нетоксичні матеріали (наприклад, фарбу для вітражу на водній основі) та не забувайте про вентиляцію приміщення. У дітей коротша носоглотка і запахи швидше потрапляють в легені, що сприяє більш швидкому потраплянню токсичних речовин у кров;
- не використовуйте токсичні матеріали у роботі з вагітними. Слідкуйте за справністю вентиляцій;
- якщо ви працюєте із дитиною, перед початком кожного заняття та у кінці кожного заняття обов'язково мийте руки разом із дитиною. Для того, щоб дитина належним чином вимила руки, згадайте будь-яку дитячу пісеньку і мийте руки доти, доки будете її наспівувати.

Список використаних джерел

1. Полторак Л. Ю. П 52 Арт-терапія в соціальній роботі : навч. посібник / Л. Ю. Полторак – Херсон : ФОП Грінь Д. С., 2014. – 152 с.

УДК 364-7-024.87:004.77(043.2)

Малиновська Н. Л.,

канд. іст. наук,

доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ДОСТУПУ ГРОМАДЯН ДО СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Зміни зовнішнього середовища, зокрема технологічні трансформації, посилення інформаційних процесів, формування нових запитів

споживання впливають на зростання діджиталізації в усьому світі. Загальною метою є оптимізація та автоматизація бізнес-процесів, покращення комунікаційних зв'язків зі споживачами та підвищення ефективності господарської діяльності.

Перетворення в інформаційному середовищі включають технологічний, соціальний, економічний аспекти життєдіяльності. Діджиталізація охоплює ряд складових елементів, але перелічимо лише ті, які є фундаментом для забезпечення дистанційного доступу громадян до соціальних послуг:

Кіберфізичні системи – механізми, що діють на основі особливих комп'ютерних алгоритмів та пов'язані з користувачами за допомогою мережі Інтернет. Метою цих систем є створення способів отримання та надання будь-якої інформації, зв'язок з аналогічними пристроями через інтернет, а також поширення програмного забезпечення з використанням мобільних додатків.

Великі дані – охоплюють групу технологій та методів, які дають можливість аналізувати та обробляти набори структурованої та неструктурованої інформації для отримання нових та якісних знань.

Інтернет речей – глобальна мережа фізичних пристроїв, підключених до інтернету, а саме «речей» з вбудованими сенсорами, датчиками, що здатні передавати та обмінюватися інформацією через спільні центри контролю, управління та обробки інформації.

Розвиток діджиталізації залежить від інституційного середовища країни, що стосується державної політики, законодавчих та нормативних актів, фінансальних інструментів.

Одним з таких важливих документів є Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. [1]. Цією Стратегією визначено напрями та завдання комплексної цифрової трансформації всіх компонентів системи соціального захисту населення на основі єдиних підходів, стандартів і технологій.

Як неодноразово зазначалось, «соціальна сфера загалом не є цілісним об'єктом цифровізації», секторальне використання новітніх технологій не забезпечувало того ефекту, на який розраховували.

Зрозуміло, що головним завданням було і залишається підвищення ефективності соціального захисту громадян, але без сучасних технологій це складно реалізувати. Тому також звертається увага на технологічний розвиток інформаційних ресурсів соціальної сфери з використанням інноваційних технологій, а саме [1]:

– створення в межах Єдиної інформаційної системи соціальної сфери Єдиного соціального реєстру, до якого включатиметься інформація про отримувачів усіх видів соціальної допомоги з обов'язковим

зазначенням їх статусу, права на отримання того чи іншого виду соціальної підтримки, а також відомостей про реалізацію такого права або користування ним. Єдиний соціальний реєстр повинен створюватися на базі реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування шляхом перенесення до нього необхідних даних з діючих інформаційних систем соціальної сфери;

- створення в межах Єдиної інформаційної системи соціальної сфери реєстру інституцій соціального захисту – надавачів тих чи інших видів соціальної підтримки;

- створення на базі Єдиної інформаційної системи соціальної сфери мережі універсальних сервісних центрів соціальної сфери (на базі інституцій соціального захисту та інших сервісних центрів для обслуговування громадян: центрів надання адміністративних послуг, об'єднаних територіальних громад, банківських установ, поштових підприємств тощо), впровадження єдиних стандартів обслуговування громадян з питань надання будь-яких видів соціальної підтримки за принципом «єдиного вікна»;

- забезпечення на базі Єдиної інформаційної системи соціальної сфери можливості обслуговування громадян незалежно від їх зареєстрованого місця проживання;

- створення на Єдиному державному вебпорталі електронних послуг «Портал Дія» Єдиного соціального вебпорталу як підсистеми Єдиної інформаційної системи соціальної сфери для забезпечення дистанційного доступу громадян до всіх послуг, що надаються інституціями соціального захисту, зокрема осіб, які мають порушення зору, слуху, опорно-рухового апарату, мовлення та інтелектуального розвитку, а також різні комбінації порушень, з дотриманням вимог ДСТУ ISO/IEC 40500:2015 «Інформаційні технології. Настанова з доступності вебконтенту W3C (WCAG) 2.0»;

- впровадження технології електронного інформування громадян з питань надання соціальної підтримки через засоби мобільного зв'язку, електронну пошту, мобільний додаток Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія» тощо;

створення в Єдиній інформаційній системі соціальної сфери підсистеми для накопичення, зберігання, обліку, пошуку та використання даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, кандидатів в усиновлювачі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі та усиновлювачі, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів;

- запровадження в межах Єдиної інформаційної системи соціальної сфери єдиного електронного документа в соціальній сфері з широ-

кими функціональними можливостями, в якому, зокрема, фіксуватиметься інформація, необхідна для ідентифікації особи для отримання конкретних видів соціальної допомоги та доступу до інформації з Єдиного соціального реєстру.

Отже, як зазначено в документі «Впровадження нових моделей та підходів на базі «цифрових» технологій дозволить докорінно змінити соціальну сферу України, змінюючи саму парадигму її функціонування від оперування поняттям «справа споживача по окремій послугі» до «персоніфікований споживач послуг», з привнесенням філософії партнерства та прозорості між користувачами соціальних сервісів та соціальними працівниками, що буде сприяти побудові якісно нових відносин між громадянами і державою» [2].

Список використаних джерел

1. Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.ua/laws/show/1353-2020>. – Загол. з екрану.

2. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020) Концептуальні засади (версія 1.0) Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>. – Загол. з екрану.

УДК 378

Дорошенко О. В.,
аспірантка кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Формування засад професійної підготовки майбутнього соціального працівника здійснюється як дія цілісної структури. Аналіз різних наукових підходів щодо розуміння системи підготовки студентів до професійної діяльності у соціальній сфері (В. Бочарова, І. Зверева, А. Капська, Л. Міщик та ін.), дозволяють визначити основні ідеї створення системи підготовки студентів, майбутніх соціальних працівників, до професійної діяльності, серед яких:

- формування професійної культури спеціаліста, яка визначає світоглядну, освітню і професійну спрямованість;
- розвиток різних компонентів, які забезпечують можливість здійснення професійно-орієнтованої освіти;
- дія принципу дедукції, спрямованості пізнання від загального до окремого від самого початку формування системи знань, цілісної діяльності, творчої особистості і її соціальної спрямованості;
- принцип цілісності, розвитку, відповідності і збереження забезпечують існування двох взаємопов'язаних процесів руху пізнання від загального до окремого і навпаки;
- цілісності всього процесу становлення соціального працівника, побудованого на реальному диференційованому процесі освіти завдяки здійсненню ідеї модульного навчання, посилення практики у навчання та самостійної роботи студента [3].

Професійна освіта майбутнього соціального працівника як складова цілісного процесу навчання і виховання студента у закладі вищої освіти спирається на визначені теоретиками і практиками педагогіки вищої школи (А. Алексин, В. Бондарь, М. Євтух, А. Капська, Г. Троцько, В. Шадриков, О. Шевнюк та ін.), загально дидактичні принципи:

1) фундаментальності, що передбачає наукову ґрунтовність і сучасність основних теоретичних положень соціальної роботи, з дисциплінами філософського, соціального та культурного плану, підтверджених практикою;

2) системності, що потребує досягнення змістовної, структурно-функціональної єдності навчального процесу у міждисциплінарній взаємодії навчальних курсів, спрямованих на спеціальну підготовку до соціальної роботи, підтверджених практикою;

3) єдності теорії та практики, що відображаються у змісті соціальної освіти як інструмента освоєння соціальних процесів у соціокультурному середовищі, а також у діяльнісних і операційних технологіях професійної освіти соціального працівника [1].

Доцільно звернути увагу на класифікацію деяких принципів соціальної освіти щодо взаємодії студента з навчальним закладом:

- принцип почерговості – це навчальний процес, у ході якого студент, перебуваючи по черзі в умовах теоретичного навчання та практичних ситуацій, які педагогічно взаємопов'язані, має можливість розвивати свої здібності, мобілізувати свої знання, застосовуючи їх у конкретних завданнях;

- принцип знання соціальної діяльності. Його метою є введення особистості в системну підготовку, яка у своїх педагогічних формах і способах організації повинна враховувати: попередній досвід особис-

тості в сфері соціальної діяльності; різні формальні аспекти, які можуть виникати в процесі підготовки за принципом почергового навчання; специфічну форму (зокрема, когнітивну) засвоєння знань кожним індивідом;

- принцип моделювання професійної діяльності в навчальному процесі передбачає виконання вправ, які імітують майбутню професійну діяльність. За допомогою моделювання у студентів розвиваються здібності до проблемного осмислення своєї професійної діяльності шляхом постановки цілей, визначення змісту, методів і форм цієї діяльності. Цей принцип реалізується на всіх рівнях навчання та допомагає проєктувати ситуації не тільки майбутньої професійної діяльності, але й готує студентів до більш свідомої роботи в ході стажування;

- принцип свідомості та активності – є провідним, оскільки спрямовує пізнавальну діяльність студентів. Він впливає з мети, завдань та особливостей процесу навчання, які передбачають осмислений і творчий підхід до опанування знань [3].

Вищезазначені принципи дозволяють припустити можливість створення педагогічної моделі професійної діяльності майбутнього соціального працівника, але підхід до її створення потребує додаткової конкретизації окремих принципів.

Зауважимо, що професійна діяльність соціального працівника проявляється завдяки притаманним їй інтегративним якостям, тому важливо у процесі формування навичок і вмінь професійної діяльності сприяти, в першу чергу, здійсненню розвитку особистості та усвідомленню студентами змісту і структури професійної діяльності. Процес формування готовності до професійної діяльності соціального працівника здійснюється на початковому етапі як навчально-дослідницький процес, що поступово переростає у професійну діяльність. Саме на початковому етапі навчання студент стає учасником пошуку змісту професійної діяльності, а змістовність визначається з позицій цілісного підходу [2].

Сприймаючи змістовний аспект діяльності, студенти мають змогу виявити основоположні функції багатогранної професійної діяльності соціального працівника. Надалі професійні уміння і навички формуються у процесі пошуку способів трансформації узагальненої професійної діяльності через виокремлення її операційної структури, проєктування змісту конкретної професійної діяльності.

Підсумовуючи вищезазначене, зауважимо, що професійна підготовка майбутнього соціального працівника здійснюється шляхом: оволодіння системою знань, формування конкретних професійних умінь та навичок, що засвоюються в ході навчального процесу. Водночас, соціа-

льна робота належить до таких видів професійної діяльності, в яких не тільки знання та уміння, але й особистісні якості фахівця впливають на її результативність. Визначаючи особистісні характеристики соціального працівника, треба завжди пам'ятати, що він працює у сфері «людина-людина», яка вимагає від фахівця здатності успішно функціонувати у системі міжособистісних відносин. Відтак, професійна компетентність соціального працівника визначається наявністю у нього як психологічних характеристик, так і морально-етичних, психоаналітичних та психолого-педагогічних якостей.

Список використаних джерел

1. Капська, А. Й. Соціальна робота : технологічний аспект : навчальний посібник / А. Й. Капська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
2. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін. ; за заг. ред. І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. – К. : Центр навч. л-ри, 2004. – 256 с.
3. Лешук Г. В. Особливості організації практичної підготовки соціальних працівників у Франції / Г. В. Лешук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – 2005. – № 2. – С. 111–115.

УДК : 316.547.5:316.367.5/.7(043.2)

Простомолотова О. Р.,
студентка 661 групи,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ДО ПРЕДСТАВНИКІВ ЛГБТ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

На сьогодні гостро постає питання толерантності не тільки щодо відношення до інших рас, а й до представників ЛГБТ культури. Суспільство країн СНД достеменно не визначилось з тим, як ставитися до таких людей, проте в Європейських країнах ситуація виглядає дещо інакше.

У 1995 році ЮНЕСКО прийняла Декларацію принципів терпимості, а 16-те листопада прийнято вважати Днем толерантності. Слово «толерантність» в Декларації трактується як «повага, прийняття і правильне розуміння культур нашого світу, різних форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності» [1]. У тексті декларації йдеться про те, що люди за своєю природою розрізняються за зовніш-

нім виглядом, становищем у суспільстві, мовою, поведінкою і цінностями і одночасно мають право жити в світі, зберігаючи свою індивідуальність.

З того часу пройшло більше 20 років, але наше суспільство так і не змогло стати повністю толерантним. Усім відомо, що ще за часів давності існував гомосексуалізм, який в той час вважався розкішшю і не мав на увазі нічого соромного, як це сприймається зараз. У XIII столітті в Америці представників ЛГБТ називали «людина з двома душами». Навіть ця назва звучить більш толерантно, ніж ставлення сучасних людей. Проте також не все було так чудово, тому що в певних племенах, таких як Ацтеки та Майя, це вважалося неприпустимим, і як наслідок «люди з двома душами» піддавалися знущанням, а в гіршому випадку – смертній карі. Проте так продовжувалося не довго. Уже в XIX столітті почався активний рух за права гомосексуалів, який став одним з найбільших і найактивніших рухів у світі. У 1897 році в Берліні був створений Науково-гуманітарний комітет для боротьби за декриміналізацію гомосексуальності і її соціальне визнання, а також трансгендерів, ставши тим самим першою в світі громадською організацією по захисту прав гомосексуалів. Ганс Канерт, заснував в 1920-х роках Асоціацію німецької дружби, спрямовану на формування дружніх зв'язків між німецькими гомосексуалами.

З початком нового тисячоліття почався і новий розквіт боротьби за права ЛГБТ. Першою державою в світі, що легалізували одностатеві шлюби, були Нідерланди в 2001 році, коли 1 квітня того ж року відбувся перший шлюб в мерії Амстердама.

Ставлення українців до представників ЛГБТ спільноти є абсолютно різним, але в більшості своїй воно є негативним, адже пережитки минулого не дають можливості чітко осмислити цю проблематику. За оцінками західних дослідників кількість людей які мали одностатеві стосунки варіюється в діапазоні від 2 % до 10 % від загальної кількості населення незалежно від країни проживання. У звіті «Вимірювання сексуальної ідентичності», яке підготувало управління національної статистики Великобританії у 2010 р., зазначено, що 1,4 % британців вважають себе геями чи бісексуалами. Аналіз приналежності до сексуальних меншин, проведений американським інститутом досліджень громадської думки «The Gallup Organization» у 2012 р., показав, що 3,4 % опитаних американців ідентифікували себе у якості лесбійок, геїв, бісексуалів та трансексуалів [2]. Об'єднана Програма ООН з ВІЛ/СНІДу рекомендувала для країн Східної Європи визначати чисельність чоловіків, які мають секс із чоловіками (ЧСЧ) в діапазоні від 2 % до 5 % від усього чоловічого населення країни. В Україні системні

соціологічні дослідження чисельності представників усіх видів ЛГБТ-руху дотепер не проводилися. Складність їх проведення полягає у тому, що характер відповідей залежатиме від того, як суспільство, держава та церква оцінюють нетрадиційну сексуальну орієнтацію та яку культурну нішу в соціумі вона займає. Якщо у суспільстві нетрадиційна сексуальна поведінка дискримінується, значна частина представників ЛГБТ-співтовариства не виявляють своїх сексуальних уподобань відкрито.

В Україні також активно проводяться акції за права ЛГБТ, проте люди старшого покоління радикально ставляться до таких акцій, тому з одного боку це показує що насправді ЛГБТ потребують захист та рівні права, а з іншого боку показує що люди не можуть мирно жити навіть у 2020 році.

Ця проблема існувала задовго до наших днів, і існує зараз. Законом не можна змусити поважати іншого, не можна силою змінити чийхось поглядів чи почуттів. Але можна почати називати речі своїми іменами і відноситися до цього як до буденних речей, які існують і нікуди від них не дітися.

Список використаних джерел

1. Декларація принципів терпимості. Затверджена резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503#Text.
2. Краткий ситуационный анализ положения ЛГБТ в Украине, К. – 2012. – 44 с.

УДК 378: 159.922.8

Юріян Ю.,
магістрант кафедри
соціальної роботи, управління та педагогіки
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

РОЗВИТОК ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

У сучасних складних умовах українського суспільства процес виховання особистості кардинально відрізняється від минулого періоду, навіть, якщо порівняти останні 20–30 років. Традиційно-класичні методи та прийоми впливу на формування молоді майже не збереглися у практично-виховній роботі батьків і педагогів, вважаються не актуальними та недоцільними.

За короткий період часу (практично кожен рік), у суспільстві відбуваються настільки кардинальні зміни і трансформації, які раніше могли придумати лише окремі талановиті письменники-фантасти. У результаті таких змін бачимо: те, що раніше було забороненим – зараз сприймається як дуже модне і позитивне; а ті принципи, на яких виховували підростаюче покоління сотні років, навпаки, стали ганебно немодними і відійшли в часописи історії. З цього і починаються проблеми виховання нинішнього молодого покоління, зокрема виховання відповідальності, як надзвичайно важливої якості особистості.

На діяльність освітніх закладів негативно впливають: складні соціально-економічні процеси в суспільстві, наявність духовної кризи, втрата ціннісних орієнтирів. Більшість дітей, підлітків та молоді, які підтримують нові модні прояви поведінки та міжособистісних відносин, порушують елементарні, прийняті у суспільстві морально-етичні канони; проявляють грубість, жорстокість, всюдозволеність з ровесниками, батьками, вчителями, що у результаті призводить до: зростання рівня підліткової та молодіжної злочинності; зниження показників вихованості, бездуховності і т. д. Додамо, що байдужість, цинізм і відсутність бажання до будь-яких занять (навіть спортом, художньою самодіяльністю тощо) у підлітків проявляються не лише по відношенню до суспільних, але й до всіх шкільних справ [3].

Таким чином, сучасне виховання підростаючого покоління повинно бути спрямоване на: формування у дітей, підлітків та молоді духовно-моральних цінностей; усвідомлене розуміння межі дозволеного та недозволеного. Проте, на сьогодні, формуванню в учнів моральних якостей приділяється недостатньо уваги, що призводить до випадків їхньої безвідповідальності, емоційного відчуження та ізоляції, породжує важковиховуваність деяких учнів.

Для вироблення стратегічних цілей виховання, надзвичайно важливо зрозуміти, яка ж мета виховання в умовах сьогодення? Виховати в юній душі базові моральні якості, маючи надію, що через десятиліття виросте духовно-моральне покоління зі здоровими поглядами на життя; чи виростити гвардію бізнесменів-кар'єристів, яких цікавлять тільки гроші або (у разі подальшого не прийняття мір) злочинців для рейдерства тощо. Друге нагальне питання: хто, врешті-решт, повинен цим займатись: батьки, школа, вулиця, ЗМІ чи всі разом. Ми вважаємо, що всі разом, виконуючи свою благородну місію. Кожен має зробити свій внесок у: сформованість і збереження достойної міри людських відносин; спроможність до самообмеження; забезпеченість необхідності відкривати себе іншим і бути здатним сприймати інших. Як видно, проблем багато, але щоб правильно їх вирішувати та адекватно нести

відповідальність за них, на нашу думку, необхідно бути відповідальною особистістю.

Загальновідомо, що з відповідальними людьми легко навчатися і працювати, оскільки вони: завжди добросовісно виконують покладені на них обов'язки, а за невиконання обов'язків відчувають сором і провину; чесні, дотримуються слова і соціальних норм; намагаються аналізувати як їхні вчинки вплинуть на оточуючих і передбачати наслідки подальших дій. У відповідальних людей добре розвинута совість, що є внутрішнім критерієм оцінки власних вчинків і виступає механізмом моральної самооцінки і регуляції поведінки відповідно до моральних цінностей суспільства [2].

Водночас, як виявити – відповідальна людина чи ні? У спеціальних психологічних дослідженнях відповідальність ототожнюється з розвитком моральної самосвідомості підлітків, в основі якої наявні специфічні моральні протиріччя: 1) внутрішні – між потребою, метою, бажаннями особистості та рівнем розвитку її особистісних сил, необхідних для їх здійснення; 2) зовнішні – наявність протиріч у ситуаціях морального конфлікту та вибору.

Закцентуємо увагу на тому, що важливими складовими моральної самосвідомості підлітків є оволодіння моральними знаннями, системою переконань і здатністю до моральної саморефлексії. Саме у підлітковому віці активізується сприйняття знань про позитивні та негативні моральні якості людини, зростає необхідність до інформації про етичні норми поведінки, відбувається посилення диференціації знань про мораль тощо.

Провідними умовами формування моральних переконань підлітків є: становлення понятійного мислення, усвідомлена можливість самостійно планувати свої життєві цілі та реалізовувати їх. Водночас, у підлітків активно розвивається критичне і рефлексивне мислення, що дозволяє їм адекватно оцінювати зовнішній і внутрішній світ (включаючи моральні судження дорослих і власні погляди). Підлітки зі сформованими моральними переконаннями, самостійні та схильні нести відповідальність за свої вчинки, що загалом свідчить про становлення моральної зрілості [1].

Резюмуючи вищезазначене, зробимо висновок, що все необхідно починати з себе, своєї сім'ї та дітей. Усвідомлення і реалізація чистоти поведінки, думок, власних принципів моралі, інших факторів, які б відповідали суспільним – надасть можливість добитися позитивного результату. Однією із ознак вихованої людини є її дбайливе і відповідальне ставлення до оточуючих. На жаль, сучасне суспільство не саме гуманне за всю історію людства, але хочеться, щоб у майбутньому

люди цінували те, що їх робить людьми – совість, вихованість, відповідальність. Водночас, не зважаючи на те, що виховувати молоде покоління з кожним роком стає все важче і важче – залишатися вихованою і відповідальною людиною є надзвичайно актуальним завданням.

Список використаних джерел

1. *Балл Г. О.* Внутрішня свобода особи та особистісна надійність у контексті гуманізації освіти // Практична психологія та соціальна робота, № 9 (56) 2003. – С. 1–7.
2. *Татенко В. О.* Суб'єктно-вчинкова парадигма в сучасній психології // Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософ.-психол. студії / за заг. ред. В. О. Татенка. – К. : Либідь, 2006. – 360 с.
3. *Савчин М. В.* Психологія відповідальної поведінки. – К. : Україна-Віта, 1996. – 130 с.

УДК 364.62-058.56(1-87)(043.2)

Моспан І. Я.,

магістрантка

кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЗАСУДЖЕНИХ «КАТЕГОРІЙ ВІДТОРГНУТИХ ВІД ЗАГАЛУ» В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Прогресивна пенітенціарна практика, міжнародні стандарти виконання кримінальних покарань доводять, що соціальна робота із засудженими є об'єктивною необхідністю, оскільки вона створює умови для реалізації їх прав, відновлення соціальної справедливості, запобігання подальшого негативного розвитку особистості, навчання некримінальним способам вирішувати життєві ситуації та дозволяють мінімізувати негативні наслідки позбавлення волі, сприяють підготовці до нормального повноцінного соціального функціонування осіб, звільнених з виправних установ. [5, с. 162].

У пенітенціарних системах країн Європи основними засобами, що сприяють ресоціалізації злочинців, вважаються, соціальна робота та програма соціально – психологічної підтримки яка направлена на загальноосвітнє і професійне навчання, а також продуктивна праця. У більшості країн акцентується увага саме на соціальній роботі із засудженими, оскільки засуджені мають повернутися до суспільства таким

чином, щоб це було якнайлегше для них, а також найменш обтяжливо для рідних, громади та держави. [1с. 19].

Найпоширенішими програмами соціально-психологічної підтримки та соціальної роботи із засудженими у США є освіта за шкільними й університетськими програмами, професійна підготовка практичного спрямування (отримання робітничої професії, або навіть просто навичок робітничої професії без диплома державного зразка). Європейські країни мають іншу філософію соціальної психологічної підтримки та соціальної роботи із засудженими. Так у Фінляндії надають важливого значення виховній роботі із засудженими, їх навчанню, вишукують на це кошти, апробують різні форми і методи, розробляють унікальні спецкурси, які спрямовані на певні групи чи потреби. Ув'язненим у Фінляндії надано вибір: праця або навчання в робочий час. У в'язниці можна підготуватися до складання іспитів для вступу до університету і продовжити в ньому навчання. У деяких випадках засудженим дається дозвіл отримувати освіту або працювати поза межами установи без нагляду. Тут політика соціальної роботи із засудженими є більш індивідуально спрямованою, значною її складовою є збереження унікальності особистості в умовах стресу та обмежень. У Німеччині історично склалась традиційна участь церкви в наданні соціальної допомоги, тому проблемами засуджених опікуються не лише державні організації, а й релігійні організації. У Німеччині установи виконання покарань мають своєрідну спеціалізацію за напрямками соціальної роботи, яка в них здійснюється. Так, до тюрми м. Мюнстера направляються особи для завершення середньої освіти, до тюрми м. Варлея – особи, які бажають отримати робітничу професію або спеціалізацію, до тюрми м. Геллерме направляються студенти вищих навчальних закладів. У Данії та Голландії поширений досвід самообслуговування ув'язнених, об'єднаних у групи по 10–12 осіб (приготування їжі, прання, прибирання приміщення тощо). В Англії та Фінляндії поряд із державними соціальними структурами широко розвинена мережа неурядових, громадських структур або напівдержавних утворень, які фінансуються і контролюються державою. До їх функцій належать: розроблення конкретних соціальних програм, їх реалізація, надання соціальної допомоги, залучення до соціальної роботи необхідних фахівців на громадських засадах і надання допомоги засудженим. [1, с. 12].

Грунтуючись на вимогах Європейських пенітенціарних правил, соціально психологічна підтримка та соціальна робота із засудженими в більшості європейських країн побудована за однаковими принципами, різниця полягає у певних законодавчих відмінностях мотивації чи

організації процесу та у суб'єктах, які здійснюють соціальну роботу з засудженими. Основними засобами програми соціально психологічної підтримки є загальноосвітнє і професійне навчання, а також продуктивна праця, вишукують на це кошти, апробують різні форми і методи, розробляють унікальні спецкурси, які спрямовані на певні групи чи потреби. Розробка спеціалізованих програм та проєктів, спрямованих, перш за все, на соціальну реабілітацію, духовне відродження та ресоціалізацію засуджених, оскільки засуджені мають повернутися до суспільства таким чином, щоб це було якнайлегше для них, а також найменш обтяжливо для рідних, громади та держави. [3].

Якщо говорити про надання соціально психологічної підтримки «відторгнутих від загалу» у зарубіжних в'язницях, то можливо зазначити, що ця категорія не так дискримінується зі сторони інших засуджених. До них інше ставлення та інший підхід, цій категорії надаються такі ж самі послуги як і іншим засудженим, їх не відокремлюють від інших в'язнів, якщо проходять навчальні заняття чи надаються інші послуги, вони проходять для всіх. Таке ставлення залежить від специфіки в'язниці, умов розміщення засуджених (камерна система) та тюремної субкультури.

Україна є однією з перших країн, яка на основі успішного пілотно-го проєкту розпочала впровадження моделі програми надання соціально психологічної підтримки категорії «відторгнутих від загалу». Групи психологічної підтримки для «відторгнутих від загалу» показали свою ефективність. І це не лише проблема українських в'язниць. В окремих країнах є велика потреба в такій роботі в пенітенціарних установах. Це зумовлено у тому числі тим, що на цю категорію не звертають уваги, хоча вона дуже потребує психологічного консультування, має психологічно-поведінкові комплекси, зумовлені певними рисами особистості: соціальним, дискримінаційним та стереотипним відношенням загальної маси.

Таким чином, вивчення зарубіжного досвіду переконує нас в тому, що слід і далі розширювати мережу організацій, що працюють з «відторгнутими від загалу» засудженими, навчати персонал НУО специфіці роботи з цією категорією, а також формувати толерантне ставлення і розуміння проблем «відторгнутих від загалу» у співробітників ДКВС.

Список використаних джерел

1. Бараш Є. Ю. Зарубіжний досвід соціальної роботи із засудженими // Науковий журнал 1 (11) 2016 – ББКХ 628.4
2. Кубіцький С. О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах : навч. посіб. – 3-тє вид. доп. і перероб. – К. : Міленіум, 2015. – 300 с.

3. Офіційний сайт Верховної Ради України. Європейські пенітенціарні правила [Електронний ресурс] – 2006. – Режим доступу до ресурсу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_032.

4. Реформа пенітенціарної системи [Електронний ресурс] / Мін'юст. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.slideshare.net/minjust/p-58095593>

5. Степанюк А. Х., Яковець І. С., Лисодєд О. В. Засоби виправлення і ресоціалізації засуджених до позбавлення волі : [монографія] / та ін. ; за заг ред. д. ю. н., проф. А. Х. Степанка. – Х. : Кроссроуд, 2011. – 326 с.

УДК 364:001.895(043.3)

Матвієнко В. В.,

магістрантка

спеціальності «Соціальна робота», група 561,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Процес розвитку людського суспільства вимагає створення передумов для формування нових нетрадиційних компонентів у соціальній сфері, інноваційних засобів соціальної діяльності, а нововведення є формою цього суспільного розвитку. Під інноваційним прогресом розуміють процес народження нової ідеї, її експериментальну апробацію, поширення та використання [2]. Інноваційні соціальні технології являють собою методи, засоби інноваційної діяльності, що спрямовані на створення та матеріалізацію нововведень у суспільстві, на реалізацію ініціатив, що викликають якісні зміни в різних сферах соціального життя, призводять до раціонального використання матеріальних та інших ресурсів у суспільстві.

Поняття «соціальна інновація» можна визначити як свідомо організоване нововведення або нове явище у практиці соціальної роботи, що формується на певному етапі розвитку суспільства відповідно до соціальних умов, що змінюються, і що має за мету ефективні позитивні перетворення в соціальній сфері. Соціальні інновації різноманітні. Це насамперед пов'язано з різноманітністю явищ соціального життя. Джерелами соціальних інновацій є зміни зовнішнього середовища, соціальні проблеми, що повсякчас виникають і які неможливо вирішити за допомогою традиційних методів, а також зміни потреб суспільства і його членів. Саме наявність тих або інших проблем у соціальній сфері дає поштовх до створення та розробки нових засобів та методів соціа-

льної роботи. Для прикладу, так було створено «телефон довіри», за допомогою якого надається людям у стресових ситуаціях анонімна психологічна допомога. Ще одним яскравим прикладом є створення соціальних служб і соціальних притулків. Застосування соціальних інноваційних методів дозволяє покращити процес соціальної мобільності, що не в змозі зробити за допомогою деяких традиційних форм і методів. Досить популярним за останні роки є застосування у практиці соціальної роботи нових методологічних підходів, таких як техніки втручання та психологічні моделі. У безпосередній роботі з клієнтами, наприклад, застосовують клієнтоцентричний підхід, групова робота базується на аналітичному підході, для роботи із сім'ями використовують системно-комунікативну теоретичну концепцію. Однак не лише окремі методи та засоби можна розглядати з точки зору соціальних інновацій, функціонування та діяльність соціальних служб загалом, а також окремі види послуг, які вони надають, теж носять інноваційний характер.

Аналіз літератури з даної проблематики, надає підстави для такої класифікації нововведень у соціальній роботі: винахід нових технологій; адаптація чи зміна наявних технологій; нові сфери використання існуючих технологій, тобто технологічне перенесення; використання наявного методу іншою групою користувачів [3]. Інноваційні технології існують у двох формах: у вигляді програм, документів і як соціальні процеси, що реально відбуваються щодо цих програм. Розробленням інновацій для соціальної та організаційної сфер займаються спеціалісти, які володіють інформацією про такий об'єкт або практичними знаннями про те, що відбувається.

Соціальні технології – це сукупність способів професійного впливу на соціальний об'єкт із метою його поліпшення, забезпечення оптимізації функціонування за можливого тиражування певної системи впливу. У соціальній роботі саме поняття соціальних технологій має на меті соціальні інститути, завдяки яким досягається достатній рівень як економічного, так і соціального добробуту населення. Соціальне страхування, соціальне забезпечення, соціальна опіка та піклування саме є тими соціальними технологіями, що забезпечують належний життєвий рівень громадян.

Як вид професійної діяльності технологія соціальної роботи є сукупністю способів дій, які виконують функції відновлення, збереження чи покращення соціального функціонування об'єкта, а також запобігання негативним соціальним процесам. Технології соціальної роботи умовно поділяють на такі, що носять стратегічний характер, та ті, що є першочерговими у системі соціальної роботи. До першої умовної гру-

пи належать технології соціальної роботи, які спрямовані на всі верстви населення, тобто на забезпечення таких умов, що надають можливість підвищити життєвий рівень людей і зменшити кількість тих осіб, які перебувають на межі бідності та потребують соціальної допомоги. Другу групу складають технології соціальної роботи з нужденними верствами населення, тобто так звані технології тактичного спрямування. Саме з метою успішного виконання практичної соціальної роботи необхідно поєднати технології стратегічного характеру, що на теперішній час є першочерговими, з технологіями тактичного спрямування. Наприклад, з метою подолання проблеми дитячої безпритульності недостатнім буде розробити та реалізувати на практиці адресні технології надання безпосередньої допомоги дітям вулиці. На практиці важливо розробити та реалізувати технології, які будуть спрямовані на подолання причин виникнення цього явища та на профілактику проблеми безпритульності.

Соціальні технології – це єдиний тип технологічного процесу, заснований значною мірою на стосунках «суб'єкт – суб'єкт». У зв'язку з цим слід зазначити, що кожен індивід є соціальним технологом для себе і своїх близьких; він бере участь у здійсненні соціальних технологій різних рівнів, сприяючи перетворенням, що проводяться, або ухиляючись від них, розділяючи мету і засоби діяльності органів соціального управління або протиставляючи їм якусь іншу мету і засоби [1].

Отже, створення і використання технологій дає визначену гарантію оптимізації, раціоналізації, передбачуваності та змодельованості процесу діяльності, гарантію одержання заданих властивостей та якостей, заради яких сама технологія в цьому випадку і застосовується. Тому, соціальні технології представляють собою окрему сферу наукового знання та уособлюють різні форми соціальної самоорганізації, що і забезпечують соціальну ефективність від інноваційно-технологічної спрямованості соціальної роботи.

Список використаних джерел

1. Тюття Л. Т. Соціальна робота : теорія і практика : навч.посіб. – 2-ге вид., перероб.і доп. / Л. Т. Тюття, І. Б. Іванова. – К. : Знання, 2008. – 574 с.
2. Овод Ю. Інноваційні технології у соціальній роботі / Ю. Овод // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки. – 2016. – № 3. – С. 175–184.
3. Шахрай М. В. Технології соціальної роботи : навчальний посібник / М. В. Шахрай – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.

Манюк Б.,
магістрантка 661 групи
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ГРА ЯК ПРОВІДНИЙ ВИД КОРЕКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ГУВЕРНЕРА З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

Спеціалісти, в роботі з дітьми з розладами аутистичного спектру, зіштовхуються з деякими труднощами: по-перше, складно налагодити емоційний контакт; по-друге, традиційні прийоми корекційної педагогіки не є ефективними. Робота з такими дітьми потребує побудови індивідуальних корекційних занять, особливо на початкових етапах роботи.

Труднощі в роботі з дитиною з розладами аутистичного спектру виникають у спеціаліста під час першого знайомства. Варто розуміти, що поява нової незнайомої людини в житті дитини є елементом несвідомого, яке викликає почуття дискомфорту, страху, а іноді навіть агресії.

На початку роботи з дитиною, що має розлади аутистичного спектру соціальні гувернери не радять проводити конкретні ігри та виконувати певні завдання. Треба прислухатись до дитини і бути чутливим до реакції на будь-який вид діяльності, щоб налагодити контакт, так як це є запорукою успіху подальшої корекційної роботи. Часто дитина сама пропонує ту форму можливої взаємодії, яка на цей момент є для неї найбільш комфортною. Під час заняття важливо проговорювати всі дії та ситуації і не лякатись, якщо поведінка дитини змінюватиметься. Крім того, одна й та ж дитина може поводитись по-різному в подібних ситуаціях. Якщо у дитини дії спеціаліста викликають супротив – слід зупинити гру. Звичайно, це потребує гнучкості, яка допоможе діяти залежно від розвитку подій [2, С. 23–24].

У дитини з розладами аутистичного спектру є улюблені ігри. Вона може годинами маніпулювати предметами, виконуючи дивні та стереотипні дії. Основні особливості таких ігор: ціль та логіка гри, зміст дій часто є незрозумілими для оточуючих; у цій грі є лише один учасник – сама дитина; повторюваність: дитина постійно здійснює один і той же набір дій та маніпуляцій; незмінність: гра тривалий час залишається незмінною; тривалість: дитина може бавитися в таку гру роками.

Стереотипна гра виділяє аутичну дитину з-поміж інших. Спеціалісти стверджують, що налагодження контакту з дитиною з розладами аутистичного спектру ефективніше відбувається саме в ході такої гри, оскільки це комфортна для дитини ситуація, яка допомагає їй залишатися спокійною. Під час знайомства соціальний гувернер лише спостерігає за стереотипною грою дитини. Ціль такої діяльності – спроба вникнути в структуру стереотипної гри: виявити цикл дій, що повторюються; виділити конкретні звуки, слова та словосполучення, які вигукує дитина під час гри. Ваші спостереження та висновки допоможуть долучитись до гри дитини та стати її співучасником.

Спочатку потрібно просто сісти недалеко від дитини. Якщо вона не відвернеться від вас – це вже добре. Коли дитина звикне до вашої присутності, можна обережно спробувати підключитися до її гри, проте робити це треба тактовно і ненав'язливо. Слідкуйте за поведінкою дитини, щоб не відштовхнути її від себе. Почніть з того, що в потрібний момент подайте необхідну деталь, чим ви і звернете її увагу на себе.

Ваша ціль – дати зрозуміти дитині, що ви не будете заважати та захищати її бавитися (як це зазвичай буває), крім цього, ви ще й принесете користь. На цьому етапі ваші зусилля повинні спрямовуватись на встановлення довіри між вами та дитиною. Це потребує часу і терпіння. Ситуація, коли гувернер приходить, а дитина в цей час зайнята своєю стереотипною забавою і не звертає на вас ніякої уваги, є звичною на початку занять з аутистичною дитиною. Однак, якщо діяти терпляче й наполегливо, обов'язково настане момент, коли дитина довіриться вам, і ви будете тією людиною, від якої вона буде очікувати розуміння і допомоги.

Без налагодження контакту з дитиною проведення корекційних занять неможливе, тому багато дефектологів радять починати з сенсорних ігор. Сенсорними називаються ігри, основна ціль яких – дати дитині нові відчуття. Відчуття можуть бути різні: зорові, тактильні, слухові, рухові, нюхові та смакові.

Значення таких ігор базується на тому, що сенсорний компонент світу набуває нового значення для дитини з розладами аутистичного спектру. Якщо вдається поєднати приємне переживання, яке виникає в аутичної дитини під час нового сенсорного переживання з образом конкретної людини, в дитини виникає довіра до того, хто бавиться з нею. У цьому випадку можна говорити про встановлення емоційного контакту [4, с. 59].

Таким чином, у роботі соціального гувернера з дітьми з розладами аутистичного спектру важливо розуміти, що провідною діяльністю має

бути ігрова. Знаючи це, фахівці радять проводити корекційну роботу в ході гри, яка допомагає встановленню емоційного контакту між учасниками корекційного процесу, що забезпечує їх ефективність.

Список використаних джерел

1. Аршатская О. С. Психологическая помощь ребенку раннего возраста при формирующемся детском аутизме / О. С. Аршатская // Дефектология. – 2009. – № 2. – 63 С.
2. Аутизм. Методы лечения тяжелого психического отклонения //Азбука здоровья. – 2002. № 5. – 40 С.
3. Волосовец Т. В. Формирование коммуникативных навыков у детей с детским аутизмом / Т. В. Волосовец, А. В. Хаустов // Логопедия. – 2005. – № 1. – 86 С.
4. Лютова Е. К., Монина Г. Б. Шпаргалка для взрослых : Психокоррекционная работа с гиперактивными, агрессивными, аутистичными детьми. – Москва, 2000. – 198 с.

УДК 364.62-781.14-43(043.2)

Верба Г. Ю.,

магістрантка

кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Соціальна робота – вид професійної діяльності, який вимагає від фахівців уміння швидко орієнтуватися у різних ситуаціях та витримувати значний рівень психоемоційного напруження. Це створює необхідність психологічної підтримки соціальних працівників у процесі професійної діяльності.

Термін «супровід» з'явився в 1993 році у книзі «Психологічний супровід природного розвитку маленьких дітей» та міцно увійшов у професійне життя фахівців-психологів, і вживається як концептуально, так і відносно практичної діяльності щодо вирішення конкретних проблем, але донині не має єдиного та однозначного його тлумачення [11, с. 50].

У Великому тлумачному словнику української мови поняття «супровід» розглядається як дія за значенням супроводжувати, тобто у (в) супроводі когось, чіємусь товаристві, під охороною. а ще вказується, що супровід – це те, що супроводить якусь дію, явище, охороняє когось [12, с. 239].

Разом з тим, поняття «психологічний супровід» у сучасній психологічній літературі трактується досить широко [11, с. 50].

Про психологічний супровід навчально-виховного процесу йдеться у багатьох дослідженнях вітчизняної психології та педагогіки. Наприклад, у працях І. Дубровіної, К. Гуревича – це «сприяння», «співдіяння»; у працях С. Хоружого, О. Деркача, Г. Бардієр, І. Ромазан, Т. Черединова говорять про «соціальнопедагогічний супровід», а М. Бітянова та В. Мухін – про «соціально-психологічний та соціально-педагогічний супровід» [12].

У науковій і методичній літературі не існує однозначного підходу у визначенні цілей і завдань психологічного супроводу, його змісту. Існують різні дефініції, наприклад, психологічний супровід – це: недиригентивна форма надання психологічної допомоги, спрямована на підсилення, удосконалення, розвиток, саморозвиток самосвідомості особистості, допомоги, яка запускає механізми саморозвитку й активізує власні ресурси людини [6]; цілісний, безперервний процес вивчення, аналізу, розвитку й корекції пізнавальних, мотиваційних, емоційно-вольових процесів особистості, яка є суб'єктом супроводу [7]; система заходів професійного психолога, що спрямована на створення умов для успішної діяльності та розвитку особистості на різних етапах онтогенезу [4]; комплекс безперервних заходів, вид психологічної допомоги на якомусь окремому проміжку життя спрямований на підтримання або поліпшення психологічного розвитку особистості людини. Психологічний супровід – це галузь і спосіб діяльності, що сприяють людині та суспільству у вирішенні широкого кола проблем, породжених життям людини у соціумі [10, с. 67]

Отже, аналіз доступної літератури з проблеми дослідження засвідчив, що сьогодні існує принаймні три основні підходи до визначення сутності поняття психологічного супроводу, а саме: 1 – метод, 2 – процес, 3 – професійна діяльність фахівця-психолога [11, с. 50].

Зазначимо, що мета психологічного супроводу професійної діяльності полягає у повноцінній реалізації професійно-психологічного потенціалу особистості і задоволенні потреб суб'єкта діяльності [4]. Складовими цього психологічного супроводу є: забезпечення оптимального соціально-психологічного мікроклімату; встановлення міри задоволеності роботою та умовами праці і відпочинку; поліпшення режиму праці та відпочинку; професійний відбір, підвищення кваліфікації; система заохочень і покарань; профкорекція; попередження виникнення небажаних функціональних станів; засоби запобігання девіантній поведінці, професійній деформації; створення кімнат психологічного розвантаження тощо [5].

Дослідниця О. О. Євдокимова головне призначення психологічного супроводу вбачає у створенні умов, сприятливих для розвитку особистості на всіх етапах особистісно-професійного розвитку, реалізації актуальних і потенційних можливостей особистості, ефективного засвоєння знань в області професійної діяльності і побудови життєвої стратегії, оптимізації професійного й особистісного зростання [3]. Психологічний супровід саме професійної діяльності як система організаційних та психологічних заходів спрямована на створення сприятливих умов для професіонала і підтримку високої ефективності його діяльності [8] та передбачає: психологічне консультування з питань професійної діяльності; психологічну допомогу у розв'язанні особистих та сімейних психологічних проблем; діагностику професійної працездатності; корекцію несприятливих психічних станів; організацію і проведення профілактичної та реабілітаційної роботи [9].

Отже, психологічний супровід є важливою складовою професійної діяльності соціальних працівників. Основна мета психологічного супроводу соціальних працівників – створення таких умов, які дають можливість фахівцям ефективно виконувати професійну діяльність без шкоди для власного психоемоційного розвитку.

Список використаної літератури

1. Барко В. І. Професійний відбір кадрів до ОВС (психологічний аспект) : монографія / В. І. Барко. – К. : Ніка-Центр, 2002. – 296 с.
2. Деркач А. А. Развитие аутопсихологической компетентности государственных служащих / А. А. Деркач, Л. А. Степнова. – М. : Изд-во РАГС, 2003. – 297 с.
3. Євдокимова О. О. Психологічні засади вищої технічної освіти : монографія / О. О. Євдокимова. – Харків. : Нове слово, 2009. – 388 с.
4. Зеер Э. Ф. Психология профессий : учебн. пособие / Э. Ф. Зеер. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Академический Проект; Фонд «Мир», 2005. – 336 с.
5. Малхазов О. Р. Психология праці : Навчальний посібник / О. Р. Малхазов – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.
6. Слюсарев Ю. В. Психологическое сопровождение как фактор активизации саморазвития личности : Автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Ю. В. Слюсарев ; Санкт-Петербург. гос. ун-т. – СПб., 1992. – 16 с.
7. Темнова Л. В. Личностно-профессиональное развитие психолога в системе высшего образования : монография / Л. В. Темнова. – М. : МОС, 2000. – 212 с.
8. Тур'ян О. В. Психологічні вимоги до особистості співробітника приватного охоронного підприємства // Проблеми екстремальної та кризової психології / О. В. Тур'ян. – Випуск № 8. – 2010. – С. 179–187.
9. Энциклопедия юридической психологии / под ред. проф. А. М. Столяренко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2003. – 607 с.

10. Мілорадова Наталія Едуардівна. Психологічний супровід вузівського етапу професіогенезу правоохоронців // Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Харків, 2017. – С. 67–69.

11. Бойко-Бузиль Ю.Ю. Психологічний супровід професійної діяльності керівників органів і підрозділів МВС України // Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Проблеми сучасної психології. 2015. Випуск 27. – С. 47–57.

12. Бучевська Л. М.* Психологічний супровід навчально-виховного процесу // Таврійський вісник освіти. – 2015. – № 1(49). – 239–243.

УДК 364.07

Сіренко М. М.,

магістр

соціальної роботи, управління та педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ТА ПРАВОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА ПРИЙНЯТТЯ ІННОВАЦІЙ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

Правова соціалізація – це процес включення індивіда в систему правовідносин даного суспільства на основі засвоєння всієї правової культури цього суспільства. Вона виступає як складова єдиного процесу соціалізації.

Правова соціалізація – це заміна правомірної поведінки за примусом на правомірну поведінку за особистісними особливостями. Саме цих правових соціалізацій буде досягнуто тоді, коли індивіди, як зазначає Е. Фромм, «досягнуть такого типу поведінки, за якого вони бажають діяти так, як вони повинні діяти як члени даного суспільства. Вони повинні бажати робити те, що необхідно для суспільства» [3].

Право, як вид соціального регулювання, здійснює прямий вплив на процеси соціалізації, орієнтуючи індивіда в різноманітній соціальній дійсності. Факт правової урегульованості суспільних відносин, спосіб правового впливу на них, визначення належної та дозволеної поведінки, різноманітні заборони – все це оптимізує процеси соціалізації.

У процесі соціалізації індивід засвоює не тільки норми та закони, а й всі елементи правової системи, в тому числі правові поняття. Таким чином, основу правової соціалізації становлять:

- засвоєння правових норм і посідання певної позиції стосовно до цих норм;
- оцінка безпосередньої реалізації норм у юридичній практиці, формування ставлення до правових інститутів та установ;
- засвоєння правової ідеології як системного, науково обгрунтованого відображення правової дійсності в ідеях, поняттях, принципах.

Правова соціалізація – це не тільки формування навичок соціальної поведінки, яка відповідає правовим нормам суспільства, а й інтеріоризація таких норм, виникнення внутрішньої мотивації, що орієнтує особистість на їх додержання. Початком цього процесу є засвоєння у дитинстві норм соціальної поведінки, спілкування та взаємодії людей, соціальних заборон і вимог. Пізніше правова соціалізація набуває виразніших форм: це відбувається тоді, коли людина, будучи дорослою, стає повноцінним учасником правовідносин і стикається з необхідністю самостійно відстоювати свої права, цивілізовано вступати у стосунки з іншими людьми і виконувати свої обов'язки перед суспільством.

У процесі правової соціалізації відбувається поступова інтеграція особистості в широкий соціальний контекст, перехід її до повноцінної участі в функціонуванні громадянського суспільства та держави. Однак при цьому можуть виникати перекручення, деформації, які призводять згодом до появи у індивіда кримінальних нахилів, правового нігілізму, асоціальної й антидержавної поведінки [1].

У здійсненні правової соціалізації особистості вирішальне значення мають такі чинники:

- загальний стан економічних, політичних, ідеологічних відносин у суспільстві та державі;
- ступінь суспільної правосвідомості загалом і рівень автоматизму правової поведінки, що склалася;
- безпосереднє соціальне оточення особистості та вплив на неї малих формальних і неформальних груп;
- рівень правової пропаганди;

Також важливим є правове виховання. Це здійснюваний за допомогою спеціальних форм, засобів та методів послідовний, систематичний та цілеспрямований правовий вплив на особу, соціальну групу, суспільство з метою засвоєння ними правових знань, підвищення рівня їхньої правосвідомості і правової культури та вироблення орієнтації на соціально-активну правомірну поведінку.

Сутністю правового виховання є вироблення поваги до права, його елементів, поєднаних у системну якість, що відповідає справедливості, розуміння природного призначення права впливати на свідомість, культуру особи, на узгодження її потреб та інтересів з інтересами і

сподіваннями суспільства. Саме проникнення у сутність права, здатність свідомо (інтелектуально) сприймати, оцінювати певні правові явища, що є стрижнем правового виховання, спонукає людину до правомірних настанов, активної правомірної поведінки [2].

Тому кожна особистість повина бути вихованою. Правова вихованість – внутрішній духовно-правовий стан, у якому перебуває особа в момент прийняття рішення про необхідність поводити себе відповідно до вимог норм права. Це стан правосвідомості особи, рівень її правової культури, готовність до правомірної поведінки. Вищий рівень правової вихованості – це не тільки знання права і розуміння необхідності виконувати правові приписи, але і сформоване ставлення до права і правового закону як до вищих цінностей.

Список використаних джерел:

1. Макаренко Л. О. До проблеми формування правової культури в Україні. // Віче. – 2017. – № 18. – ст. 52–53
2. Наумова Т. М. До питання поняття «правова культура» // Правовед : межвуз. науч.-метод. сб. / Нов ГУ ім. Ярослав Мудрий. – Великий Новгород. – 2003. – Вип. 4. – С. 17
3. Смоленський М. Б. Право і правова культура як базова цінність громадянського суспільства // Журнал російського права. – 2014. – № 11. – 3. 26

УДК 364.4-055.862:316.36]:001.895(477)(043.2)

Семенова І. М.,
магістрантка
спеціальності «Соціальна робота», 561 група,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ДИТЯЧІ БУДИНКИ СІМЕЙНОГО ТИПУ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА

Сьогодні в Україні велика кількість дітей знаходиться поза сімейним вихованням, позбавлені батьківської опіки в інтернатних закладах та дитячих будинках. Згідно з статистикою органів опіки та піклування, лише десята частина дітей є біологічними сиротами, останні – це соціальні сироти, тобто сироти при живих батьках.

Українські науковці Л. Артющікіна та А. Полянничко категорію «соціальних сиріт» розглядають як особливу соціально-демографічну групу дітей, які формально мають батьків, але в силу соціальних, економічних, морально-психологічних та фізичних причин фактично поз-

бавлені батьківського піклування. До них належать бездоглядні і безпритульні діти, тобто «діти вулиці».

Науковці вважають, що соціальне сирітство – це аномальне явище, результат соціальних потрясінь у житті суспільств, яке характеризується дефіцитом громадських та державних інститутів, які забезпечують дотримання основних прав та свобод дитини; явище, яке свідчить про кризу інституту сім'ї, негативний вплив соціуму на формування особистості у соціальному, моральному, інтелектуальному та фізичному плані [2].

На мою думку, таке визначення найбільш відповідає сучасній ситуації, яка відбувається в суспільстві. Тому що, на сьогоднішній день можна спостерігати різноманітні негативні явища, які впливають на інститут сім'ї та суспільство загалом.

Довгий час в Україні система державної опіки над дітьми-сиротами була структурована таким чином, щоб дитина від свого народження до досягнення повноліття була доглянута державними установами, головними завданнями яких є виховання, утримання та надання професійних навичків.

Але як показує досвід, середовище створене в інтернатних закладах не сприяє формуванню в дітей здатності вибудовувати стосунки в житті – це призводить до серйозних проблем під час створення власної родини. Відчуження випускників інтернатних закладів від реальних життєвих проблем, обмеження в спілкуванні з оточуючими призводять до формування таких рис особистості, що ускладнюють адаптацію дітей до дорослого життя. Існуючі нині державні інституції виховання сприймають дітей тільки як об'єкт виховання, а не як і суб'єкт. Вихованці інтернатів мають труднощі у спілкуванні, відстають у емоційно-му та когнітивному розвитку від однолітків, які виховуються в родині.

Досвід закордонних країн показує, що більшість держав поступово відмовляються від інтернатних форм виховання дітей, спрямовують свої сили на створення та підтримку сімейних форм виховання. В Україні головним пріоритетом також є сімейне влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Саме цей пріоритет створює умови для розвитку в нашій країні такого нового соціального інституту як дитячий будинок сімейного типу.

Видатні педагоги, такі як О. Макаренко, В. Сухомлинський, П. Лесгафт, у своїх наукових роботах довели, що сім'я є одним з найважливіших інститутів соціалізації дитини, тому що саме в родині формуються світогляд, морально-етичні ідеали, норми поведінки, цінності дитини.

Дитячий будинок сімейного типу відрізняється від існуючих форм сімейного влаштування дітей-сиріт тим, що держава надає матеріальну допомогу та соціальну підтримку сім'ям, які беруть на виховання дітей. Перш ніж отримати дозвіл на створення ДБСТ, потенційні кандидати мають обов'язково пройти відповідну підготовку. Сім'я отримує статус ДБСТ лише якщо приймає на виховання 5 та більше дітей [1].

Соціальні функції ДБСТ майже не відрізняються від звичайної біологічної сім'ї, але все ж є декілька особливостей, що притаманні лише дитячому будинку сімейного типу:

- батьки біологічно не пов'язані з прийомними дітьми;
- перед родиною поставлені завдання щодо корекції та компенсації вад розвитку дітей, відставання та занедбаності здоров'я, а також подолання наслідків психологічних травм;
- батьки-вихователі мають виконувати обов'язки не лише вихователів, але й господарів великої родини.

Дитячий будинок сімейного типу має дуже багато переваг порівняно з іншими державними інститутами, тому що у виховному закладі дитина знаходиться лише певний проміжок часу, а вихователі, як правило, зайняті лише аспектами виховання. У сім'ї процес виховання має індивідуальне спрямування і здійснюється до досягнення дитиною повноліття. Педагогічний вплив також проявляється у створенні для дітей-сиріт нормальних умов сімейного життя, адже сімейне виховання є важливою умовою для гармонійного розвитку дитини.

Особисте спілкування з вихованцями ДБСТ та аналіз наукових публікацій дозволяє вважати перевагами дитячого будинку сімейного типу:

- емоційний контакт дитини з дорослими членами родини, який ґрунтується на довірливих стосунках;
- виховання, яке сприяє найповнішому залученню дитини до соціального життя;
- індивідуальний підхід до кожної дитини;
- контроль за негативними проявами серед дітей, за негативними впливами на них однолітків, засобів масової інформації, молодіжних субкультур;
- дитина засвоює позитивні зразки поведінки дорослих, розвиває прагнення до самовдосконалення.

Отже, дитячі будинки сімейного типу варто розглядати як інноваційний підхід у вирішенні соціального сирітства, їхнє функціонування є необхідною умовою для захисту прав дітей, позбавлених сімейного виховання.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу» – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-п#Text>.
2. Свіжа О. О. Поняття та ознаки дитячого будинку сімейного типу : сімейно-правовий аспект – file:///C:/Users/User/Downloads/Unzap_2010_2_18.pdf.

УДК 378.018.43:364-43](043.2)

Петрова Ю. С.,
студентка 661 групи,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дистанційне навчання, яке також називають дистанційною освітою, електронним навчанням та онлайн-навчанням – форма навчання, в якій основними елементами є фізичне розділення викладачів та студентів під час навчання та використання різних технологій для полегшення спілкування студент-викладач та студент-студент. Дистанційне навчання стало складовою частиною освітнього світу, особливо в період сучасної пандемії, і тенденції вказують на постійне її зростання.

Інформатизація процесу освіти та новітні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) за умови повного їх використання та введення до освітнього процесу, докорінно змінюють перебіг життя суспільства. У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси – інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами [2].

Якщо розглянути особливості дистанційної освіти з погляду комунікацій між викладачем і студентом, то можна визначити такі її характерні риси:

- самоосвіта як основа дистанційного навчання, що передбачає само мотивацію студента щодо власного навчання, а також певний рівень самоорганізації особистості;
- спілкування викладача і слухача за принципом «один до одного», що відповідає за формою і змістом індивідуальній консультації;
- спілкування і взаємодія «один до одного» не виключає взаємодії «одного до багатьох», оскільки викладач, відповідно до заздалегідь складеного графіка, працює відразу з безліччю студентів. Така форма взаємодії нагадує традиційне навчання в аудиторіях; – взаємодія «ба-

гатьох до багатьох» означає, що можливе одночасне спілкування безлічі студентів, які обмінюються між собою досвідом і враженнями [3, с. 59–60].

На сьогодні дистанційна освіта має ряд особливостей та переваг порівнянно з традиційними формами (очною та заочною):

- безперервність навчання – можливість навчатися в будь-який момент за індивідуальним графіком;
- доступність – відкритість освітніх ресурсів для масового залучення усіх верств населення до освітнього процесу;
- економічність – надання якісного навчання з мінімальними фінансовими витратами та витратами на енергоресурси;
- індивідуалізація та диференціація навчання – створення і налаштування дистанційних курсів із врахуванням вікових та фізіологічних особливостей користувача;
- інноваційність – застосування нових інформаційно-комунікаційних засобів навчання для створення якісного освітнього середовища з метою формування та розвитку навичок не тільки з фахових галузей, але і набуття комп'ютерної грамотності;
- мобільність – можливість паралельно навчатися за іншим напрямом, а також без відриву від професійної діяльності [1, с. 3–4].

У сучасному дистанційному навчанні використовують вебсистеми, управління курсами, які включають цифрові матеріали для читання, подкасти (записані сеанси для електронного прослуховування чи перегляду на дозвіллі студента), електронну пошту, обговорені (пов'язані) дискусійні форуми, чати та тестові використання функціональності у віртуальних (модельованих на комп'ютері) класах. Загальноживаними є як власні, так і відкриті системи. Хоча більшість систем, як правило, є асинхронними, що дозволяє студентам отримати доступ до більшості функцій, коли вони цього забажають, також використовуються синхронні технології, що включають пряме відео, аудіо та спільний доступ до електронних документів у запланований час [5]. Спільні соціальні простори у формі щоденників, вікі (вебсайтів, які можуть змінювати всі учасники заняття) та спільно відредаговані документи також використовуються у навчальних закладах, але меншою мірою, ніж подібні простори, доступні в інтернеті для спілкування [4, с. 29].

Сьогодні в світі існує велика кількість різноманітних платформ, що використовуються у дистанційному навчанні, зокрема:

- Moodle – повністю безкоштовна платформа, яку можна вільно завантажувати, встановлювати та змінювати. Вона відноситься до

Open Source систем, тобто системам з відкритим вихідним кодом, що дозволяє багатьом програмістам створювати додаткові, дуже корисні розширення або модулі.

- Google Classroom – допомагає класам віддалено з'єднуватися, спілкуватися та бути організованими;

- YouTube – величезне сховище навчальних відео та навчальних каналів;

- Dingtalk – платформа зв'язку, яка підтримує відеоконференції, управління завданнями та календарем, відстеження відвідуваності та обмін миттєвими повідомленнями;

- Hangouts Meet – відеодзвінки, інтегровані з іншими інструментами G-Suite Google;

- Teams – чат, зустрічі, дзвінки та функції співпраці, інтегровані з програмним забезпеченням Microsoft Office;

- Skype – відео- та аудіодзвінки з функціями розмови, чату та співпраці;

- WhatsApp/Viber/Telegram – відео- та аудіодзвінки, обмін повідомленнями та мобільний додаток для обміну вмістом;

- Zoom – хмарна платформа для відео- та аудіоконференцій, співпраці, чату та вебінарів;

- Smart-навчання – це об'єднання навчальних закладів, викладачів і студентів для спільної освітньої діяльності за допомогою Internet-технологій на базі загальних стандартів і технологій [1, с. 3–4].

Отже, дистанційна освіта – є досить новітньою формою навчання, особливо для України, яку потрібно обов'язково впроваджувати та вдосконалювати заради отримання студентами якісної освіти та знання. А обрання платформи, за допомогою якої буде проводитися навчання, залишається за навчальним закладом. Зокрема самими викладачами з урахуванням побажань студентів.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Засоби дистанційного електронного навчання і педагогічні технології // Вісн. академії дистанційної освіти. – 2014. – №2. – С. 2–5.

2. Дистанційна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://mon.gov.ua/activity/education/distancijna/distantciyna.html>.

3. Коваль Т. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності. – К. : Вид. центр НЛУ, 2009. – 380 с.

4. Козяр М. Віртуальний університет. – Львів, 2009. – 168 с.

5. Морзе Н. Інформаційні технології в навчанні. – К. : Видавнича група BHV, 2013. – 240 с.

Гльченко А.,
магістрантка спеціальності
«Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОІНФОРМОВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ ПРО ХІМСЕКС В ГЕЙ-СПІВТОВАРИСТВІ ТА ЧСЧ ЯК НЕБЕЗПЕКУ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

В Україні тенденція погіршення здоров'я населення набула загрозливого рівня. Це пояснюється погіршенням екологічного стану, поширенням руйнівних стереотипів поведінки, зниженням доступності до якісних медичних послуг тощо. Сучасні умови характеризуються проявом таких соціальних явищ, як низький рівень освіти, бідність, безробіття, соціальне розшарування населення, соціальна незахищеність громадян, вживання алкогольних напоїв, тютюну, наркотичних речовин, невизначеність майбутнього, нестабільність поточного моменту, що негативно впливає на соціальне і фізичне самопочуття людини, наслідком чого є стратегії виключення з суспільства, відхилення від базисних норм і цінностей, поширення соціальних девіацій тощо. Як правило, на певному віковому етапі природні такі явища, як розчарування, апатія, депресія, невіра у власні сили тощо, але в сучасних умовах це переходить допустимі межі, це стає нормою, більше того, з геометричною прогресією зростає кількість тих, хто навіть не намагається шукати конструктивний вихід зі складних обставин.

Крім персонального виміру, здоров'я має багато соціальних аспектів. Варте уваги визначення сутності поняття «соціальне здоров'я», яке запропонувала Г. Апанасенко «соціальне здоров'я – це функціонування особистості як повноправного члена суспільства, безконфліктна взаємодія з навколишнім світом, доброзичливі взаємини в колективі, у сім'ї, в суспільстві» [1]. Особливо наголошується на «доброзичливій» взаємодії людей у суспільстві, в основі якої, на наш погляд, є взаєморозуміння, взаємосприйняття, взаємоповага, взаємодопомога. Зазначимо, що соціальне здоров'я особистості забезпечується не тільки фізичним і психічним благополуччям людини, але і станом духовного здоров'я соціального середовища.

Про існування такого явища, як хімсекс (використання до та під час сексуального контакту хімічних наркотиків (гамма-оксимасляна кислота – психоактивний лікарський препарат, який у багатьох країнах поза законом), метамфетамін (кристалічний мет) та мефедрон) для

поліпшення психічного стану, розслаблення та отримання нових відчуттів) не так багато інформації, тим більше ця тема не обговорюється з широким загалом. На нашу думку, про це варто знати, оскільки це реальна проблема, яка існує не тільки в гей-співтоваристві та ЧСЧ, а стосується їхнього оточення, про що ті, в свою чергу можуть і не здогадуватися.

Отже, ЧСЧ – чоловіки що практикують сексуальні контакти з іншими чоловіками незалежно від сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Загалом такий термін використовується в області профілактики інфекцій, що передаються статевим шляхом та ВІЛ-інфекції.

Чому людям які не відносяться до гей-співтовариства та ЧСЧ варто знати про таку проблему як хімсекс? В першу чергу, для того щоб знизити тиск на ці групи суспільства і як наслідок, в кращому варіанті розвитку подій, зменшити вживання наркотиків. Причин чому хімсекс небезпечний для гей-співтовариства, ЧСЧ та суспільства в цілому доволі багато, але виділяють 4 головних:

- збільшення ризику передачі ЗПСШ, ВІЛ-інфекцій та ВГС, оскільки під дією наркотичних препаратів партнери забувають про бар'єрну контрацепцію та лубриканти, що призводить до мікротравм, через які потрапляє інфекція; *(ЧСЧ можуть далі передавати ЗПСШ жінкам, а вони іншим чоловікам);*

- депресія та супутні психічні захворювання – під дією наркотиків вони відчувають розслабленість, забувають про стигму та дискримінацію в суспільстві. Коли дія наркотиків припиняється, вони повертаються до «жорстокої реальності», де гомофобія вважається за норму;

- як наслідок з другого пункту, виникає бажання приймати препарати ще і ще, для того щоб втекти від суспільства і виникає залежність;

- остання в списку, але не за значущістю проблема – смертність від хімсексу. Знаходячись у стані зміненої свідомості, люди можуть накласти на себе руки, або просто не розуміти, що відбувається і загинути внаслідок нещасного випадку.

У людей, які не мають відношення до цієї категорії, виникає питання: навіщо це нам, нас це не стосується? Так. Але соціальні працівники стикаються з різними клієнтами соціальної сфери і мають працювати на випередження. Ось чому важливо знати що таке хімсекс і чому дуже важливо здійснювати превенцію, ділитися цими знаннями, з друзями та знайомими: для того щоб розуміти, чому може з'явитись бажання займатися хімсексом і до яких наслідків це призводить, тому що хімсекс існує не тільки в гей-співтовариствах та ЧСЧ, а й серед гетеросексуальних пар; для того щоб знати, як діяти в разі спілкування з

людьми, які практикують хімсекс; вберегти себе від згубного впливу наркотичних речовин.

Для запобігання такої проблеми потрібно поширювати інформацію, яка є на цей момент. Так як тема мало вивчена, то й інформації замало, але її достатньо для того щоб вберегти себе та своїх рідних. Гей-співтовариство визнає цю проблему, та просить кваліфікованої допомоги у спеціалістів, у тому числі соціальних працівників.

Список використаних джерел:

1. Апанасенко Г. Л. Медицинская валеология / Г. Л. Апанасенко, Л. А. Попова. – К. : Здоров'я, 2008. – 248 с.
2. Трофименко О. Косенко В. Шваб І. Шевчук М. Дмитрук Н. Чернишев А. Шеремет С. Радецький А. Аналітичний звіт за результатами дослідження 2017 року «Chemsex і вживання наркотиків серед ЧСЧ в Києві : нові виклики» / 2018. – 69 с.

УДК 159:343.224.1

Попова Ю. С.,
магістрантка
спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ДОСВІД ЯПОНІЇ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Кожна держава зацікавлена у тому, щоб створити певні передумови, які б сприяли недопущенню вчинення правопорушень, аніж у тому, щоб застосувати покарання після їх вчинення, особливо якщо правопорушниками є діти. Зважаючи на це, надзвичайно важливим у контексті створення в Україні оптимальної законодавчої бази, здатної забезпечити ефективну протидію правопорушенням неповнолітніх, є використання позитивного правотворчого досвіду провідних країн світу.

Підліткова злочинність була і залишається однією з істотних соціально-правових проблем українського суспільства. Незважаючи на вжиті державою зусилля щодо попередження злочинної поведінки дітей і підлітків, значних успіхів у цій сфері домогтися наразі не вдається. При цьому головне, що ставить злочинність неповнолітніх в ряд актуальних проблем, – це характер її соціальних наслідків: зло-

чинність морально спотворює і піддає соціальній деградації молодь, яка є активним суб'єктом суспільного відтворення, важливим резервом і гарантом національної безпеки, економічного добробуту та духовного становлення України.

Відповідно, доречним є розглянути основні аспекти профілактики правопорушень серед неповнолітніх зарубіжних країн, спираючись на концепцію чотирьох базових моделей-парадигм превенції молодіжної злочинності С. Ф. Денисова, де виділяються карально-репресивна, громадськоінтеграційна, ресоціалізаційна та реституційна моделі [1].

На нашу думку, найбільш відповідною для українського суспільства є традиційно карально-репресивна концепція, сутність якої полягає в удосконаленні існуючих кримінально-правових технологій, орієнтованих в основному на примус і силовий тиск на злочинців через засоби нагляду й контролю. Насамперед це підтверджується адміністративним, кримінальним законодавством, яке передбачає покарання неповнолітніх за вчинення правопорушень (адміністративна та кримінальна відповідальність настає з 16 років). Крім того, в Україні діє розгалужена система суб'єктів профілактики правопорушень, які головним чином мають за мету відокремлення неповнолітніх правопорушників від суспільства. Отож, це більше схоже на покарання, аніж на методи профілактики. До них належать: приймальники-розподільники, школи та професійні училища соціальної реабілітації, спеціальні виховні установи Державної кримінально-виконавчої служби України, притулки для дітей тощо. Незважаючи на те, що система профілактики правопорушень неповнолітніх в Україні не є ефективною, не можна й стверджувати, що каральний аспект є нераціональним. Варто зазначити, що певні прояви карального підходу спостерігаються і в інших країнах.

Однією з парадигм профілактики правопорушень неповнолітніх є ресоціалізаційна модель, сутність якої полягає в створенні спеціальних заходів відстрочки кримінальної репресії молодих злочинців із застосуванням щодо них технологій повторної правової соціалізації (ресоціалізації) через спеціально створювані реабілітаційно-виховні центри.

Яскравим прикладом ресоціалізаційного підходу є Японія. Ювенальна юстиція Японії побудована та діє на основі нормативноправового акта 1949 року, який має назву «Шоненьо». Він регламентує порядок захисту і реалізації конституційних прав усіх неповнолітніх віком до 20 років, при цьому зосереджуючи головну увагу на неповнолітніх правопорушниках.

Система ювенальної юстиції Японії складається з певних елементів, таких як: служба пробації; сімейні суди; пенітенціарні установи для дітей та молоді. На окремих етапах провадження у ювенальних справах підключається прокуратура. Пенітенціарні установи мають чотири рівні, пристосовані до вікових особливостей правопорушників:

- установи першого рівня (для правопорушників 14–16 років);
- установи середнього рівня (для правопорушників 16–23 років);
- спеціальні установи (для правопорушників віком від 16 років, які вчинили тяжкі злочини);
- медичні установи (для правопорушників 14–26 років із фізичними та розумовими вадами).

«Шоненьо» має чітко виражену захисну, а не каральну дію. Так, у законі не міститься жодного положення про покарання неповнолітнього, йдеться лише про необхідність його перевиховання. Юридичні терміни, використані в «Шоненьо», також підтверджують захисний характер цього документа. Наприклад, замість терміна «злочин, вчинений неповнолітньою особою» використовується термін «злочин, який свідчить про необхідність захисту неповнолітньої особи». Замість терміна «судові слухання у справі» використано термін «процес щодо захисту неповнолітньої особи». А сутність покарання, на думку законодавця, полягає в тому, що неповнолітній має пройти процес перевиховання, навіть якщо він цього не бажає [2]. Незважаючи на розгалужену систему пенітенціарних установ, спрямованих на роботу з неповнолітніми, Японія є прикладом ресоціалізаційного підходу.

Особливе місце у попередженні правопорушень у Японії займає поліція, особливо патрульно-постова служба, яка постійно взаємодіє з населенням. Ефективним засобом профілактики правопорушень є «пункти зв'язку з поліцією», у які входять члени добровільних асоціацій громадян. Кожен пункт охоплює близько 50 родин, усього таких пунктів приблизно 700 тис. Найбільша громадська організація в сфері попередження правопорушень і співпраці з органами поліції – «Федерація попередження злочинності», що складається з 50 асоціацій на рівні префектур, 1200 районних відділів при управліннях поліції, 410 тис. місцевих відділень при поліцейських дільницях. «Федерація попередження злочинності» проводить різні заходи щодо попередження правопорушень неповнолітніх, організовують «загони пильності», що патрулюють вулиці у вечірній і нічний час [2].

Офіційна статистика та результати соціологічних досліджень у Японії свідчать про те, що зі всіх осіб, які перебували під опікою несудових органів, лише 23 % знову вчинили правопорушення, причому

16 % з них були притягнуті до відповідальності за дорожньотранспортні порушення. Переважна ж більшість таких неповнолітніх у майбутньому не вчиняють жодних правопорушень [3].

Отже, окрім виражених проявів ресоціалізаційної моделі, профілактична система правопорушень неповнолітніх Японії звертає особливу увагу на взаємодію між різними органами та системами. Науковці підтверджують, що таке поєднання є дієвим, і потребує того, щоб українська держава звернула певну увагу на такий приклад.

Список використаних джерел

1. Денисов С. Ф. Детермінанти злочинності і моделі кримінологічної превенції злочинів молоді : монографія. Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2010. 395 с.
2. Ювенальна юстиція : навчальний посібник / А. І. Гусев, Ю. Б. Костова, Н. М. Крестовська та ін. ; за ред. Н. М. Крестовської. Одеса : ОЮІ ХНУВС, 2006. 243 с.
3. Фризен П. Д. Административно-правовое предупреждение отдельных видов преступлений : дис. канд. юрид. наук : 12.00.08. Барнаул, 2004. 208 с.

УДК 364.07

Добровольська С. О.,
студентка групи 665-МЗ,
кафедри соціальної роботи,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА У МЕНЕДЖМЕНТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК КРОК ДО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У наш час суспільство переживає епоху кардинальних змін. Інтенсивний розвиток демократії тягне за собою зміни, що охоплюють всі соціальні інститути. Система соціальної роботи не є виключенням: з'явилася необхідність зміни «внутрішнього середовища», у тому числі шляхом формування корпоративної культури, під якою маємо на увазі «неявну, невидиму і неформальну свідомість організації, яка керує поведінкою людей і, в свою чергу, сама формується під впливом їхньої поведінки» [6].

Корпоративна культура як напрям дослідження перетинається з такими науками, як менеджмент, соціологія, соціальна робота, культурологія, психологія. З одного боку, це призводить до певних труднощів

під час дослідження, а з іншого – дає змогу найповніше використовувати корпоративну культуру як інструмент ефективного управління.

Ефективність діяльності будь-якої організації, значною мірою залежить від того, наскільки його співробітники об'єднані спільними цілями і спільним ставленням до своєї праці. Потужним та ефективним стратегічним інструментом, що дає змогу орієнтувати всі структурні підрозділи і окремих осіб на єдину мету, мобілізувати ініціативу працівників, забезпечити й полегшити спілкування між ними, є корпоративна культура. Саме вона робить менеджмент унікальним, формує його історію й організаційну структуру, правила поведінки, комунікації, ухвалення рішень, внутрішні ритуали і легенди [4, с. 69].

Проблеми корпоративної культури були предметом дослідження фахівців у галузі культурології, психології та педагогіки близького зарубіжжя та вітчизняних вчених, зокрема, таких, як: В. Кубко, В. В. Юрченко, І. В. Андрєєва, О. С. Віханський, О. І. Наумов, Е. Х. Шейн, Щербіна С. В. тощо. У своїх працях означені дослідники актуалізували увагу на сутності феномена корпоративної культури, обґрунтовували доцільність її формування в різних галузях професійної діяльності та наголошували на ефективності застосування такого методу мотивації співробітників.

Корпоративна культура включає в себе певні цінності, соціальні норми, яких повинні дотримуватися не тільки основні суб'єкти менеджменту соціальної роботи. Все більше системи почали приділяти увагу питанню формування корпоративної культури як інструмента для досягнення стратегічних цілей своєї установи.

Корпоративна культура спрямовує поведінку працівників на виконання статутних завдань та підтримку певного рівня відносин між учасниками процесу діяльності. На основі колективної системи цінностей виникає відповідна система норм та стандартів поведінки сукупного працівника. При цьому керівництво організації впроваджує такий арсенал стимулів, який не повинен вступати в протиріччя з корпоративною мораллю та загальнолюдськими цінностями.

Для формування корпоративної культури, яка б забезпечувала ефективний розвиток організації в майбутньому, потрібно зробити ряд кроків, що виділяються в наступні етапи:

- по-перше, необхідно визначити місію організації, тобто те, заради чого існує організація, адже правильно сформована місія – запорука отримання ефективних результатів діяльності;
- по-друге, варто дослідити існуючу корпоративну культуру. Визначивши реальний стан корпоративної культури та маючи уявлення про бажаний її стан, керівництво може прийняти рішення про ті дії, що дозволять перейти із фактичного стану у бажаний;

– по-третє, бажано розробити основні заходи спрямовані на створення концепції бажаної корпоративної культури та розпочати впровадження цих заходів, що здатні змінити корпоративну культуру в позитивному напрямі [3].

Отже, тема корпоративної культури соціальних установ особливо актуальна сьогодні, враховуючи їх активний розвиток, адже вона здатна надати сенс діяльності людей, наповнити її змістом, стимулювати активність і новаторство.

Список використаних джерел:

1. Варакина М. Р. Влияние корпоративной культуры на кадровый потенциал организации [Электронный ресурс] / Мария Рудольфовна Варакина. – 2003. – Режим доступа к ресурсу : <https://dlib.rsl.ru/viewer/01002657546#?page=1..>
2. Козлов В. В. Корпоративная культура : опыт, проблемы и перспективы развития : монография / В. В Козлов. – Москва : Инфра-М, 2001. – 540 с.
3. Носков В. Психологічні детермінанти корпоративної культури / В. Носков, А. Кальянов, О. Єфросиніна // Соціальна психологія : Український науковий журнал. – 05/2006. – №3. – С. 76–88.
4. Романовський О. Корпоративна культура вищого навчального закладу / О. Романовський, Ю. Романовська, О. Романовська // Рідна школа. – 2010. – № 11 – С. 69–74.
5. Славская А. Интерпретация в российском менталитете и психологической теории [Электронный ресурс] / А. Славская // Институт психологии РАН. – 1997. – Режим доступа к ресурсу : <http://dogmon.org/rossijskij-mentalitet-voprosi-psihologicheskoy-teorii-i-prakti.html>.
6. Юрченко В. В. Корпоративна культура організації [Електронний ресурс] / В. В. Юрченко, Ю. В. Мельник, Н. В. Богданова. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.centre-kiev.kiev.ua/bib/files/nmm/5.pdf>.

УДК 364.6-057.66(043.2)

Григоренко Д. П.,
студентка 665м-з групи,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СУЧАСНІ МЕТОДИ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ БЕЗ ПЕВНОГО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ

Проблема існування бездомних і безпритульних характерна для України від найдавніших часів і до тепер. На сьогодні спостерігається швидке зростання кількості людей, які проживають на вулиці. Це стоюється не тільки нашої країни. При дослідженні законодавства Украї-

ни у сфері соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей можна виділити сутнісні характеристики цієї системи:

- держава відіграє провідну роль у становленні законодавства в цій сфері, створенні інфраструктури для цієї соціальної групи;
- менталітет народу, адже протягом всього історичного розвитку слов'янам завжди було властиво допомагати слабшим, знедоленим;
- релігія, християнська віра закликає до любові до ближнього, співчуття, доброчинності.

Законодавство України про соціальний захист бездомних осіб і безпритульних дітей пройшло тривалий час свого розвитку, в якому можна виокремити наступні періоди: дорадянський; радянський; пострадянський (сучасний).

Відомостей про соціальний захист бездомних протягом раннього періоду розвитку нашої держави мало, а отже, говорити про розвиток законодавства на цьому етапі досить складно, закладалися лише основи для подальшого його становлення.

На території сучасної України соціальний захист у цілому почався з доброчинності. Народи, які проживали на території сьогодишньої України завжди проявляли розуміння та милосердя до тих, хто потребує сторонньої допомоги [1. с. 29].

Після прийняття в 2005 р. Закону України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» значно активізувалися зусилля суб'єктів управління на всіх рівнях, спрямовані на допомогу та підтримку бездомних людей. Ключову роль у цьому процесі відіграє Міністерство соціальної політики, яке разом із кількома громадськими організаціями лобіює як на місцевому, так і національному рівні створення та розвиток системи послуг для бездомних. Їх спільними зусиллями було розроблено низку нормативних документів, які склали основу для розвитку системи соціального захисту бездомних, накопичено певний досвід їх застосування та надання послуг бездомним. Практично вся ця діяльність є інноваційною в Україні та вимагає вивчення й аналізу з метою визначення проблем на шляху її розвитку та вдосконалення.

За даними Міністерства соціальної політики станом на 01.01.2019 р. в Україні існувало 115 суб'єктів, що надають соціальні послуги бездомним особам та звільненим особам, з них: 100 комунальних закладів/установ; 14 закладів/установ, утворених недержавними організаціями; 66 недержавних організацій, що надають окремі види послуг (харчування, соціальне патрулювання, гуманітарна допомога тощо) зазначе-

ним категоріям осіб. У складі діючих закладів та установ окремо діє: 92 центри (відділення) обліку бездомних осіб, з них – 87 комунальних [2].

Важлива роль у процесі реінтеграції бездомних осіб належить Центру обліку, основними завданнями якого є: виявлення бездомних осіб, ведення їх обліку, видача посвідчення про взяття на облік; сприяння в отриманні реєстрації місця проживання або місця перебування, надання допомоги у відновленні документів, що засвідчують особу [3].

Головними методами соціальної роботи з бездомними особами виступають: вулична робота, патрулювання (виявлення бездомних осіб). Процес реінтеграції бездомних осіб починається з їх виявлення з подальшою постановкою на облік та наданням інших послуг, передбачених Типовим положенням про центр обліку. Виявлення бездомних відбувається за самозверненням бездомної особи до центру обліку та під час вуличної соціальної роботи (соціальне патрулювання).

Метою вуличної роботи є: дослідження ситуації з бездомністю в регіоні; виявлення місць скупчення бездомних; надання допомоги, в тому числі невідкладної, бездомним особам, які знаходяться у кризовій ситуації та з певних причин не бажають або не можуть отримувати соціальні послуги у закладах для бездомних; зменшення чисельності бездомних осіб, які перебувають на вулиці; виявлення та профілактика небезпечних захворювань у регіоні; дослідження причин й умов, які спричиняють поширення бездомності у цьому регіоні.

Основними завданнями вуличної соціальної роботи є: виявлення та облік бездомних осіб; надання або організація надання невідкладної медичної допомоги та за необхідності направлення до медичних закладів; підтримка клієнта – надання практичної допомоги (їжа, одяг, взуття); направлення бездомних осіб за їх бажанням до відповідних соціальних закладів; інформування бездомних осіб про можливість отримання послуг; надання порад, консультування щодо кроків, які міг би зробити клієнт для вирішення власної кризової ситуації; сприяння формуванню позитивної громадської думки про бездомних осіб з метою уникнення їх стигматизації та дискримінації [3].

Центр реінтеграції бездомних осіб є закладом соціального захисту, діяльність якого спрямована на поступове повернення бездомної особи до самостійного повноцінного життя шляхом надання їй комплексу соціальних послуг з урахуванням індивідуальних потреб.

Соціальні послуги центра дуже корисні та потрібні, але щоб подолати суспільну проблему, допомогти тим, хто потрапив у соціальну біду, необхідні спільні зусилля державних установ, громадських формувань, сім'ї, родичів і всієї громадськості. Мало видати нормативний

акт і дати вказівки, треба постійно вдосконалювати та спрощувати систему реєстрації та відслідковування таких громадян.

Отже, соціальна робота з людьми похилого віку є актуальним та необхідним напрямом допомоги населенню. Її особливість полягає в тому, що такій категорії громадян потрібно надати першочергові послуги, такі як забезпечення їжею, одягом, місцем для ночівлі. Для цього і існують такі заклади як: центри соціальної адаптації, соціальні готелі, центри реінтеграції та інші.

Список використаних джерел

1. Кузьмін К. В. Сутирін Б. А. Історія соціальної роботи за кордоном і в Росії (з давнини до початку XX століття). – М. : Академічний проєкт; Єкатеринбург: Ділова книга, 2002. – С. 29.
2. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/timeline/Bezdomnim-ta-zvilnenim.htm>.
3. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульні дітей» від 09.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2623>.
4. Мультимедійна платформа іномовлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2337546-bezdomni-osobi-potrebuut-socialnogo-zahistu-uradovij-kontaktnij-centr.html>.

УДК 316.346.32(477:4-672ЄС)(043.2)

Волинець К. В.,

магістр

інституту державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ

Перехід держави до нових умов господарювання і входження України в Європейський простір позначається новим рівнем регулювання суспільних відносин. Процес державотворення органічно пов'язаний з утвердженням нової системи духовних цінностей, серед яких найвищою є людина та її права. Побудова суверенної, незалежної, соціально-правової, демократичної держави можлива лише у високоосвіченому суспільстві з розвиненою правовою культурою й високим рівнем правової свідомості кожного громадянина [1, с. 56].

Проблема формування правової культури особистості набуває загальнодержавного значення, адже право як фундаментальна цінність світової культури, що виробило людство у ході розвитку, реалізує вимоги та досягнення цивілізації, забезпечуючи збереження й примноження потенціалу матеріальних і соціально-духовних багатств суспільства. Вітчизняна система освіти активізувала пошук шляхів формування правової культури молоді на основі Конституції України, Закону України «Про освіту», Державної національної програми «Освіта» (Україна ХХІ століття), Національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті, Національної програми правової освіти населення та ін. [3, с. 14].

Для розбудови правової держави та громадянського суспільства в Україні важливим є формування нового, вищого рівня правосвідомості та правової культури населення. Великого значення у світлі цього набувають правове виховання і правова освіта. З кожним роком злочинність неповнолітніх набуває все більшого і більшого розмаху. [2, с. 121]. Вона щоденно у всьому світі забирає десятки тисяч людських життів, приносить великі страждання та муки, спричиняє велику майнову шкоду суспільству.

Профілактика злочинності неповнолітніх актуальна, тому що здійснюються заходи з недопущення і попередження злочинів підлітків, від цього залежить стан і тенденції розвитку злочинності у майбутньому. Розуміння основ різних галузей права – необхідна умова життєдіяльності кожного громадянина України. [4, с.76].

Життя і здоров'я підростаючого покоління, як фізичне, так і духовне, визначає майбутнє суспільства, країни, нації. Звідси впливає й масштабність завдань, що стоять перед державою, і напрямки діяльності її органів. Злочинність неповнолітніх завжди була і залишається гострою актуальною правовою та суспільною проблемою, що постійно привертає увагу вчених, спеціалістів у галузі права, педагогів та пересічних громадян. Адже підліткова злочинність є складовою загальної злочинності та засвідчує тенденції її розвитку в майбутньому. Це зумовлено не лише тим, що неповнолітні завжди визнавалися злочинцями особливого роду, а й тим, що на сьогодні, це така частина нашого суспільства, яка в силу психо-розумових, вікових, інших особливостей є найбільш схильною підпадати під негативний вплив. Одним з головних завдань дослідження злочинності неповнолітніх є вивчення стану та динаміки злочинності неповнолітніх, а також причин та умов, що сприяють скоєнню неповнолітніми злочинів для розроблення дієвих профілактичних заходів для подолання підліткової злочинності.

Отже, на мою думку ситуація з підлітковою злочинністю є досить актуальною та потребує впровадження дієвої профілактики.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола; заг. ред. А. Й. Капської. – К. : ДЦССМ, 2002. – 164 с.
2. Андрущенко В. П., Бех В. П. та ін. Соціальна робота : навчальний посібник. – В 7 кн. – Книга II. – К.: ДЦССМ, 2002. – 246 с.
3. Антонян Ю. М. Причини злочинної поведінки. – М., 1992.
4. Башкатов І. Л. Психологія груп неповнолітніх правопорушників. – М. : 1993.

УДК 316.346.32-053.6-057.875-044.332:378](043.2)

Волкова О. С.,

магістрантка

кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

РОЛЬ АДАПТАЦІЇ У РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ЗВО

Сучасне суспільство живе у світі, який щодня бурхливо розвивається. Швидкий темп потребує від кожного відповідної реакції на зміни. Уміння адаптуватися у новому середовищі надає можливість людині реалізувати свій особистісний потенціал. Особливо важливим це є для молоді. Після закінчення школи вони потрапляють у зовсім новий для себе світ, а саме університет, де прагнуть себе проявити. Незнання нового середовища викликає тривожність, невпевненість та пригальмує розвиток особистості загалом.

У науковій літературі не має одного визначення поняття «адаптація студентів до навчання», тому що його можна пояснити з точок зору різних наук: соціології, педагогіки або психології. Більшість дослідників у своїх напрацюваннях пояснюють адаптацію студентів до навчання як засвоєння нових знань, умінь та навичок, які необхідні особистості у відповідний період життя [1].

Попри різноманітність підходів, щодо трактування адаптації студентів до навчання, виділяють наступні її види:

- 1) професійно-фахова: ознайомлення та засвоєння правил щодо організації навчальної діяльності;
- 2) активне або пасивне пристосування до навколишнього середовища, в тому числі налагодження комунікації з однолітками;
- 3) соціально-фахова: розуміння та прийняття вимог, що ставляться до обраної професії [2].

Особистісний потенціал людини пояснюють як сукупність психологічних властивостей, що надають можливість реагувати на події, приймати рішення, опираючись на свої внутрішні уявлення. Крім того, він впливає на бажання до самовдосконалення та саморозвитку. Такі риси, як незалежність, стійкість у складних ситуаціях, готовність до змін є головними показниками особистісного потенціалу людини. Для студентської молоді особистісний потенціал допомагає усвідомити власні можливості, орієнтуватися на освоєння нових знань та використання їх на практиці [3].

Варто зазначити, період студентства збігається з юнацьким віком. Зазначений період характеризується обранням життєвих цінностей та пріоритетів. У молодих людей з'являється власна думка з певного питання, проявляються такі риси характеру як самостійність, відповідальність та цілеспрямованість. Пошук життєвих орієнтирів може супроводжуватися конфліктами як із собою так і з іншими. Основними труднощами з якими може стикатися молодь є: неготовність до самостійного життя; тривожність щодо переходу від шкільного до студентського життя; психологічна незрілість щодо відповідальності за себе, свої вчинки; невміння будувати баланс між навчанням та відпочинком; відсутність самоконтролю [4].

Виникнення труднощів пояснюється тим, що школа та заклад вищої освіти мають різні способи навчання, входження в новий колектив та зміною шаблонів поведінки. Студенти знайомляться з основними принципами вищої освіти: єдності теорії та практики, навчання й виховання. Поступово залучаються до таких форм навчання як лекції, семінари, індивідуальні або групові творчі завдання [4].

Існує чимало груп факторів, які впливають на тривалість адаптації студентів у закладах вищої освіти. Першою з них є професійні, які включають: рівень знань про обрану професію й бажання стати висококваліфікованим фахівцем в обраній сфері. Фактори соціальної адаптації відображають психологічну, правову, мовленнєву культуру особистості та рівень освіченості в цілому. Група психологічних факторів показує здатність особистості слідкувати за своїм психо-емоційним станом, задоволення статусом у колективі. Тип організації нервової діяльності, санітарно-гігієнічні умови навчання створюють біологічні фактори адаптації [2].

Вивчення літератури показує, що процес адаптації для студентів закладів вищої освіти полегшиться, якщо використовувати наступні принципи:

- 1) гуманізму – визнання загальнолюдських цінностей;
- 2) індивідуального підходу – розуміння того, що кожна особистість заслуговує на повагу;

3) єдності свободи й відповідальності – визнання того, що усі мають право вибору та несуть за нього відповідальність [2].

Зважаючи на викладений матеріал, можна зробити висновок, що одним із головних факторів для розвитку особистісного потенціалу студентської молоді є успішна адаптація у закладі вищої освіти. Вона сприяє швидкому знайомству з обраною професією, налагодженню відносин з однолітками й викладачами та засвоєнню нового матеріалу. Сукупність таких факторів дозволяє студентській молоді результативно навчатися в університеті та активізувати можливості своєї особистості.

Список використаних джерел

1. Ішук Н. Проблеми адаптації студентів-першокурсників до навчання у ВНЗ / Н. Ішук, В. Лесовий // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2013. – Вип. 4(1). – С. 39–43.
2. Овсяннікова В. В. Особливості процесу адаптації студентів-першокурсників до навчання у вищому навчальному закладі / В. В. Овсяннікова // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. – 2014. – № 2. – С. 179–189.
3. Мурашко І. В. Розкриття поняття «особистісний потенціал» та його психологічної структури. Актуальні проблеми психології. Психологічна теорія і технологія навчання / за ред. С. Д. Максименка. Київ : Смульсон, 2010. Т. 8. Вип. 7. С. 196–205.
4. Першина А. В. Психологічні чинники адаптації студентів до навчання у ВНЗ / А. В. Першина // Міжнародний науковий форум : соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – 2011. – Вип. 5. – С. 124–135.

УДК 316.647.5-055.34(043.2)

Васькова Ю. М.,

магістрантка

кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ПРАВО ОСОБИСТОСТІ НА ПОВАГУ ДО СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ТА ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ТОЛЕРАНТНОСТІ

У наш час така риса прояву людяності, як толерантність, дуже актуальна і цінна. Варто знати і пам'ятати, що толерантність – це повага до права іншої людини бути тим, хто він є.

Термін «толерантність» має безліч різних визначень. Толерантність виділяється через протилежне щоб бути терпимим до чогось, людина повинна бути проти цього. Неприйняття і заперечення – головні умови терпимості. Толерантність зазвичай називають свідомим вибором не втручатися у відносини, спосіб життя і поведінку, які ми не схвалюємо. Невтручання (якщо це можливо) є однією з найважливіших умов толерантності [1].

Саме тому ряд вчених називають наступні визначальні характеристики поняття толерантності: 1. Ідея толерантності виникає в контексті різноманіття, тобто коли люди усвідомлюють, що між ними існують суттєві відмінності. 2. Толерантність не рекомендує пригнічувати інших людей – це прохання може бути реалізоване або через закон, або через те, що С. Мовляв назвав це «тиранією громадської думки» [1].

Терпимість або толерантність передбачає необхідність добровільно залишити інших у спокої, хоча існуючі відмінності самі по собі можуть призвести до різних форм неприйняття, таких як несхвалення, неприязнь і навіть відраза. Юридичне визначення толерантності зазначене в декларації ЮНЕСКО про принципи толерантності (1995). У цьому документі толерантність (часто перекладається як терпимість) визначається як повага, прийняття і правильне розуміння багатого розмаїття культур нашого світу, форм самовираження і способів вираження людської індивідуальності. Цьому сприяють знання, відкритість, спілкування і свобода думки, совісті і переконань. Це не тільки моральне зобов'язання, а й політична і юридична вимога. (Пункт 1.1 статті 1 декларації) [1].

Незважаючи на проголошення прихильності до цінності толерантності в сучасних демократичних суспільствах, гомофобні настрої глибоко вкорінені, і це часто поєднується з відсутністю адекватного правового захисту від дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Це призводить до того, що багато ЛГБТ-людей в різних регіонах світу страждають від порушень своїх прав – на роботі, в школі, в медичних установах, в громадських місцях і навіть у своїх сім'ях; вони стають об'єктами насильства на вулицях. Незважаючи на певний прогрес у боротьбі з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, все ще існують люди, переконані в тому, що відповідні варіанти сексуальної поведінки повинні бути заборонені або, як мінімум, не повинні отримувати рівного захисту з гетеросексуальною поведінкою. Існують різні підходи до обґрунтування цієї позиції: ЛГБТ-спільноту звинувачують у порушенні релігійних норм, моральних установок, сімейних цінностей, принципів забезпечення національної безпеки і так далі. Прихильники цього під-

ходу вказують, що будь-яке відхилення від гетеросексуальності є проявом хвороби, розпусти, примхи або помилки ідентифікації, пов'язаної з психологічною травмою. Правове регулювання сексуальної поведінки піднімає глибокі питання про те, яким ми хотіли б бачити суспільство. Особливо наочно це можна проілюструвати на прикладі вирішення питання про легалізацію одностатевих шлюбів. Невизнання одностатевих шлюбів свідчить про те, що політика держави фактично сприяє утвердженню християнських цінностей. Комітет ООН з прав людини неодноразово закликав держави-учасниці «Гарантувати рівні права для всіх осіб, як це передбачено в Пакті, незалежно від їх сексуальної орієнтації.» Комітет розробив законодавчі заходи щодо включення сексуальної орієнтації до переліку підстав, за якими дискримінація заборонена. Комітет з економічних, соціальних і культурних прав також підтвердив, що вимоги недискримінації, закріплені в Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, охоплюють заборону дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Комітет висловлює стурбованість з приводу дискримінації щодо лесбійок, геїв, бісексуалів і трансгендерів при здійсненні їх економічних, соціальних і культурних прав і закликає держави прийняти законодавство, що захистить їх від дискримінації. Комітет стурбований виявленням практики, коли гомосексуалізм розглядається як захворювання, а також порушеннями їх прав, пов'язаних з сексуальним і репродуктивним здоров'ям.

Підкреслюється також, що відповідно до міжнародного права прав людини держави не зобов'язані визнавати одностатеві шлюби. Однак зобов'язання захищати окремих осіб від дискримінації за ознакою їх сексуальної орієнтації вимагає від держав гарантувати одруженим одностатевим парам таке ж поводження і такі ж юридичні можливості, як і незаміжнім гетеросексуальним парам. Крім того, в останні роки на рівні ООН було розроблено безліч документів, спрямованих на боротьбу з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Давайте назвемо лише деякі з них:

а) Рада ООН з прав людини в червні 2011 року прийняла резолюцію 17/19, першу резолюцію про права людини в контексті сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, яку називають новою сторінкою в історії ООН;

б) прийняття цієї резолюції заклало основу для підготовки кадрів Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини в контексті СОГІ. У доповіді зафіксовані факти систематичного насильства і дискримінації щодо людей за ознакою їх сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності – від дискримінації на робочому

місці, в системі охорони здоров'я та освіти до криміналізації одностатевих відносин, а також насильства, що вчиняється тільки на тій підставі, що особа має відповідну сексуальну орієнтацію або є трансгендером.;

в) спільна заява про припинення актів насильства та пов'язаних з ними порушень прав людини за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, зроблена державами, у тому числі Україною, 22 березня 2011 року в Раді ООН з прав людини;

г) резолюції Ради ООН з прав людини – 27/32 «права людини, сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність» від 2 жовтня 2014 року та 32/2-на карті-на карті «захист від насильства та дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності» від 30 червня 2016 року. У документі вказується на призначення незалежного експерта з питань захисту від насильства та дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, мандат якого, зокрема, передбачає необхідність роботи у співпраці з державами з метою сприяння здійсненню заходів, спрямованих на захист всіх осіб від насильства та дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності;

д) брошура, випущена під егідою Організації Об'єднаних Націй, в якій розкривається зобов'язання держави забезпечувати, щоб права людини не порушувалися в результаті дискримінації СОГІ. Як наголошується в передмові до цієї брошури, такі слова, як «сексуальна орієнтація» і «гендерна ідентичність», були вкрай рідкісні на Офіційних міжурядових нарадах ООН протягом десятиліть. Але настав момент, коли права лесбіянок, геїв, бісексуалів і трансгендерів стали предметом обговорення Ради ООН з прав людини в Женеві. Брошура містить відповідні рекомендації для держав: захищати людей від гомофобії і пов'язаного з нею насильства; зокрема, вказує на необхідність включення сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності в якості охоронюваних атрибутів в кримінальне законодавство, що встановлює відповідальність за «злочини на ґрунті ненависті». Забезпечити ефективну систему обліку та ведення статистики актів насильства, мотивованих ненавистю до людей за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Забезпечити ефективне розслідування таких випадків; забезпечити запобігання тортурам і жорстокому, що принижує гідність поводженню з ЛГБТ представниками держави; розслідувати всі випадки такого поводження. Проводити відповідну підготовку співробітників правоохоронних органів, а також забезпечувати ефективний моніторинг; забороняти дискримінацію за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Прийняти відповідні закони, що передбачають сексуальну орієнтацію і гендерну ідентичність в якості

заборонених підстав для дискримінації. Зокрема, забезпечити рівний доступ до зайнятості, охорони здоров'я тощо. Проводити тренінги спрямовані на подолання стереотипів про ЛГБТ в суспільстві; забезпечувати право ЛГБТ на свободу вираження думок, свободу асоціацій і мирних зібрань. Будь-які обмеження цих прав не повинні носити дискримінаційного характеру і повинні відповідати міжнародним стандартам в області прав людини. На рівні ЄС питання дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації обговорюється з середини 90-х років. Європейський парламент виніс низку рекомендацій щодо ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та вніс резолюцію Про забезпечення рівних прав для ЛГБТ-людей. На сьогоднішній день на рівні інститутів ЄС розроблений і прийнятий широкий спектр документів, спрямованих на захист від дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності Резолюція від 9 червня 2015 року Про стратегію ЄС щодо забезпечення рівності жінок і чоловіків, у тому числі з урахуванням прав ЛГБТ [2].

Серед іншого, є рекомендація внести поправки в поняття сім'ї, включивши в нього сім'ї з батьками-одинаками, а також сім'ї, засновані на одностатевих шлюбах; стаття 21 Хартії основних прав ЄС забороняє, зокрема, дискримінацію за ознакою статі; Резолюція Європейського парламенту Про захист меншин і антидискримінаційній політиці в Європі, яка фокусується на дискримінації за ознакою інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації та віку; Резолюція Європейського парламенту від 26 квітня 2007 року Про гомофобію в Європі. Резолюція закликала Європейську комісію забезпечити заборону дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації у всіх сферах суспільного життя; було запропоновано щорічно відзначати 17 травня Міжнародний день боротьби з гомофобією; Резолюція Європейського парламенту від 28 вересня 2011 року Про права людини, сексуальну орієнтацію та гендерну ідентичність Резолюція Європейського парламенту від 24 травня 2012 р. щодо боротьби проти гомофобії в Європі. У документі, зокрема, наголошується, що гомофобія являє собою ірраціональний страх і огиду до чоловічого і жіночого гомосексуалізму, які засновані на забобонах; гомофобія має багато спільного з расизмом, ксенофобією, антисемітизмом і сексизмом [2].

Таким чином, вимога толерантності стає принципом правового регулювання, реалізація якого спрямована на міжнародні, регіональні та національні механізми.

Сексуальна орієнтація чи гендерна ідентичність – це особиста справа. Звичайно, допустима межа прав ЛГБТ є дуже суперечливим питанням. Однак слід пам'ятати, що всі люди мають право на повагу та гідність, незалежно від статевої ідентичності та сексуальної орієн-

тації. Нарешті, ми не повинні забувати, що обговорення питань ЛГБТ має бути толерантним, заснованим на повазі різних поглядів.

Список використаних джерел

1. О сексуальной ориентации и гендерной принадлежности [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://ru.wikipedia.org/wiki/Декларация ООН](https://ru.wikipedia.org/wiki/Декларация_ООН).

2. Уварова О. Повага до сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності людини як вимога толерантності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/4-12-2015/item/253-povaha-doseksualnoyi-orientatsiyi-i-gendernoyi-identychnosti-lyudyny-yak-vymohatolerantnosti-uvarova>.

УДК 364.013

Іванова М. Є.,

магістрантка

кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

Питання про моделі соціальної політики є досить складним і суперечливим. Найбільш часто у науковій літературі використовується наступна класифікація моделей соціальної політики: соціал-демократична, консервативна та ліберальна. Розглянемо кожну з моделей окремо враховуючи основні принципи, на яких вони засновані, ролі та ступені участі держави, інститутів громадянського суспільства та окремих громадян у реалізації соціальної політики.

Важливим критерієм оцінки моделей є можливість досягнення значного соціального ефекту у вирішенні проблем зайнятості та бідності. У соціал-демократичній моделі акцент робиться на соціальному перерозподілі доходів через фіскальну політику. Консервативна модель також робить акцент на зайнятості, а не на соціальному перерозподілі. У цьому випадку спостерігається явище працюючих бідних. У ліберальній моделі рівень розподілу зайнятості для більшості населення низький, але відносно високий рівень соціального перерозподілу. Таким чином, держави з соціал-демократичними та ліберальними моделями мають помірний ступінь бідності, тоді як держави з консервативними моделями мають вищий ступінь бідності. Це означає, що соціальний перерозподіл важливіший за розподіл зайнятості в боротьбі з бідністю, або, принаймні, консервативний підхід до зменшення бідності недостатній. [1]

Соціал-демократичну модель ще називають скандинавською. Основним принципом розподілу соціального забезпечення є універсалізм. Усі громадяни мають право на соціальне забезпечення та соціальні послуги, що здійснюються за рахунок державного бюджету. Державні податки, як правило, непрямі через роздрібний продаж товарів і послуг населенню. Дохід оподатковується безпосередньо.

Модель базується на таких принципах як:

- громадяни мають однакову цінність, незалежно від віку та продуктивності праці;
- соціальні послуги та послуги надаються на добровільних засадах;
- соціальний захист повинен бути безперервним, охоплювати всі сфери життя;
- соціальний захист повинен бути гнучким, доступним та здатним нівелювати соціальні умови для всіх груп населення.

Соціал-демократична модель впроваджується в політику таких країн, як Швеція, Фінляндія, Данія, Норвегія. [3]

Консервативна модель також має кілька назв: континентально-європейська або інституційна. Однак основна увага приділяється ринку та страхуванню. Модель базується на принципі досягнення, де праця визначає подальший соціальний захист, соціальні послуги (соціальні послуги) не організовуються державою. Проблеми виникають у тих верств населення, які не працюють і не мають страхування, оскільки ступінь перерозподілу податків невелика. Їм доводиться покладатися на місцеві благодійні організації та громадську допомогу, як правило, не дуже велику. У той же час бюджетні внески та страхові внески працівника та роботодавця на соціальні заходи приблизно рівні, основними каналами перерозподілу є як державні, так і приватні фонди соціального страхування. За цією моделлю йдуть Німеччина, Франція, Австрія, Бельгія. [3]

Ліберальна (американсько-британська) модель також розглядає ринок як найважливішу сферу організації людської взаємодії. Однак він має ряд особливостей. По-перше, це передбачає залишковий соціальний захист, тобто громадяни повинні мати можливість існувати в суспільстві без соціального забезпечення. По-друге, держава несе обмежену, але в той же час загальну відповідальність за добробут усіх громадян. Через залишковий характер фінансування, реалізація моделі залежить від наявності великого обсягу добровільної та неформальної допомоги. Подібна модель соціальної держави характерна для США, Великобританії, Англії та Ірландії. [3]

У цей час формується також нова загальноєвропейська модель соціальної політики, заснована на принципі поєднання економічної ефективності та соціальної солідарності. Акцент робиться на збалансованому розвитку європейської соціальної політики, прозорості та повазі інтересів усіх країн-членів ЄС. Відбувається процес переорієнтації соціальних програм з універсального рівня на індивіда, що набагато дешевше та ефективніше, оскільки адресна допомога надається лише тим, хто її справді потребує.

В. Ханеш виділяє ще одну модель соціальної політики – **рудиментарну**, представлену в країнах Південної Європи. Лише за останні десятиліття загальні системи соціального забезпечення були створені або вдосконалені в цих країнах під впливом соціально-економічних структурних змін. Сюди входять виробниче страхування та соціальне страхування. Загалом рівень соціального забезпечення в цих країнах досить низький. Тут все ще припускають, що соціальний захист громадян в основному здійснюється через сімейну та приватну благодійність. Ця модель трактується як еволюційна або перехідна. [2]

Розглянувши основні класифікаційні групи моделей соціальної політики, проаналізуємо досвід України. Українська соціальна модель базується на провідній ролі держави в соціальній сфері, функціонує система безкоштовного охорони здоров'я, освіти та соціальних служб, здійснюється централізований контроль за роботодавцями та профспілками. Соціальний захист формується не інститутом соціального страхування, як у більшості розвинених країн, а державним соціальним забезпеченням.

Список використаних джерел:

1. Калов З. А. Особенности реализации моделей социальной политики / З. А. Калов, Ф. М. Куршаева, Л. У. Хациева. – Ч. 1 // Современные проблемы науки и образования. – 2009. – № 2. – С. 106–108.
2. Шевчук А. П. Формування моделей соціальної політики як складова державного управління в соціально-економічній сфері / А. П. Шевчук // Унів. наук. записки. – 2006. – № 2 (18). – С. 310–317. 14. Ламбаева И. А. Социальная работа за рубежом : учеб. пособие. – М. : Изд-во ВСГТУ, 2000. – 112 с.
3. World Social Protection Report 2017–19. Retrieved from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/-publ/documents/publication/wcms_604882.pdf.

СЕКЦІЯ: Залучення активної молоді до вирішення соціальних питань громадянського суспільства

УДК 373.3:37.015.31:57.081.1

Веліховська А. Б.,

канд. пед. наук, доцент кафедри
методики професійного навчання,
МНУ ім. В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв,

Куренін В. М.,

старший викладач кафедри
методики професійного навчання,
МНАУ, м. Миколаїв

ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Відомо, що починаючи з XX століття активно руйнується природне середовище. І сьогодні людство вже говорить про глобальну екологічну кризу. Україна має міжнародний статус зони екологічного лиха. Ця зона охоплює понад 10 відсотків загальної площі території нашої країни. Природні ресурси, зокрема, рослинний і тваринний світ, знаходяться на межі повного виснаження. Якщо 30–40 років тому на Землі щодня зникав один вид тварин, то сьогодні, за даними Всесвітнього фонду охорони живої природи, один вид зникає всього за 1 годину. До Червоної книги України вже занесено близько 800 видів тварин і рослин. За останні 50 років у нашій країні загинуло більше 3000 малих річок. В умовах такої кризової ситуації важливо активізувати поширення екологічних знань, підняти на високий рівень екологічну освіту та екологічну культуру населення і, зокрема, молоді.

Вирішити проблему екологічного виховання значно складніше, ніж удосконалити систему екологічної освіти. Якщо екологічна освіта людини визначається сукупністю її знань про особливості взаємодії суспільства з природою, то екологічне виховання має набагато складніший зміст. Воно, крім екологічних знань, охоплює широкий спектр найрізноманітніших людських якостей і характеристик, певний світогляд і світосприйняття, моральні, правові, екологічні, соціальні принципи та норми. Тому його не можна розглядати окремо від естетичної, моральної, правової освіти та виховання. Занепокоєні ситуацією, що склалася на планеті в останні десятиліття, провідні вчені, мислителі й

політичні діячі більшості країн світу докладають величезних зусиль у пошуках виходу з цього кризового стану. Все детальніше досліджуються особливості функціонування екосистем усіх рівнів, виявляються нові закономірності у взаємовідносинах людини й довкілля, приймаються нові міжнародні угоди щодо охорони природи. Безумовно, вирішальну роль у здійсненні переорієнтації напрямів та характеру майбутнього розвитку суспільства і гармонізації відносин між людиною і природою відіграватиме сучасна молодь. Тому таким необхідним є підвищення рівня її екологічної освіти, оволодіння нею знаннями про шляхи розвитку громадянського суспільства й природи у XXI столітті, про складні, але надзвичайно важливі екологічні закони, принципи функціонування екосистем і біосфери, про життєдайні зв'язки між людством і довкіллям.

Таким чином, в умовах забруднення довкілля, неефективного, нерационального використання природних ресурсів саме сфера освіти, освітні заклади мають забезпечити формування молоді людини нового типу на основі:

- екологічного виховання;
- екологічної культури;
- екологічної освіти.

Саме така молода людина здатна позитивно впливати на довкілля, на формування здорового середовища.

Сучасна молодь вступає в епоху не лише бурхливого розвитку науки і техніки, а й негативних наслідків науково-технічної революції та демографічного вибуху. Дедалі більше забруднення атмосфери, гідросфери та літосфери, накопичення величезних об'ємів відходів людської діяльності при одночасному виснаженні майже всіх видів природних ресурсів призвели до розвитку екологічної кризи. Людству потрібна нова філософія життя, висока екологічна культура і свідомість. Сьогодні в усіх розвинених країнах світу екологічна культура стає невід'ємною частиною функціональної грамотності населення.

Екологічне виховання – це організований і цілеспрямований процес формування системи наукових знань про природу і суспільство, поглядів і переконань, що забезпечують становлення відповідального ставлення молоді до природи, реальним показником якого є практичні дії молоді по відношенню до природного середовища, що відповідають нормам людської моральності [1, с. 32]. Екологічна освіта є сукупністю екологічних знань, екологічного мислення, екологічного світогляду, екологічної етики, екологічної культури.

Проблемою екологічної культури молоді займаються такі вчені, як Абалкіна І. Л., Моткін І. О., Куркуленко С. С., Курняк Л. Д., Наумен-

ко Н. В., Процюк В. А. Вони вважають, що необхідність виховання екологічної культури молоді пов'язана саме з реакцією на глобальну екологічну кризу. Негативні зміни в природному середовищі під тиском сукупної дії виробничих чинників істотно прискорились останніми десятиріччями. Тобто, збереження життя на Землі залежить тепер безпосередньо від рівня і темпів виховання екологічної культури в молоді, громадянського суспільства загалом [1, с. 33].

Велика роль у формуванні знань і навичок з екології досягається через залучення студентів до гурткової роботи еколого-натуралістичного спрямування та участі в різноманітних заходах як форми організації позааудиторної освіти. Мережа гуртків екологічного напрямку має важливе значення для формування екологічного світогляду молодих людей. Однією із форм екологічної освіти здобувачів вищої освіти є створення статутів юних екологів, які, як правило, очолюють викладачі кафедр екології вищих навчальних закладів. Це сприяло вивченню молодим поколінням об'єктів і явищ у самій природі, отриманню навичок щодо визначення видів рослин і тварин, з'ясування на практиці шляхів впливу людини на довкілля, видів природокористування, а головне – розширило кругозір молоді щодо сучасних дійсних природоохоронних проблем і шляхів їх розв'язання [3, с. 4].

З метою екологічного виховання здобувачів вищої освіти поряд із традиційними заняттями ефективними формами є: проведення екологічних фестивалів до Всесвітнього Дня Землі, конкурсів екологічного плакату, літературного твору тощо. Власна праця над доглядом рослин і тварин, охорона природних об'єктів, водойм, парків, квітників, скверів, проведення Днів лісу, Днів птахів, відзначення професійних свят підвищують дієвість екологічного виховання молоді, сприяють перетворенню екологічних знань в екологічні переконання.

Молодь може взяти участь у створенні громадських екологічних організацій, проведенні масових природоохоронних акцій, організації акцій щодо збереження біорізноманіття, проведення конкурсів, конференцій, фестивалів та виставок, організації екологічних таборів тощо.

Проблема екології на сьогоднішній день набрала планетарного характеру. Бездушне і безвідповідальне використання природних ресурсів загрожує людству світовою катастрофою. Тому головне завдання екологічного виховання – виховати таку особистість, щоб природа набула для неї життєво важливого значення. Знання з екології сприяють формуванню в молоді дбайливого ставлення до природи, розвитку екологічної культури. Екологічні проблеми сучасності вимагають від системи освіти приділяти більше уваги формуванню екологічної свідомості, розуміння навколишнього світу і місця людини в ньому. Ви-

ховання екологічної культури молодого покоління допоможе відновити втрачену рівновагу і гармонію у відносинах «людина – природа».

Отже, можемо зробити висновок, що молодь має зайняти активну позицію в сучасному громадянському суспільстві й рятувати природне середовище, зберігати й «ремонтувати» свій дім, який колись був чудовий, а нині почав розвалюватися з нашої вини. Але це – надзвичайно складне й важливе завдання, а ефект може бути досягнутий лише в тому разі, якщо підходити до його вирішення старанно, з душею й серцем, а головне – професійно, з урахуванням правил і законів, згідно з якими живе й розвивається Природа: народжується, набирає сили, квітне, старіє й умирає, передаючи протягом тисячоліть гени від покоління до покоління, від виду до виду у вічному кругообігу речовин, енергії та інформації, в тісному взаємозв'язку всього живого й неживого, земного й космічного.

Список використаних джерел

1. Курняк Л. Д. Екологічна культура : поняття і реальність / Л. Д. Курняк // Вища освіта України. 2008 – № 3. – С. 32–37.
2. Морозова Л. Виховання екологічної культури особистості / Л. Морозова // Вища освіта України. – 2005. – № 2. – С. 88–92.
3. Половинко Г. Шляхи підвищення ефективності екологічного виховання школярів / Г. Половинко // Красзнавство. Географія. Туризм. – 2007. – № 16. – С. 4–5.

УДК 364-787.26-053.6-056.26(043.2)

Сай Д. В.,

канд. пед. наук, викладач кафедри
соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ОСОБЛИВОСТІ НАСНАЖЕННЯ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ У ГРОМАДІ

Складана соціально-економічна ситуація в Україні впливає на всі сфери розвитку українського суспільства. Молодь є рушійною силою держави, але в той самий час однією із соціально незахищених груп, яка сьогодні стикається з великою кількістю проблем, які потребують прийняття зважених та далекоглядних рішень.

Молоді люди з інвалідністю можуть перебувати у категорії найбільш незахищених громадян, адже окрім загальних проблем, з якими

зіштовхуються всі молоді люди (працевлаштування, доступу до послуг системи охорони здоров'я тощо), вони також мають свої проблеми, обумовлені інвалідністю та її наслідками. Потрібно зазначити, що наявність інвалідності може впливати як на самого індивіда, так і на його оточення, а саме на його сприйняття або несприйняття, дискримінацію та стигматизацію. За таких умов активізації можливостей молоді людини з інвалідністю та мотивація можуть мати вирішальне значення для її подальшого емоційного та професійного розвитку.

Одним з перших науковців, який почав досліджувати питання наснаження був американський дослідник Раппапорт Дж. Він визначав наснаження як «механізм, за допомогою якого люди, групи та громади отримують контроль над своїми справами» [5]. Кривоконь Н. зазначає, що мета наснаження полягає в активізації внутрішніх можливостей особистості та групи, саморозвиток людей та мобілізацію можливостей. Також зазначається, що «в такому контексті воно [наснаження] виступає як важливий ресурс, що не вимагає ніяких додаткових матеріальних затрат, але є дієвою стратегією поліпшення якості життя людей, зменшення та/або пом'якшення їх проблематики, формування нового ставлення до життя, опанування новим досвідом» [1].

Американський дослідник Перкінс Д. розглядає наснаження як взаємодію особи та громади та визначає його як «навмисний постійний процес, зосереджений в місцевій громаді, який включає взаємоповагу, критичну рефлексію, турботу та групову участь, завдяки чому люди, яким бракує рівної частки цінних ресурсів, отримують більший доступ та контроль над зазначеними ресурсами або просто процес, завдяки якому люди отримують контроль над своїм життям, демократичну участь у житті своєї громади та критичне розуміння свого оточення» [3]. Також вчені визначають три інтерактивні компоненти, які сприяють розвитку психологічного наснаження: влада, яка розподілена між молоддю та дорослими, емоційна турбота та інтелектуальне стимулювання. За умови наявності всіх трьох компонентів з'являється інтелектуальний виклик для молоді, яка таким чином навчається на основі критичного аналізу [4].

На рівні громади, відбувається комплексна взаємодія індивіда та різних інституцій. Потрібно зауважити, що рівень участі молоді у житті громади корелює із рівнем її наснаження: чим вище рівень участі, тим вище наснаження. Дослідження Престбі, Вандерсмана, Флоріна, Річа та Чавіса з'ясували, що особи, які були найбільш залучені в активностях громади зазначили про суттєві переваги участі (порівнянно з менш залученими особами) і що вони отримали: нові навички та інформацію, змогли допомогти іншим, збільшили соціальні контакти та виконали зобов'язання [6].

Дослідники припускають, що відчуття та розуміння спільноти (community) та своєї приналежності до неї, відіграють важливу роль у розвитку особистого контролю та у процесах участі. Вони виявили, що відчуття спільноти безпосередньо впливає на рівень участі у процесах у громаді та пов'язано зі сприйняттям наснаження та можливості контролю. У дослідженні Чавіса та Вандерсмана зазначається про існування взаємозв'язку між спільнотою та участю, а також почуттям особистої сили та участі [6].

Потрібно зазначити, що на рівні громади наснаження полягає у створенні умов для безпосередньої реалізації прав молоді з інвалідністю на отримання якісної освіти, працевлаштування, участі у громадському житті, тощо. Так, реалізація права молоді з інвалідністю на отримання якісної освіти включає не тільки фізичний доступ, але і створення належних умов для навчання у школі. Як зазначають Глорія Азальде та Штайн Хеллум Браате: «доступ до освіти виходить за рамки простої фізичної доступності шкіл, але він включає сприяння освіті не лише з точки зору забезпечення справедливості у доступі, але і сприяння участі, ретенції учнів та закінченню освіти завдяки політиці, інвестуванню ресурсів та збільшенню інклюзивних педагогічних методів та середовищ, тобто забезпечуючи справедливість в освіті» [2].

Важливо відмітити, що якісні програми, які підтримують розвиток навичок із самовизначення та саморозвитку позитивно впливають на учнів під час навчання, а також після закінчення школи. Отже, розвиток та запровадження таких програм є необхідним. Отримання рівного доступу до якісної освіти для молоді з інвалідністю повинно бути одним з пріоритетних напрямів роботи. Адже освіта дозволяє отримати більш кваліфіковану роботу та можливість згодом стати фінансово незалежним від допомоги держави.

Розвиток та поширення інклюзивних підходів та програми з лідерства, волонтерства, неформальної освіти, спорту та дозвілля, які реалізуються на місцевому рівні з урахуванням можливостей та потреб молоді з інвалідністю сприятиме її соціалізації та наснаженню. Батьки, вихователі, вчителі, асистенти-вчителів та інші спеціалісти можуть надавати посильну допомогу та ділитися своїм досвідом щодо створення належних умов для розвитку практики наснаження молоді з інвалідністю.

Таким чином, питання наснаження молоді з інвалідністю залишається актуальним в контексті сучасних трансформацій українського суспільства. Наснаження молоді з інвалідністю полягає у набутті ними контролю над різними аспектами власного життя через процеси внутрішніх (особистісних) та зовнішніх (суспільних/структурних) змін. Поєднання таких компонентів, можливість впливу на процеси та рі-

шення, можливість участі у різних процесах та освіта допомагають молоді з інвалідністю бути наснаженими.

Список використаних джерел

1. Кривоконь, Н. І. Поняття наснаження в аспекті психології соціальної роботи // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр., Ін-ту психології імені ГС Костюка НАПН України. – 2011. – Режим доступу : <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/9694>.
2. Azalde G, Braathen S. H. The role of stigma in accessing education for people with disabilities in low and middle-income countries : a review of the evidence // SINTEF Technology and Society – 2018. – Режим доступу : <https://asksource.info/resources/role-stigma-accessing-education-people-disabilities-low-and-middle-income-countries-a>.
3. Douglas D. Perkins I., Zimmerman M. Empowerment Theory, Research, and Application // American Journal of Community Psychology, Vol. 23, № 5, 1995.
4. Martínez X., Jiménez-Morales M., Masó P. & Bernet J. Exploring the conceptualization and research of empowerment in the field of youth // International Journal of Adolescence and Youth. – 2017. – Vol. 22:4, p. 405-418, DOI : 10.1080/02673843.2016.1209120.
5. Rappaport, J. Terms of empowerment/exemplars of prevention: Toward a theory for community psychology // American Journal of Community Psychology – 1987 – Vol.15., p. 121-148.
6. Zimmerman, Marc. (1990). Taking Aim on Empowerment Research : On the Distinction between Individual and Psychological Conceptions. American Journal of Community Psychology. – 1990. – Vol. 18. – Режим доступу : https://www.researchgate.net/publication/30844791_Taking_Aim_on_Empowerment_Research_On_the_Distinction_between_Individual_and_Psychological_Conceptions.

УДК 364-212-3:316.346.32-053.6](477.73-21)(043.2)

Файчук О. Л.,

канд. пед. наук,
доцент б. в. з. кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

УЧАСТЬ МОЛОДІ У ПРОФІЛАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІСТА МИКОЛАЇВ

У 90-х роках ХХ ст. Рада Європи прийняла Європейську Хартію участі молоді у місцевому та регіональному житті [4], в якій визначено основні напрями участі молоді та засоби її залучення до активної громадської діяльності. Цей документ покликаний забезпечити право молоді бути почутим та корисним для своєї громади.

Існують різні форми та рівні участі у вирішенні проблем свого міста: громадські роботи, створення різноманітних мереж однолітків, членство в політичних партіях, флеш-моби, акції, групи підтримки, участь в діяльності громадських та благодійних організацій. Саме остання дозволяє молоді проявити свої організаційні здібності та реалізувати волонтерський потенціал.

На території Миколаївщини, а саме в місті Миколаєві, різними напрямами профілактичної діяльності займаються такі благодійні фонди, як: Миколаївський обласний благодійний фонд «Місто проти наркотиків»; БФ «Матері проти наркотиків»; Миколаївський міський благодійний фонд «Центр соціальних програм»; БФ «Надія України – Миколаїв»; Міжнародний благодійний фонд «Відродження»; Миколаївський місцевий благодійний фонд «Вихід»; БФ «Здоров'я жінки і планування сім'ї»; Миколаївський місцевий благодійний фонд «ЮНІТУС» (ММБФ «ЮНІТУС») та ін. Спільною метою у діяльності цих організацій є профілактика різноманітних негативних явищ (наркоманія, бродяжництво, соціально-небезпечні хвороби тощо) у житті міста та області.

Так, Миколаївський місцевий благодійний фонд «Вихід» (ММБФ Вихід) є недержавною, неприбутковою організацією, створеною з метою розробки та впровадження сучасних підходів у сфері громадського здоров'я, насамперед попередження ВІЛ-інфекції, наркоманії, гепатитів, туберкульозу та інших соціально небезпечних захворювань. Мета фонду – зменшити розповсюдженість соціально небезпечних хвороб, використовуючи сучасні технології та екологічні методи. Основними цільовими групами у діяльності фонду є: споживачі ін'єкційних наркотиків, особи, звільнені з місця позбавлення волі, безхатченки та інші групи підвищеного ризику інфікування.

Основними напрямками діяльності фонду є:

- профілактика ВІЛ-інфекції, гепатитів та інших хвороб, які передаються через кров та статевим шляхом;
- допомога в тестуванні на ВІЛ-інфекцію, гепатити та надання соціального супроводу клієнтам, у яких виявлено ВІЛ;
- рання діагностика туберкульозу серед груп підвищеного ризику інфікування тощо [1].

Особливої уваги заслуговує діяльність Всеукраїнської благодійної організації «Ініціатива заради життя», яка створена в 2011 році. Основною метою діяльності організації є об'єднання зусиль неурядових організацій, громадян, направлених на здійснення благодійної діяльності, спрямованої на соціальний розвиток і поліпшення добробуту представників різних верств населення України. Співробітниками благо-

дійної організації втілюються в життя різноманітні програми. Так «Програма укріплення систем спільнот уразливих до ВІЛ груп населення в Україні» сфокусована на таких уразливих групах, як споживачі ін'єкційних наркотиків, працівники комерційного сексу, учасники замісної терапії, а також фахівці, які працюють з «дітьми вулиці».

Не менш важливою для мешканців міста є діяльність Миколаївської благодійної організації «Всеукраїнська Мережа ЛЖВ», яка створена та працює для ВІЛ-позитивних людей, а також пацієнтів з туберкульозом, гепатитами та представників ключових груп ризику. Основна мета функціонування організації передбачає: розробку та надання необхідних послуг; зміцнення потенціалу надавачів послуг; розвиток моделі успішної взаємодії державного та громадського секторів для стійкого вирішення соціальних проблем; змінення ставлення суспільства до прав людей з певними потребами, в першу чергу ЛЖВ, захист їх прав.

Основними напрямками діяльності організації є:

- організація дозвілля ВІЛ-позитивних дітей;
- проведення благодійних та тематичних акцій;
- проведення громадських акцій, заходів на регіональному рівні, тренінгів з питань профілактики ВІЛ/СНІД, формування толерантного ставлення до ЛЖВ, в тому числі і для працівників освіти, дітей та молоді;
- сприяння розробці та впровадженню програм профілактики поширення ВІЛ/СНІД в Україні серед всіх верств населення, а також пов'язаних з цим, супутніх проблем – алкоголізму та наркоманії;
- розвиток волонтерського руху тощо [3].

Особливо хочеться зупинитися на аналізі діяльності Миколаївського місцевого благодійного фонду «ЮНІТУС». Історія Благодійного фонду «ЮНІТУС» розпочиналася в 2000 році з розвитком програми профілактики соціально вагомих захворювань, підтримки та захисту прав соціально-неадаптованих груп населення, мобілізації спільних зусиль громадських та державних організацій. Одним із найважливіших напрямів діяльності Фонду є розширення програм соціального захисту малозабезпеченого населення, мобілізація загальних зусиль недержавних організацій, державних структур для розвитку громадянського суспільства.

Благодійний фонд «ЮНІТУС» реалізує програми профілактики наркоманії та ВІЛ/СНІДу, сприяє психосоціальній підтримці і захисту прав соціально-незахищених верств населення, втілення в практику гендерної політики, соціального та правового захисту [2].

Однією із форм профілактики наркоманії підлітків у діяльності Фонду є тренінг, як один із психологічних засобів профілактики, що про-

водиться у формі групової роботи учнів. На практиці спеціалістами Фонду часто використовуються профілактично-розвивальні тренінги.

Отже, в місті Миколаєві функціонує низка благодійних організацій, які здійснюють профілактичну діяльність. Молодь, як рушійна сила суспільства, активно бере участь в реалізації їх програм та проєктів, розвиваючи свої організаційні здібності та втілюючи амбіції.

Список використаних джерел

1. Миколаївський місцевий благодійний фонд «Вихід». – Режим доступу : <http://vyhid.mk.ua/>.
2. Миколаївський місцевий благодійний фонд «ЮНІТУС». – Режим доступу : <http://unitus.mk.ua/>.
3. Напрями діяльності Миколаївського регіонального осередку Всеукраїнської мережі ЛЖВ. – Режим доступу : <https://network.org.ua/region-mykolayiv>.
4. Посібник з Переглянутої Європейської хартії про участь молодих людей у місцевому та регіональному житті. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/332/UEY.pdf>.

УДК 35:323.2:061.213

Акімова Т. Ю.,
канд. наук з держ. упр., доцент б. в. з.,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

УЧАСТЬ МОЛОДІ У ПРОЦЕСАХ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Питання активної участі молоді у процесі прийняття рішень є важливою умовою успішного національного розвитку та впровадження європейських стандартів. Актуальність цього питання зростає у зв'язку з процесом децентралізації, який вимагає більш активної участі молоді та взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Головною проблемою на сьогодні є політична пасивність молоді, низький рівень громадянської освіти та незнання ефективних методів впливу на владу. Тому головним завданням є розробка інноваційних та дієвих механізмів участі молодих в процесі прийняття рішень органами державної влади та місцевого самоврядування. Чим більше молоді залучено за допомогою різних ресурсів ухвалення рішень, тим більша вірогідність, того, що в подальшому, вона буде обізнана в державних справах та буде кваліфікованим наступним поколінням, що зможе вести державу на високому рівні. [1]

Відповідно до Європейської хартії участі молоді в місцевому та регіональному житті «участь молоді та активна громадянська позиція передбачають наявність прав, засобів, простору і можливостей, а де необхідно – підтримку для участі і впливу на рішення і участі в акціях і заходах з тим, щоб сприяти побудові кращого суспільства». [1]

Її також визначають як постійний динамічний процес, в ході якого відбувається обмін інформацією між дітьми/молоддю і дорослими з метою прийняття рішення, що максимально враховує найкращі інтереси дитини/молоді [3]. Вони реалізують право вільно висловлювати свої погляди у питаннях, що стосуються догляду, захисту чи добробуту у сфері соціальних послуг, охорони здоров'я, освіти, безпеки тощо. [4]

Участь молоді у процесі прийняття рішень має численні позитивні наслідки для молоді, а саме: підвищення самооцінки та впевненості в собі, формування почуття приналежності й власної значущості, формування цінностей, розкриття потенціалу, навичок прийняття рішень, зниження рівня стресу і тривоги, розвиток пізнавальних навичок і критичного мислення, підвищення обізнаності щодо власних прав, підвищення рівня довіри й поваги до дорослих, зниження ймовірності стати аутсайдером, підготовка до дорослого життя.

Роджер Харт розробив модель участі дітей та молоді в процесах прийняття рішень. Він виділив 8 сходинок рівнів участі дітей та молоді в ухваленні рішень.

1. Маніпулювання (молодих людей запрошують до участі, але вони не мають реального впливу на ухвалення рішень і на результат).

2. Декорумування (молоді люди потрібні для того, щоб представляти молодь як групу з обмеженими правами).

3. Імітація (молоді люди отримують деякі ролі в проєктах, але вони не мають реального впливу на ухвалення будь-яких рішень).

4. Інформування (проєкти ініціюються і управляються дорослими; молодь запрошують взяти на себе виконання деяких конкретних ролей або завдань у рамках проєкту, але вони знають, який вони насправді мають вплив).

5. Інформування та консультування (проєкти ініціюються і управляються дорослими, але молоді люди надають консультації та пропозиції і повідомлені про те, як ці пропозиції сприяють остаточним рішенням або результатам).

6. Дорослі ініціюють, спільні рішення з молоддю (проєкти ініціюються дорослими, але молодих людей запрошують взяти участь у повноваженнях і зобов'язаннях з ухвалення рішень як рівноправних партнерів).

7. Молодь керує та ініціює (проекти або ідеї ініціюються та знаходяться під керівництвом молоді; дорослі можуть запропонувати надати необхідну підтримку, але проект може здійснюватися без їхнього втручання).

8. Ініціатива молоді, спільне ухвалення рішень (проекти або ідеї ініціюються молодими людьми, які запрошують дорослих взяти участь у процесах ухвалення рішень як партнерів). [2]

У 2018 році Міністерством молоді та спорту України у партнерстві з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) в Україні та спільно з представниками органів державної влади, асоціацій органів місцевого самоврядування, молодіжних громадських організацій, молодіжних консультативно-дорадчих органів, науковців та активної молоді з різних регіонів протягом двох стратегічних сесій у Києві та Львові напрацьовано модель участі молоді, яка є описом теоретичних та практичних інструментів для участі молодих людей в процесах ухвалення рішень на національному, регіональному, місцевому рівнях.

Важливим елементом моделі є визначення ключових завдань. Вони багато в чому є подібними на усіх рівнях, проте можна виділити основні:

- підвищити рівень участі молоді в управлінських процесах та ухваленні рішень;
- донести думки та бачення молоді щодо основних питань, які її хвилюють;
- захистити права молодих людей;
- сприяти залученню молоді до здійснення моніторингу та адаптації молодіжної політики відповідно до реальних потреб молоді;
- створити можливості щодо соціального ліфту та розвитку для молодшої людини;
- створити умови відкритої двосторонньої комунікації між органами влади, органами місцевого самоврядування та молоддю. [2]

Таким чином, ефективна участь молоді у процесах прийняття рішень полягає у створенні можливостей залучення молоді до впливу, формування, розробки та сприяння політиці та розвитку послуг і програм. Ці можливості створюються шляхом розробки низки формальних та неформальних механізмів участі молоді від молодіжних дорадчих груп до фокус-груп, від поточної консультативної роботи до підтримки молодіжних проектів. Є багато причин для включення молодих людей у процес прийняття рішень: сприяння розробки кращих рішень та підвищення ефективності управлінських рішень, зміцнення потенціалу громади, позитивному розвитку молоді, формування відносин між органами влади та молоддю.

Список використаних джерел

1. Переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні. Конгрес місцевих та регіональних влад Європи, 21 трав. 2003 р. – Режим доступу : http://humanrightsinukraine.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/ eu_charter_ukr.pdf.
2. Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. – Режим доступу : http://dmsu.gov.ua/media/2018/12/18/3/Dopovid_.pdf.
3. Kennan D. Space, Voice, Audience and Influence: The Lundy Model of Participation (2007) in Child Welfare Practice / D. Kennan, B. Brady, C. Forkan. // Practice Social Work in Action. – 2018. – С. 1–14 <https://doi.org/10.1080/09503153.2018.1483494>.
4. Kennan D. Supporting Children's Participation in Decision Making : A Systematic Literature Review Exploring the Effectiveness of Participatory Processes / D. Kennan, B. Brady, C. Forkan. // British Journal of Social Work. – 2018. – С. 1–18. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcx142>.

УДК 329.78:316.614

Пазюк Ю. О.,

магістрантка,

Інститут державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ЗАЛУЧЕННЯ АКТИВНОЇ МОЛОДІ ДО ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПИТАНЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Відомий вислів: «молодим належить майбутнє» буде мати сенс і стане реальністю за умови активної участі молоді у соціально-громадянському житті суспільства, політичному процесі, патріотичному вихованні та самовихованні. Найбільш ефективно останнє здійснюється завдяки громадським об'єднанням молоді та студентів. На сьогодні, більшість молодіжних об'єднань в Україні не тільки набули інституційного статусу, але й показали себе активними громадянами позитивних змін, учасниками процесів, з думкою яких потрібно рахуватись на всіх рівнях державного управління. Відзначимо, що провідною тенденцією діяльності сучасних громадських молодіжних організацій є сприяння потенціалу особистості, інтеграція її в систему соціальних відносин через суспільно корисну працю і змістовне дозвілля. Основним принципом діяльності сучасної громадської організації є «організація для людини, а не людина для організації», тому головні цілі дія-

льності сучасних громадських молодіжних об'єднань спрямовані на реалізацію принципу особистісного розвитку, розробленого педагогами. Визнання кожної особистості з її унікальністю та своєрідністю, сприяє педагогічній спрямованості діяльності громадських молодіжних об'єднань, а природний саморозвиток людини виступає їх остаточною метою, незалежно від виду і форм роботи. Крім того, завдяки діяльності молодіжних організацій у молоді з'являється розуміння колективу, вміння працювати заради соціального блага [1, с. 31].

Щодо інших функцій молодіжних громадських організацій, на особливу увагу заслуговує, на нашу думку, формування соціально-громадянського обов'язку, який спираючись на духовно-моральні цінності та шанобливе ставлення до культури та історії України, формує у молоді національну свідомість. Остання визначає, з одного боку, стратегічну мету національного прогресу, а з іншого, становить основу практичних дій для національного державотворення. У сучасних умовах сутнісний зміст формування соціально-громадянських цінностей визначає стратегічне завдання цього етапу системної модернізації української держави та суспільства в цілому. [2, 7]

Особливого значення набуває впровадження раціональної та ефективної моделі влади. Така влада належить тільки народу як єдиному її суб'єкту, проте реалізується за посередництвом організаційних механізмів представницької та безпосередньої (прямої) демократії, що має бути зорієнтована на європейські стандарти демократії та гармонізацію соціально-владних відносин. На сьогодні перед Україною стоїть завдання – виховання у молоді почуття патріотизму, формування духовності, моральності та толерантності, що забезпечить створення умов для культурного, інтелектуального та фізичного її розвитку. [5, с. 119]

Соціально-громадянська цінність для молоді не є самоціллю, адже вона відіграє особливо важливу роль в розбудові держави і є основою прогресу нашої країни. Хорошою мотивацією до безкорисної спільної праці є гордість за свою державу, яка включає не лише співпереживання за минуле, але й причетність до створення її сьогодення та майбутнього. Ось чому соціально-громадянське виховання молоді є одним з головних пріоритетів молодіжної політики в Україні. Без соціально-громадянської цінності як складової частини загального виховного процесу сформувати у громадян високу соціально-громадянську свідомість, почуття любові до України та готовності до виконання конституційних обов'язків не уявляється можливим. Соціально-громадянське виховання, включаючи у себе цілепокладальні, суспільні, організаційні, функціональні та інші аспекти, є комплексним яви-

щем, яке має охоплювати своїм впливом як молоде покоління так і людей старшого віку, має пронизувати усі сторони життя. [4, 5]

Отже, молодь – це майбутнє нашої України і ми повинні розуміти, що не можна залишатися байдужим до справ у суспільстві, що кожному з нас може бути потрібна допомога та підтримка. Потрібно чітко розуміти, що таке соціально-громадянська діяльність та її цінність у суспільстві. Соціально-громадянська цінність для молоді не є самоціллю, адже воно відіграє особливо важливу роль в розбудові держави і є основою прогресу нашої країни.

Список використаних джерел

1. Головенько В. Ставлення молоді до громадського життя / В. Головенько // Молодь України у дзеркалі соціології / заг. ред. О. Балакіревої, О. Яременка. – К. : УІСД, 2001. – С. 125-133.
2. Корнієвський О. А. Молодіжний рух та політичні об'єднання в сучасній Україні : монографія / О. А. Корнієвський, В. М. Якушик. – К. : Київське братство, 1997. – 248 с.
3. Бень О. Т. Молодіжні громадські організації : концептуалізація поняття, функції, класифікація / О. Т. Бень // Вісник Львівського національного університету імені І. Я. Франка : Серія : соціологія. – 2008. – Вип. 2. – С. 338–345.
4. Димитров М. Ф. Професійно-орієнтовані громадські організації – нова форма студентського самоврядування / М. Ф. Димитров // Наукові праці. Серія : Соціологія – Миколаїв : Вид-тво МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – Том 103. – № 90. – С. 42–47.
5. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України : навч. посіб. / О. В. Лісовець. – К. : Академія, 2011. – 256 с.

УДК 378.035-057.875:172](043.2)

Мерлюк І. А.,
студентка 636МЗ,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СОЦІАЛЬНІ ПИТАНЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО ВИРІШЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПИТАНЬ

На сучасному етапі вирішенню соціальних питань громадянського суспільства приділяється все більше уваги, стабільність суспільства визначається саме соціальними аспектами, які визначають рівень успішності держави, політичної та економічної культури.

Стратегічна мета України досягти рівня економічно розвинутої держави вимагає роботи щодо удосконалення захисту прав і свобод людини, демократизації всіх складових суспільного життя, економічного розвитку та забезпечення умов та механізмів для створення матеріального та духовного добробуту населення. Важливим аспектом цієї проблеми, місця людини в системі державної політики є стан її соціального захисту та надання соціальних гарантій.

Одна з важливих складових, що обумовлюють зміст категорії «соціальна держава» – соціальний захист. Без вироблення шляхів досягнення ефективної системи соціального захисту, який би відповідав міжнародним стандартам, неможливо розбудувати дійсну соціальну державність в Україні. Питання проблем формування системи соціального захисту пов'язані з процесом досягнення державою орієнтирів, проголошених в статті 1 Конституції України. Проблеми гарантування та реалізації цих положень є одними з найбільш актуальних стратегічних напрямів держави на сучасному етапі [1]. Прагнення України увійти в Європейську співдружність країн та у Європейський союз неможливе без створення системи економічних, правових, організаційних заходів державних і недержавних установ та організацій, що будуть сприяти підтриманню соціальної стабільності, створенню умов для зростання добробуту населення, забезпечення належного рівня якості життя населення. Соціальна політика стосовно будь-якої категорії громадян неможлива без здійснення їх соціального захисту, а соціальний захист це важлива складова соціальної політики, елемент функціонування держави в умовах сучасної ринкової економіки.

Реформа органів виконавчої влади, децентралізація державного управління вимагає впровадження нових підходів до формування та реалізації державної політики на місцевому рівні, зокрема стосовно молодіжної сфери. Молодіжна стратегія визначає, що молодіжна політика має бути обґрунтованою та базуватися на досвіді та знаннях про світогляд. Використовуючи певні інструменти для вдосконалення молодіжної політики, такі як: статистичні дані, дані масштабних соціологічних опитувань молоді, опис кращих практик реалізації молодіжних програм та проєктів, звіти регіональних та галузевих структур показує досвід європейських країн, щодо формування обґрунтованої молодіжної політики можливе тільки за доступності та наявності достовірних даних діяльності державних та громадських інститутів у молодіжній сфері. Обґрунтована молодіжна політика повинна формуватися на основі достовірних даних щодо стану молоді, її проблем і прагнень у конкретних містах і селах. Практики, які пропонуються в планах дій з реалізації обґрунтованої молодіжної політики, базуються на кращому досвіді роботи, їх ефективності і користі для молоді [3].

Формування молодіжної політики України має базуватися на аналізі тенденцій, що відбуваються в молодіжному середовищі. Дослідження проблем молоді є основним інструментом для підтримки молодіжної політики. Знання, отримані науковцями, повинні сприяти розробці обґрунтованої політики [4]. Основним принципом реформування місцевого самоврядування України є здатність громад самостійно вирішувати питання місцевого значення. Це є стимулом впровадження обґрунтованої молодіжної політики на місцевому рівні на підставі оцінювання регіональних потреб молоді, напрямів та форм молодіжної роботи, регіональної молодіжної інфраструктури та рівня молодіжної участі.

Молодіжна політика на місцевому рівні формується на підставі достовірної інформації щодо стану молоді, її потреб і можливостей їх реалізації в конкретному населеному пункті або громаді. З огляду на це плануванню напрямів та завдань молодіжної політики на рівні громади має передувати дослідженню та оцінюванню наявних ресурсів та специфічних потреб і проблем молоді регіону, громади. Обґрунтування напрямів та завдань молодіжної роботи на рівні громади передбачає послідовне виконання таких завдань як визначення потреб та проблем молоді громади, рівня зацікавленості та готовності долучатися до вирішення молодіжних питань, оцінювання наявних ресурсів, молодіжної інфраструктури, спеціалістів, які працюють із молоддю, бізнес-партнерів та громадського сектору, обґрунтування вагомих молодіжних проблем та шляхів їх вирішення, планування молодіжної роботи із залученням наявних ресурсів, перш за все соціально активної молоді.

Запорукою ефективності процесу оцінювання і планування є активне залучення та участь молоді, яка проживає в громаді, на всіх етапах цього процесу. На етапі оцінювання ситуації треба використовувати такі інструменти дослідження як опитування молодих людей, що мешкають у громаді, з метою визначення основних нагальних проблем молоді і подальших шляхів розв'язання цих проблем, соціальне картування громади з метою визначення молодіжної інфраструктури (навчальні заклади, зони відпочинку, спортивні майданчики, магазини, аптеки, медичні заклади тощо) та «неблагополучних» місць відпочинку та неформальних зібрань молоді, оцінювання спеціалістами з молодіжної роботи, яка проводиться в громаді. Етап планування молодіжної роботи є ефективним, коли всі партнери реалізації молодіжної політики як державного, так і громадського сектору і, насамперед, сама молодь зацікавлена в його впровадженні та залучені до його реалізації. На цьому етапі визначаються пріоритетні напрями молодіжної роботи в громаді та планування їхньої реалізації. Організувати обговорення цих питань можна у форматі громадських слухань, круглого

столу, тренінгу тощо. Найбільш ефективним є проведення пошукового тренінгу із залученням молоді та представників влади і структурних підрозділів для визначення найбільш значущих проблем та створення проєктів їхнього вирішення із залученням усіх наявних ресурсів. Результати обговорення, плани і проєкти доцільно презентувати громаді, що є стимулом для представників органів місцевого самоврядування у забезпеченні їхнього впровадження. Така інформація допоможе залучити соціально активну молодь до реалізації проєктів, спрямованих на вирішення молодіжних проблем, та участі в житті громади. Визначені пріоритетні напрями та завдання молодіжної роботи є підґрунтям для представників місцевих органів виконавчої влади під час формування молодіжної політики громади. Їх доцільно використовувати під час розробки планів діяльності структур соціальної та молодіжної сфери, роботи спеціалістів, які працюють із дітьми та молоддю.

Міжнародний досвід доводить, що доказова молодіжна політика будується «знизу – вгору». Спочатку на підставі достовірних даних і кращих практик формуються локальні політики, які на регіональному рівні об'єднуються та доповнюються діями субрегіонального рівня. Тому вагомим складником формування обґрунтованої молодіжної політики на державному рівні є формування локальних регіональних політик, що враховують можливості та потреби молоді на рівні територіальних громад. З огляду на міжнародний досвід передумовою впровадження обґрунтованої державної молодіжної політики України має стати запровадження обґрунтованого (доказового) підходу до формування молодіжної політики та організації роботи з молоддю на рівні територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Реалії та перспективи розвитку соціальної сфери в умовах децентралізації / Проблеми та перспективи розвитку державного управління в умовах реформування: [колективна монографія] / заг. ред. Чечель А. О., Хлобистов Є. В. – Бельско-Бяла (Польща) : Вища школа економіки та гуманітаристики, 2017. – С. 272–287.
3. Вивчення становища молоді Київської області з метою формування обґрунтованої молодіжної політики : звіт за результатами дослідження / за ред. Н. М. Комарової, І. В. Пешої. – Київ, 2017. – 77 с.
4. Молодіжна політика в Україні. Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи. – Страсбург : Вид-во Ради Європи, 2013. – 192 с.

СЕКЦІЯ: Соціальний контекст публічного управління та адміністрування

УДК 351.072.2:332.2.021.8(477.73)(043.2)

Кулакова А. Ю.,

заступник начальника відділу обліку зобов'язань та розрахунків
фінансового управління Головного управління
Держгеокадастру у Миколаївській області

СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ ВЗАЄМОДІЇ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖГЕОКАДАСТРУ У МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Усе, що пов'язане із землею, має величезне значення як для окремого громадянина, так і для об'єднаних територіальних громад і громадськості загалом. Від використання земель і всього того, що пов'язане із земельними ресурсами (корисних копалин, земель водного фонду, лісового фонду, комерційного і сільськогосподарського призначення) відбувається поповнення бюджету. Поповнення місцевих бюджетів має не тільки економічне значення, а й асоціюється з добробутом громадян, є фактором соціально-економічного розвитку.

Сьогодні урядом заявлено плани створення держави в смартфоні. Крім цього, в Україні триває земельна реформа в рамках якої приймаються нові нормативно-правові акти, вносяться зміни до вже існуючих. Усе це потребує безпосереднього спілкування, роз'яснення та дієвої комунікації між органами державної влади і місцевого самоврядування з громадськістю.

Основне завдання Держгеокадастру – допомога в реалізації земельної реформи, запровадження електронних сервісів та створення безперешкодного доступу до інформації, пов'язаної з землею, для кожного громадянина України.

Головне управління Держгеокадастру у Миколаївській області є територіальним органом Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру та їй підпорядковано.

У 2019 році при Головному управлінні (першому серед усіх Головних управлінь Держгеокадастру в областях) відкрито громадську приймальню у якій за попереднім записом, можна потрапити на при-

йом до керівництва, а також звернутися до уповноважених осіб служби за особистою консультацією, скаргою, тощо.

Керівники територіальних структурних підрозділів Головного управління проводять особисті прийоми громадян у районах Миколаївської області. Для вирішення соціально-важливих питань в сфері земельних відносин представники Головного управління проводять спільні наради з представниками місцевих громад. Крім цього, представники Головного управління проводять зустрічі, прес-конференції з представниками громадськості, готують виступи по радіо та телебаченню, використовують соціальні мережі з метою інформування населення, надання відповідей на актуальні питання. Звіти про результати роботи Головного управління публікуються на офіційному сайті.

Відповідно до Конституції України та постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами. Тому громадськість, як соціально-активна частина суспільства, піднімає різного плану питання, на які шукає відповіді, а Головне управління, зі свого боку, професійно і своєчасно надає ці відповіді та актуальну інформацію, намагається реагувати швидко і адекватно, оскільки зацікавлено у відкритості і прозорості своєї діяльності, підтримці власного авторитету.

З початку 2020 року спеціалісти Головного управління опрацювали 310 запитів на отримання публічної інформації (295 запитів від фізичних осіб, 15 запитів від юридичних осіб). Для порівняння, за аналогічний період 2019 року опрацьовано 163 запити на публічну інформацію, а у 2018 році – 170 запитів.

Отже, під час виконання покладених на нього завдань, Головне управління Держгеокадастру у Миколаївській області активно взаємодіє з громадськістю, змістовно забезпечує соціальний контекст державного управління та адміністрування.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 р. № 254/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.

2. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-V // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – С. 1491.

3. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : постанова Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 р. № 996 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – С. 2945.

Сургова С. Ю.,
канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В НАПРЯМІ АРХІТЕКТУРНОЇ ДОСТУПНОСТІ ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Соціальна політика України в частині створення безбар'єрного довкілля відповідає міжнародним зобов'язанням країни відповідно до Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. Саме Конвенцією декларована необхідність створення доступності фізичного, культурного та соціально-економічного простору, освіти і охорони здоров'я, а також послуг, зв'язку та інформації, що сприятиме забезпеченню для них можливості повноцінно користуватися основоположними свободами і всіма правами людини.

Ключовою функцією держави є захист інтересів усіх категорій населення, в тому числі маломобільних осіб. Перш за все, формування та втілення законодавчих норм щодо неповносправних базується на статті 3 Конституції України, згідно з якою «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави» [1].

Основними нормативними актами, що забезпечують право на повноцінну життєдіяльність для маломобільних груп населення та регламентують створення безбар'єрного середовища, є Закони України:

«Про будівельні норми» від 05.11.2009 № 1704-VI, яким регламентовано «створення безпечного середовища для здоров'я та життєдіяльності людини (у тому числі для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення)» [2];

«Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 № 3038-VI, що передбачає «створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення та проведення експертизи щодо додержання нормативів з питань створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення» [3];

«Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 № 687-XIV, яким встановлено, що «держава забезпечує умови для здійснення архітектур-

ної діяльності шляхом забезпечення безпеки будівництва, довговічності будинків та споруд, стимулювання заходів щодо заощадження енергії, захисту навколишнього природного середовища, створення безперешкодного життєвого простору для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення, а також забезпечення економічних та інших аспектів, важливих з погляду задоволення інтересів суспільства» [4];

«Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21.03.1991 № 875-ХП, що «визначає основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість особам з інвалідністю ефективно реалізувати права та свободи людини і громадянина та вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними можливостями, здібностями і інтересами» [5].

Крім того, урядом затверджено План заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009–2015 «Безбар’єрна Україна», Державну цільову програму «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року, План заходів з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях, наданих Комітетом ООН з прав осіб з інвалідністю, до першої доповіді України про виконання Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю на період до 2020 року тощо.

Мета зазначених нормативних актів полягає в реалізації політики держави зі створення безперешкодного середовища для маломобільних осіб, задоволенні прав і потреб осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами та поліпшенні умов життєдіяльності відповідно до Конвенції.

Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» встановлено, що «планування і забудова населених пунктів, формування мікрорайонів, проєктування, будівництво і реконструкція об’єктів фізичного оточення без пристосування для використання інвалідами не допускаються» [5].

Незважаючи на прийнятий урядом протягом останніх років ряд нормативних актів, націлених на створення дійсно безбар’єрного довкілля та безперешкодного доступу до житлових будівель, громадських приміщень та інших інфраструктурних об’єктів, фізичне оточення, громадський транспорт, послуги, інформація продовжують досі залишатися у своїй більшості недоступними для МГН. Крім того, якщо доступність ззовні ще хоча б якимось чином вирішена, тобто багато

об'єктів фізичного оточення облаштовано пандусом, що дозволяє потрапити до середини будівель, то внутрішні приміщення здебільшого залишаються недоступними. При цьому пандус забезпечує доступність лише для осіб з порушеннями опорно-рухової системи, людей похилого віку, батьків з дитячими колясками тощо, тому особи з вадами зору й досі залишаються практично безпорадними, а середовище для них здебільшого зовсім недоступне. Також, тротуари, пішохідні переходи, узбіччя тощо також залишаються недостатньо прилаштованими для вільного пересування МГН.

Таким чином, ключовою причиною фактичної недоступності об'єктів та життєвого середовища є відсутність дієвих механізмів контролю за дотриманням норм перелічених актів. До того ж, держава не вживає необхідних заходів стосовно впливу на приватних підприємців, які в більшості своєї ігнорують законодавчу норму щодо необхідності забезпечення вільного доступу до усіх об'єктів інфраструктури, послуг, інформації. Сьогодні банківські установи, готелі, магазини, кінотеатри, аптеки, спортивні споруди, заклади громадського харчування та дозвілля залишаються й досі здебільшого недоступними. Разом з тим, слід наголосити на відсутності в нашій країні дієвих засобів контролю за дотриманням прийнятих нормативних актів, що стосуються необхідності створення безперешкодного інклюзивного середовища для людей, які мають будь-які вади здоров'я або інші обставини, що перешкоджають вільному пересуванню, ще на етапі проектування. Крім того, якщо питання забезпечення будівництва нових об'єктів містобудування, пристосованих під потреби МГН, повністю унормовано чинними актами, то проблема адаптації існуючого фонду забудови досі залишається гострою.

Список використаних джерел

1. Конституція України/Верховна Рада України ; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про будівельні норми // Закон України від 05.11.2009 №1704-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1704-17>.
3. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.
4. Про архітектурну діяльність // Закон України від 20.05.1999 № 687-XIV. : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/687-14/ed20060829>.
5. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні // Закон України від 21.03.1991 № 875-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.

Костєва Т. Б.,
канд. пед. наук, доцент б. в. з.
кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ГЛАСНІСТЬ ТА ПРОЗОРІСТЬ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ТА ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ

Специфіка публічного управління як особливого виду професійної діяльності, розгалуженість організаційної структури апарату управління, конфлікт інтересів тощо зумовлюють складність і суперечливість як об'єктивізації, так і об'єктивної управлінської впливів. Надійним і ефективним засобом збереження суспільного покликання й змісту публічного управління є його прозорість і відкритість.

Але формування цих характеристик навіть за умов сталого демократичного суспільства забезпечується, передусім, відповідним правовим регулюванням адміністративних процедур, коли на репрезентантів держави покладається обов'язок слідувати у державно-управлінських відносинах певним формалізованим моделям поведінки [1; 2].

Для кого важлива прозорість? На наше переконання, аналізуючи практику української системи управління – не для всіх. Але, при активній життєвій громадянській позиції та прагненні до демократичного, правового суспільства, має бути вкрай важлива та цікава для:

- мешканців. Прозорий підхід до оприлюднення інформації про громаду заощадить чимало часу мешканцям. Уявіть, що громадянам не треба годинами вишукувати потрібні контакти чи документ на сайті, адже все доступно у структурованій формі у кілька кліків. Такий підхід сформує довіру до керівництва громади та продемонструє мешканцям, що для них працює чесна і відкрита команда;

- місцевого бізнесу. Локальним підприємцям важливо знати, які можливості розвитку відкриваються для них у громаді. Чи можна запропонувати свої товари чи послуги для тендеру? З ким комунікувати щодо відкриття нової торговельної точки? На всі ці питання має бути легко знайти відповідь на сайті;

- для потенційних інвесторів. Варто пам'ятати, що інвестори прискіпливо оцінюють варіанти вкладення власних коштів, тому важливо дотримуватися принципу прозорості й у оприлюдненні даних про всі бізнес-можливості громади. Чесна та актуальна інформація про вашу громаду та її управління – запорука зацікавленості інвестора та налагодження вдалих подальших партнерств.

Аби допомогти громадам демонструвати прозорість, ГО Social-Boost, партнер із технологічного компоненту Програми DOBRE, створила Dosvit – платформу, що дозволяє громаді створювати власні людино-центричні сайти за усіма сучасними ІТ-канонами. Платформа також допомагає громадам швидко налаштовувати усі базові додатки, що забезпечують її прозорість та відкритість.

Крім того, важливим додатком, що має й просвітницький характер, є «Симулятор бюджету». Він пояснює складні цифри та дає зрозуміти, як використовуються податкові гривні громадян. Додаток – це інтеграція платформи Dosvit з порталом Ціна держави (CASE Україна). Завдяки такому інструменту усі охочі зможуть аналізувати, як формуються доходи громади, моделювати бюджет у простій ігровій формі, а також пропонувати нові актуальні для громади проекти.

Тому, введення в оману людей щодо складності забезпечення прозорості призводить до зловживання владою та вкрай неефективного використання грошей громади.

Наразі платформу Dosvit користуються громади Програми DOBRE у семи областях: Дніпропетровській, Івано-Франківській, Харківській, Херсонській, Кіровоградській, Миколаївській та Тернопільській.

З розвитком інформаційних технологій, сайти в мережі Інтернет стали одним з основних джерел інформації для кожної людини. Оприлюднення відповідних даних та інформації на сайті органів місцевого самоврядування сприяють відкритості самого органу та поінформованості населення щодо будь-якого питання або можливості.

Ураховуючи, що немає єдиних вимог щодо інформації, яка має міститися на сайтах місцевих рад, окрім Постанови КМУ № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» від 21.10.2015 р., сайти кожної громади мають досить різне наповнення.

Тому, вкрай важливим бути критичними до влади і думати про майбутнє в демократичній і правовій державі, адже гласність та прозорість є їх запорукою успішного старту.

Список використаних джерел

1. Акт Сполучених Штатів Америки про відкриті засідання : Титул 5 Кодексу США, § 552 б. – К. : Консорціум «Верховенство права», 1996. – 12 с.

Коліушко І. Б., Демкова М. С. Електронне урядування – шлях до ефективності та прозорості державного управління // www.isu.org.Ua.

2. Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади : Указ Президента України від 1 серп. 2002 р. № 683/2002 // Офіц. вісн. – 2002. – № 31. – Ст. 1463.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ

У сучасних умовах публічне адміністрування – це регламентована законами та іншими правовими актами організаційна, правлінська діяльність уповноважених державних органів щодо забезпечення виникнення змін та припинень прав і обов’язків суб’єктів адміністративних правовідносин [1].

Важливою рисою останніх століть є створення людиною великої кількості загроз для свого існування. Якщо поглибитись детальніше, можна дійти висновку, що люди лише «брали» необхідне від природи, це привело до погіршення стану довкілля, сьогодні це найактуальнішим питанням для органів місцевого самоврядування та публічного адміністрування.

Світовий досвід функціонування державної екологічної політики, особливості її впровадження в умовах глобальних викликів, напрями забезпечення екологічного моніторингу безпеки в сучасних умовах, перспективи екологічного розвитку держави в умовах глобалізації розглядали такі вчені як: О. Амосов, О. Веклич, В. Качурінер, О. Мірошнеченко, О. Власюк, Л. Мельник, В. Кремень, К. Ситник, Є. Сеньюшкін, С. Марова, І. Синякевич, М. Хвесика, О. Шаптали, В. Шевчук, А. Жихарєва, К. Машненкова.

Підтримуючи думку багатьох науковців, можна виділити основні причини недостатньої ефективності екологічного управління такі, як відсутність ефективних механізмів планування екополітики із залученням усіх зацікавлених сторін; часте реформування органів управління, у тому числі його центрального органу; дублювання повноважень різними органами; подвійне підпорядкування деяких органів; відсутність механізму притягнення до відповідальності за прийняття екологічно шкідливих управлінських рішень; роз поширеність контрольних функцій між органами, що належать до різних структур; невідповідне матеріально-технічне забезпечення органів, що безпосередньо здійснюють управління або залучені до його здійснення; брак кваліфікованих кадрів; недосконалість системи фінансування природоохоронної діяльності тощо.

У ст. 16 Конституції України чітко відслідковується необхідність зміцнення екобезпеки шляхом екологізації публічного адмініструван-

ня, а саме, ця стаття Конституції є однією з найбільш важливих як така, що безпосередньо стосується самого існування українського народу, здоров'я кожної людини та їх нащадків. Конституція визначає обов'язком держави збереження генофонду українського народу, забезпечення екологічної безпеки для людини і всього тваринного світу [2].

Під поняттям «екологізація публічного управління», А. Жихарєва, має на увазі прийняття рішень та запровадження заходів, спрямованих на досягнення кращих результатів у будь-якій сфері чи галузі суспільства з одночасним прагненням до збереження якості навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки [3, с. 9].

Це дійсний процес розвитку цивілізації, пов'язаний із гуманізацією суспільства, у ході якої формується морально-екологічні приписи та створюють умови для реалізації еколого-етичних принципів співіснування людини і природи. Таким чином охорона довкілля стає найважливішим виміром існування суспільства, а людина є головним об'єктом екологічного пізнання.

Звідси виникає розуміння найважливіших умов саме такого адміністрування, де присутня наявність необхідного рівня екологічних знань та екологічної культури управлінців, які приймають управлінські рішення в системі публічного менеджменту.

Головною суперечністю публічного управління виступає суперечність між потребою в справедливому дотриманні інтересів суб'єктів публічного управління і необхідністю їхнього балансу, з першого боку, та реальною можливістю ефективного задоволення інтересів суб'єктів публічного управління та потреб і об'єктів, – з другого. Пояснити це можна так: потреби і інтереси керованих об'єктів розміщуються на самому початку кругообігу, за законами якого вибудована «концепція системної суб'єктно-об'єктивної взаємодії», яка власне є основою системи публічного управління.

Отже, екологізація як провідний чинник імпорту нового публічного управління пропонує екологічний аналіз практики запровадження принципів нового публічного управління, обґрунтовує когнітивні зв'язки між екологічними потребами та реформами в публічній сфері. Зокрема, для попередження негативних наслідків для навколишнього природного середовища, враховуючи здоров'я людей від реалізації державних стратегій, планів, програм та забезпечення безпечного існування необхідним є впровадження такого інструменту попередження негативного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей як стратегічна екологічна оцінка.

Список використаної літератури

1. Екологічне право України : підруч. / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги. – Х. : Право. – 2009. – 328 с.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : зі змінами згідно закону України від 8 груд. 2004 р. – № 2222 – IV. – Київ : Парламент. Вид-во, 2005. – 98 с.
3. Жихарева А. Б. Розвиток екологізації державного управління в Україні : монографія / А. Б. Жихарева. – Київ : АМУ, 2017. – 196 с.

УДК 351.94(043.2)

Абдуллаєв В. А.,

аспірант

спеціальності Публічне управління та адміністрування, PhD-2019,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

МЕХАНІЗМИ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУДОВОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

З ратифікацією Україною Європейської Конвенції і відповідних протоколів до неї міжнародні правові норми цих документів відповідно до ст. 9 Конституції України повинні розглядатися як складова частина норм національного законодавства України. Норма ст. 6 цієї Конвенції про те, що кожен під час вирішення спору щодо його цивільних прав та обов'язків або при встановленні обґрунтованості будь-якого кримінального обвинувачення, висунутого проти нього, має право на справедливий і відкритий розгляд протягом розумного терміну незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі закону, визначає вельми важливу роль суду в захисті прав і свобод кожного і це відображено як в Основному законі України, так і в інших нормативно-правових актах держави. Загальновизнано, що в системі публічного управління серед конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина особлива роль відводиться судовому контролю за публічним управлінням.

Результатом багаторічної роботи щодо розробки адміністративно-процесуальних норм стало прийняття 6 липня 2005 р. Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС) [1]. Уже сама назва Кодексу відображає теоретико-правову концепцію, що активно розвивалася протягом останнього десятиріччя у вигляді форм та різноманітних засобів функціонування адміністративної юстиції, зокрема, адміністративного процесу як складного судового явища. Йдеться про наявні у ньому складові: адміністративне судочинство, адміністративне про-

вадження (за складами адміністративних правопорушень) та адміністративно-процесуальний розгляд справ. Отже, в системі публічного управління адміністративне судочинство є формою позовного здійснення правосуддя і полягає у всебічному, повному, об'єктивному розгляді та вирішенні адміністративними судами в стадійному порядку, визначеному нормами Кодексу адміністративного судочинства України, адміністративно-правових спорів, що виникають між фізичними та юридичними особами, з одного боку, та суб'єктом владних повноважень (органом державної влади, органом місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами) – з іншого, з метою захисту прав та свобод фізичних осіб, прав і законних інтересів юридичних осіб, здійснення контролю у сфері публічно-правових відносин.

Сучасні наукові уявлення про адміністративне судочинство відрізняються від традиційних концепцій адміністративної юстиції, яка становить фундамент юридичної ваги у структурі адміністративного процесу. На відміну від позиції російських вчених, які досліджують проблеми адміністративної юстиції, українська наукова школа розрізняє вказані категорії, оскільки головний смисл і завдання адміністративного судочинства – забезпечити дотримання принципу верховенства права у відносинах між публічними органами державної влади та місцевого самоврядування з людиною і громадянином, при цьому враховувати міжнародні зобов'язання України та практику Європейського суду з прав людини. Нормативні положення Конституції України про здійснення судової влади за допомогою адміністративного судочинства є конституційно-правовим базисом, на основі якого відбуватиметься формування адміністративної юстиції в Україні як організаційно-правової форми здійснення права на судовий захист незалежним і неупередженим судом. Перед адміністративним судочинством постають завдання, що пов'язані не лише зі здійсненням основних функцій по захисту прав фізичних та юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин, але й по зміні ставлення громадян до захисту своїх прав в судовому порядку, реальності захисту осіб від неправомірних рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень. Досягти таких цілей можна лише при злагодженій та чітко врегульованій процесуальній діяльності, побудованій на принципах судочинства, результатом якої буде забезпечення законності в сфері публічно-владних відносин і захист прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Належний судовий контроль у сфері державного управління та місцевого самоврядування повинні забезпечити органи судової влади [2]. Важливою гарантією реалізації конституційного принципу відповідальності держави за свою діяльність перед людиною є право кожної

го оскаржувати в суді рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. І вирішальну роль у забезпеченні законності, захисту порушених прав і свобод людини і громадянина у сфері адміністративно-правових відносин має відігравати адміністративна юстиція.

Сучасний стан правового регулювання суспільних відносин у сфері судового захисту прав людини і громадянина від незаконних рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб визначається наявністю норм Конституції України та Цивільного процесуального кодексу України, що встановлюють права громадян на судове оскарження. Право на доступ до правосуддя та справедливий судовий розгляд у розумні терміни є однією з основних ознак кожної правової держави. Для адміністративного судочинства цілком зрозумілою є спрямованість принципів на виконання основного завдання – захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин. Разом з тим, лише через накопичення та аналіз судової практики можливо оцінити весь потенціал принципів адміністративного судочинства, найкращим чином його використати. Сучасна класифікація принципів адміністративного судочинства сприймає їх як принципи, що відображають сутність адміністративного судочинства як форми здійснення правосуддя (верховенство права, законність, поділ влади, незалежність суддів); принципи, що відображають сутність адміністративного судочинства як процесу з його окремими самостійними стадіями, такі принципи відображають сам хід судочинства (правова рівність, доступність та гарантованість судового захисту, мова судочинства, гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами, диспозитивність, змагальність, активна роль суду, офіційність, швидкість розгляду адміністративних справ, обов'язковість судових рішень, апеляційне та касаційне оскарження).

Така класифікація дозволяє простежити послідовність дії принципів адміністративного судочинства, їх реального втілення на різних стадіях процесу. Наведена класифікація дозволяє також поділити принципи, по-перше, на загальні та спеціальні, а, по-друге, спеціальні принципи розташувати залежно від стадій процесу, де їх прояв є більш вагомим.

Список використаних джерел

1. Кодекс адміністративного судочинства України // Відом. Верховної Ради. – 2005. – № 35–36. – Ст. 446
2. Цветков В. В. Демократія і державне управління : теорія, методологія, практика : монографія. – К. : Юрид. думка, 2007.

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ СУПЕРВІЗОРСТВА В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

У сучасній Україні супервізорство на державній службі ще не має широкого вжитку, і на сьогоднішній день швидше є виключенням, ніж звичним явищем. Однак, воно заслуговує на серйозну увагу, тому що поряд з інноваційними організаційними та змістовними реформами, які сьогодні запроваджуються та використовуються, супервізія може стати дуже результативним засобом діяльності в професійній діяльності державних службовців.

Практика наставництва, супервізії або менторінгу (від лат. mentor – вихователь, керівник) нині сприймається науковцями як соціальний інститут адаптації, проте, почало формуватися це поняття ще в Древній Греції. З погляду історичної ретроспективи цікавим є дослідження Х. Блума «Mentoring» [5]. Автор наголошує, що концепція ментора сягає своїм корінням у добу Античності. Термін «ментор» уперше згадується в «Одіссей» Гомера, коли Одисей довірив Ментору виховання сина на період подорожі до Трої. З того часу і протягом багатьох років термін «менторінг» («наставництво») застосовувалося головним чином у значенні виховання наступних поколінь.

Структуроване наставництво виникло на початку 70-х років минулого століття у США. Ця рання модель, перш за все, була орієнтована на стрімке кар'єрне зростання молодих професіоналів у бізнесових організаціях і зосереджувалася саме на ролі наставника як спонсора та захисника кар'єрного зростання недосвідченої особи, яку наставник брав «під своє крило». Коли через 10 років концепція поширилась у Європу, вона швидко модифікувалась і втілювалась у паралельну практику, яка вже не мала на меті пряму передачу накопичених знань і досвіду наставника, а повинна була забезпечити підопічного плацдармом, на якому останній розпочне накопичувати власний багаж умінь і навичок. І саме європейська концепція розвиваючого наставництва на сьогоднішній день є найрозповсюдженішим у світі підходом до наставницьких практик [2].

На думку О. Ф. Бондаренко, очевидно, під впливом надпотужного в США та в Західній Європі руху «counseling» з середини 70-х років XX століття, в Радянському Союзі була ініційована довгострокова кампанія «наставництва». Наставник, як авторитетна людина у вироб-

ничому колективі, брав шефство над підопічним у вигляді опіки, нагляду, надання допомоги шляхом надання порад чи безпосередньою участю у роботі [4].

Науковці виділяють такі види наставництва, як: наставництво – супервізія, формальне наставництво, ситуаційне наставництво та неформальне наставництво. Таким чином, ці поняття не можна ототожнювати.

Інститут супервізії є самостійним і якісно відмінним від традиційного наставництва за, принаймні, двома історичними показниками, які стосуються його сутнісних характеристик. Вони виявляються, по-перше, в ціннісній складовій цих, на перший погляд, схожих між собою практиках. На відміну від наставництва, в основу супервізії покладено принцип партнерства між суб'єктом та об'єктом. У супервізії переважає принцип взаємної поваги та відмови від домінування супервізора. По-друге, об'єктом супервізії може бути будь-який фахівець державної служби, якщо він потребує допомоги, підтримки, наснаження та мотивації, тоді як наставництво застосовується лише щодо молодих працівників, які є новачками у своїй професії.

Як показує аналіз праць І. Астремської, С. Ставкової, О. Байдарової, а також вивчення досвіду використання елементів супервізії у соціальній службі та у педагогічних закладах, під час процесу супервізії у молодих спеціалістів швидше формуються вміння і навички, також в досить короткі терміни супервізія має суттєву конкурентну перевагу – вдається досягти порівняно невисокого рівня витрат та зниження плинності кадрів [1, 3].

Доцільно зазначити, що супервізія повинна бути активована з того моменту, коли працівника призначено на посаду, задля прискорення процесу адаптації молодого спеціаліста у колективі та полегшення переходу нових працівників на необхідний рівень очікуваних результатів.

У ході дослідження ми з'ясували, що цінність супервізії як технології управління державним органом полягає у тому, що вона повністю відповідає принципам власне державної служби: гуманізму, поваги до громадян, необхідності його наснаження до нарощення власного соціального потенціалу. Застосування супервізії дає змогу повніше використовувати внутрішні ресурси організації через створення системи взаємної допомоги та надання підтримки більш досвідченими працівниками тим, хто її потребує.

Отже, супервізія – це особливий напрям роботи з професіоналом, що має на меті збільшення цілеспрямованості професійних дій, підвищення кваліфікації та ступеня задоволеності спеціаліста своєю влас-

ною посадою та роботою. Ця діяльність не є навчанням, керівництвом чи оцінкою, хоча вона включає їх елементи. Застосування професійної супервізії на державній службі є надзвичайно важливим для особистісно – професійного росту фахівців державної служби та сприятиме підвищенню її якості. Це досить складний вид діяльності, який висуває перед її виконавцями високі вимоги. Супервізія є однією з необхідних складових управлінського процесу загалом і на державній службі зокрема.

Список використаних джерел:

1. Астремська І. В. Супервізія у практиці соціальної роботи та підготовці соціальних працівників. // Теорія і практика сучасної психології. 2012. Вип. 5. [Електронний ресурс] / <https://cutt.ly/agnSKse>.
2. Гаврилів Н. Наставництво як вид професійної діяльності : генеза розвитку та становлення [Електронний ресурс] / Н. Гаврилів. – Сайт Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pippo/2009_5/Havryliv.htm.
3. Ставкова С. До питання вивчення та використання супервізії як соціальної технології. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2016. № 3. – С. 178–190.
4. Щевьева А. А. Наставничество как элемент системы повышения эффективности использования кадровых ресурсов предприятия [Электронный ресурс] / А. А. Щевьева. – Российский государственный университет туризма и сервиса. – Режим доступу : http://www.mgus.ru/files/electronic_journal/number18/29.doc.
5. Harold. The Mentoring Partnership. Roles of a Mentor. [Електронний ресурс] / Harold Bloom. – Сайт «The Mentoring Partnership». – Режим доступу : <http://www.mentoringpittsburgh.org>.

УДК 004.738.5:342.571

Білас О. М.,
магістрантка
спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

Е-ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ ЯК ЕЛЕКТРОННА ПОСЛУГА

З початку 90-х рр. XX ст. інформаційні технології стрімко ввійшли в усі сфери суспільного життя. Як наслідок стрімкого розвитку інтернету, з'явився новий вид управління державою – електронний, і відповідно з'явилась нова категорія – «електронна держава». В Україні

е-урядування уперше застосовано у 2000 р. Але про його стрімкий розвиток можна говорити лише у 2014–2019 рр. зі створенням у 2014 р. Державного агентства з питань електронного урядування України (на сьогодні – Міністерство цифрової трансформації України); розробкою і схваленням Концепції розвитку електронного урядування в Україні за відповідним Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. (Згідно з цим документом, мають бути реалізовані заходи за трьома ключовими напрямками: модернізація публічних послуг; модернізація публічного управління; управління розвитком е-урядування) [1] і Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [2]; затвердженням Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 37-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні на 2019–2020 рр.»; створенням 2 вересня 2019 р. Міністерства цифрової трансформації України [3]. Це міністерство створене для керування реалізацією державної політики у сферах інформатизації, Е-урядування, формування та використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційних ресурсів у суспільстві. Крім того, воно вправі вносити пропозиції до Кабінету Міністрів України для забезпечення розвитку державної політики у цій галузі.

Важливим питанням для України є також проблема прозорості прийняття державних рішень і надання Е-послуг населенню. На нашу думку, застосування Е-управління допоможе реалізувати права громадян на доступ до відкритої державної інформації, підвищивши їх довіру до влади. Так само варто відзначити, що разом з цим буде забезпечений зворотний зв'язок між владою та суспільством, за допомогою подання запиту знизу і відповідної реакції з боку держави. Однією з доступних послуг у сфері Е-управління в українському просторі є Е-звернення громадян. Поняття «електронне звернення громадян» можна охарактеризувати, як звернення заявника, яке надійшло на адресу електронної пошти організації або розміщене на офіційному сайті організації в глобальній комп'ютерній мережі Інтернет. На сьогодні звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування здійснюється через Урядовий контактний центр [4] поетапно. По-перше, заявнику необхідно зареєструватись. Для цього пропонуються два способи: з використанням електронного цифрового підпису (далі – ЕПЦ) та без нього. Якщо обрано перший спосіб, то звернення стає обов'язковим для розгляду та виконання, а отже, є повноправним з традиційним аналогом. Після реєстрації заявник потрапляє до особистого кабінету, де він може формувати, зберігати, відправляти електронні звернення та інформаційні запити, а також слідкувати за станом їх розгляду. Структурно електронне звернення складається з двох частин. У першій частині надається

інформація про звернення (вказується область, район, населений пункт, установа, вид звернення, додаткові матеріали з можливістю прикріплення їх до звернення), а в другій частині фіксується суть звернення. Статус відправленого звернення, наприклад, «надіслано» або «zareєстровано», можна з'ясувати в посиланні «Мої звернення/запити» [5, с. 96]. На сайті Миколаївської ОДА міститься розділ, що надає послугу електронного звернення [6]. Електронна форма звернення містить такі пункти: прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, текст звернення, електронна пошта, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, номер контактного телефону, населений пункт, згода на обробку персональних даних. Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.

Прикладом, реалізації новітніх Е-послуг у соціальній сфері може бути Постанова Кабміну України «Про реалізацію експериментального проєкту щодо створення сприятливих умов для реалізації прав дитини» [7], якою, зокрема, затверджено порядок надання комплексної послуги «Малютко». Завдяки цій послугі батьки новонароджених мають можливість одним зверненням, оформленим у положовому будинку отримати комплекс послуг, а саме: державна реєстрація народження дитини; реєстрація місця проживання малюка; визначення походження народженої дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою; призначення допомоги при народженні дитини; реєстрація новонародженого в електронній системі охорони здоров'я; реєстрація дитини у реєстрі платників податків; визначення належності дитини до громадянства України; присвоєння дитині унікального номеру запису в Єдиному державному демографічному реєстрі; видача посвідчень батьків багатодітної сім'ї та дитини з багатодітної сім'ї. Також батьки зможуть звернутися через електронний кабінет ідентифікуючи себе ЕПЦ, та обрати послуги, які бажають отримати. Таким чином, завдяки Е-послугам запроваджено принципово новий рівень обслуговування громадян, що особливо актуально на період в країні карантину та захворювання на COVID-19.

Отже, необхідність впровадження Е-управління в Україні є запитом часу, який неможливо ігнорувати, і саме тому виявилась потреба в повномасштабному впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в систему державного управління. Однак в процесі реалізації даної мети виникають певні проблеми. Наприклад, громадянам потрібен вільний доступ до інтернету особливо в селах, невеликих містах. Серед причин повільного вирішення цієї проблеми є: високий ступінь бюрократизації системи управління, низька комп'ютерна грамотність серед державних службовців та населення, нестача державного фінансування, а без цього громадяни не зможуть отримати Е-послуги, а держава – ефективно реалізувати функцію управління.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. [Електронний ресурс]. URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/pras/250287124> (дата звернення : 03.11.2020).
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. [Електронний ресурс]. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення : 01.11.2020).
3. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України [Електронний ресурс]. URL : <https://thedigital.gov.ua/ministry> (дата звернення: 03.11.2020).
4. Офіційний сайт Урядового контактного центру [Електронний ресурс]. URL : <https://ukc.gov.ua/> (дата звернення : 05.11.2020).
5. Петрова І. Організація роботи з електронними зверненнями громадян в сучасній Україні / І. Петрова, Д. Тімотіна // Студії з архівної справи та документознавства. – 2015. – Т. 22/23. – С. 95–100.
6. Офіційний сайт Миколаївської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. URL : <https://www.mk.gov.ua/ua/appeal/> (дата звернення : 03.11.2020).
7. Про реалізацію експериментального проєкту щодо створення сприятливих умов для реалізації прав дитини : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 691 [Електронний ресурс]. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/691-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.11.2020).

УДК 354.31(477)(043.2)

Архипенко Н. В.,

магістрантка

публічного управління та адміністрування,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ТОРГІВ АУКЦІОНІВ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Земля – найважливіший виробничий актив, а тому робота над створенням і збереженням банку земель є постійним та безперервним процесом, який потребує постійного моніторингу, юридичної обізнаності та рішучості. Розгортається справжня конкурентна боротьба навколо земельного ресурсу. Основним засобом отримання прав користування землями сільськогосподарського призначення, безперечною оренди. Залежно від того, хто власник зазначеної бажаної земельної ділянки

приватна особа чи держава, визначається і механізм набуття права користування такими землями сільгосп. призначення.

Зробивши аналіз зарубіжного законодавства виявлено основні шляхи, якими рухається державне регулювання земельних відносин, і має свою специфіку порівняно з цивільно-правовим регулюванням. Земля як об'єкт у зарубіжному трактуванні є складнішим, ніж в Україні, це особливе болюче юридичне питання [3].

У зарубіжних країнах до такого багатства, як земля, відносяться з великою обережністю, дбайливо оберігаючи її, намагаючись максимально використовувати в інтересах суспільства. Для прикладу розглянемо та проаналізуємо порядок організації сфери земельних відносин в окремих країнах світу та підкріпимо ці факти у магістерській роботі у додатку А.

Земельна реформа в Польщі є однією з найуспішніших. Можливість купувати та продавати землю польські громадяни отримали у 1998 році, з деякими обмеженнями. Зараз у приватній власності у Польщі перебуває 81% с/г земель [4]. За даними та за операціями на ринку землі с/г призначення стежить державне Польське агентство сільськогосподарської нерухомості, яке користується правом першості на купівлю землі, воно може не допустити підписання угоди на продаж. У квітні 2016 року в Польщі обмежили продаж земель. Їх може купити три юр.особи – тільки держава, релігійні організації та фермери. Той, хто бажає купити землю, повинен володіти не тільки с/г навичками, а й бути власником сільгоспугідь площею до 300 га та проживати в місцевості, в якій хоче придбати бажану земельну ділянку. Не менше десяти років покупець зобов'язується вести на цій землі господарську діяльність, і без дозволу суду не може цю землю продавати, здавати в оренду. Такі обмеження не стосуються присадибних ділянок площею до 30 соток [4].

Перш ніж купити землю, іноземці мають прожити в Польщі не менш ніж 5 років або перебувати у шлюбі з громадянином чи громадянкою цієї країни. Загальна площа володіння землею в Польщі на 1 особу становить 500 гектарів [4].

З 2014 року у Словаччині діють нові закони про обіг земель, згідно з якими власником може бути фіз. особа, яка здійснювала свій бізнес у сфері сільського господарства або працювала в ній мінімум 3 роки. Покупці – фізичні особи, які живуть на постійній основі в країні не менше 10 років або юридичні особи, які зареєстрували свій бізнес щонайменше 10 років. Пріоритет у жителів, як і в попередньо розглянутих країн, хто проживає саме в тій громаді, де вони планують придбати землеволодіння. Не підпадають ситуації під дію закону, пов'язані з

передачею землі близьким родичам, не стосується це теж земель у міській зоні та ділянок міжміської зони загальною площею біля 20 соток [3].

Форма володіння землею на правах співвласників стримує розвиток ринку. Виходячи з того, що 81% земель приватизовано, з них 28% а саме 550 тис.гектарів належить невідомим власникам, які здають землю в оренду та суборенду великим агрохолдингам. У Словаччині одні з найнижчих у ЄС внаслідок надмірного регулювання ринку цінина продаж сільськогосподарських земель [3].

Румунія має теж найнижчу ціну на землю серед країн, що входили до сфери впливу СРСР 2,5 тис. дол. за 1 га, але якщо в Україні відкривається ринок землі, то згідно з прогнозом Мінекономіки наші чорноземи та каштанові ґрунти можуть продаватися за різних умов у розмірі від 2,2 до 1,5 тис. доларів за 1 гектар. Така низька ціна на ділянки в Румунії обумовлена обмеженням на володіння землею до 100 га на 1 особу [3].

Незважаючи на те, що в країні дозволили продавати землю не так давно у 2014 році, наразі 94 % угідь перебувають у приватній власності. Іноземним особам належить 11% приватизованої землі а саме 900 тис.га. За румунським законодавством серед іноземців право на володіння землею мають громадяни європейських країн, а також жителям Ісландії, Ліхтенштейну та Норвегії [3].

Перевагою в купівлі с/г землі користуються співвласники, орендарі, власники земель, прилеглих до земельної ділянки, а також Румунське агентство громадської власності. Коли одна зі сторін, що має привілей пріоритетної купівлі, не висловлює бажання придбати землю, продавець обирає покупця на свій розсуд.

Отримали можливість купувати землю з 2014 року мають іноземці у Болгарії. Це про громадян ЄС, які прожили в Болгарії не менше 5 років. Відносно вимоги поширюються на юридичних осіб, фірма повинна бути зареєстрована у Болгарії щонайменше 5 років. При цьому землю с/г призначення не можуть купувати юридичні особи, в яких частку мають партнери або акціонери, зареєстровані у вільних економічних зонах ЄС [4].

Ринок землі в Угорщині відкрився в 1989 році і відтоді у приватну власність перейшло 86% всіх с/г угідь. При цьому громадяни ЄС, а не всі іноземці отримали право купувати угорську землю з 2011 року. Придбати землю для ведення фермерства мають право фізичні особи, церкви, фінансові установи та сама держава. Для того, щоб купити в цій країні землю, треба володіти навичками у сфері сільського господарства або вести бізнес у сільському господарстві не менше 3 років. Особи, які не виконують цих умов, можуть придбати не більше 1 гек-

тара сільськогосподарських угідь. Площа максимальна землі, яка може перебувати у власності, обмежена 300 гектарами на одну особу. Покупець має зобов'язання особисто вести с/г діяльність протягом 5 років після купівлі, а також не передавати право на користування нею третій стороні [3].

Проаналізований та вивчений світовий досвід свідчить, що в процесі розвитку суспільних відносин, удосконалення механізмів взаємного узгодження інтересів у різних країнах ЄС, за безумовного збереження докорінних прав приватної власності на землю та її оренди було вироблено певні процедури державного та громадського регулювання земельних відносин з метою врахування суспільних інтересів.

Список використаних джерел

1. Зарубіжний досвід : ринок земель сільськогосподарського призначення в Угорщині й перспективи його застосування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zsu.org.ua/index.php> (станом на 01.10.2020).
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (станом на 01.10.2020).
3. Коваленко Т. О. Земельні реформи у зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / Т. О. Коваленко, А. М. Мірошниченко // У правовому полі. – 2015. – № 11 (306). – Режим доступу : <http://www.agrobusiness.com.ua/upravovomupoli.html> (станом на 01.10.2020).
4. Коник О. Польський досвід регулювання ринкових земельних відносин [Електронний ресурс] / О. Коник, А. Мартин. – Режим доступу : <http://www.zsu.org.ua> (станом на 01.10.2020)

УДК 321.7

Паламарчук Л. В.,

студентка групи 636-з

Інститут державного управління

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ЩОРІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ЗАПОРУКА СОЦІАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Питання стосовно оцінювання діяльності державного службовця та ефективного управління неможливе без розуміння мотивів і потреб державного службовця, а також правильного використання стимулів до праці. Здійснення оцінювання є одним із надійних способів підви-

щення результативності та ефективності діяльності органів державної влади загалом. Та діяльність кожного державного службовця, зокрема. Оцінювання у державній службі є важливим чинником підвищення ефективності функціонування державної служби, її професіоналізації та проведення державної кадрової політики з метою визначення рівня дотримання принципів державної служби на практиці, забезпечення законності в системі функціонування державної служби, сприяння формуванню професійного та висококваліфікованого кадрового персоналу органів державної влади, виявлення потенційних можливостей державного службовця з метою його просування по службі, вирішення питань стосовно застосування до державного службовця заходів відповідалності або стимулювання, вирішення питань щодо підвищення рівня професійної кваліфікації та професіоналізму.

Відмічено, що ефективність та дієвість оцінювання діяльності державних службовців залежить від критеріїв оцінювання. Встановлено, що до критеріїв оцінювання діяльності державних службовців належить: 1) результати виконаних закріплених завдань на звітний період завдань – персоніфікований перелік завдань та очікуваних результатів роботи затверджується лише для державних службовців категорії «Б» та «В»; 2) професійні якості державного службовця: а) обов'язковість (результативність, дисциплінованість, професійна етика та ініціативність); б) додаткові – розробляються службою управління персоналом за погодженням з керівником державної служби залежно від особистої роботи кожного органу. До додаткових критеріїв запропоновано віднести такі, як: дотримання вимог законодавства у сфері запобігання корупції, здатності до ефективної командної роботи [1, с. 23].

Процедура оцінювання діяльності державних службовців – це встановлений законодавством порядок дій повноважних суб'єктів із визначення результативності, ефективності та якості виконання державним службовцем покладених на них обов'язків і завдань за підсумками звітного періоду, а також – для прийняття рішення щодо преміювання, планування їхньої кар'єри, виявлення потреб у професійному навчанні.

З'ясовано, що процедура оцінювання діяльності державних службовців складається з таких стадій та етапів:

- 1) визначення та перегляд завдань і ключових показників;
- 2) оціночна співбесіда;
- 3) визначення результатів оцінювання та затвердження результатів.

Процес реформування державної служби досить тривалий, на нашу думку, має створити таку систему державного управління, яка гарантуватиме належне впровадження політичних рішень та правових норм,

є прозорою, передбачуваною та клієнтоорієнтованою, спрямованою на стаке економічне зростання, і сприятиме розвитку інвестицій [5, с. 6].

На нашу думку державні органи, які проведуть оцінювання належним чином, а не просто забезпечать формальне виконання процедури, отримають якісний аналіз кадрового потенціалу (кар'єрні можливості кожного державного службовця, які професійні компетентності необхідно покращити) та ефективність менеджменту в структурних підрозділах державних органів [4, с. 4].

Україна задекларувала вектор свого руху до стандартів Європейського Союзу, що супроводжується прийняттям чималої кількості нормативно-правових актів, щодо здійснення реформ у країні.

Напрями розвитку країни визначено у «Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», яка містить політичні, соціально-економічні, законодавчі та інституційні реформи, необхідні для ефективної реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом. Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Визначено перелік показників успішності реформ. Переконані, що використання індивідуальної збалансованої системи показників успішності реформ повинно супроводжуватись тим, що закони не тільки потрібно приймати, але й саме завдяки ефективним підзаконним нормативно-правовим актам упроваджувати їх у різні сфери життєдіяльності країни. Ефект упровадження реформ повинні відчувати всі користувачі реформ, а саме: суспільство загалом та кожен громадянин зокрема: органи державної влади, які здійснюють впровадження їх реформ; міжнародні партнери, які долучались до впровадження та реалізації реформ тощо [2, с. 5].

До першочергових реформ належать: реформа системи національної безпеки і оборони, антикорупційна та судова реформи, децентралізація та реформа державного управління тощо. У контексті реформи державного управління прийнято Стратегію реформування державного управління України на 2016–2020 роки та План заходів з її реалізації. Серед напрямів реформування необхідно виділити модернізацію державної служби та управління людськими ресурсами, адже від ефективності цього напрямку залежить якість впровадження усіх реформ загалом.

Тому, що саме людські ресурси державних органів, ґрунтуючись на європейських цінностях та власній компетентності, будуть формувати, координувати державну політику, модернізувати державну службу, забезпечувати підзвітність органів влади, надаватимуть державні послуги, управляти державними фінансами тощо. Отже, від їх компетентності залежить якість впровадження реформ і, відповідно, рівень життя

громадян загалом. Однак, суттєвий внесок щодо вирішення вказаної проблеми вивчення й характеристики щорічного оцінювання службової діяльності було зроблено С. Зелінський, Т. Вітко, Т. Коломоєць, А. Олійник тощо.

Список використаних джерел:

1. Зелінський С. Е. Теоретико-методологічні засади комплексного оцінювання державних службовців : монографія / С. Е. Зелінський. – К. : Н6. Витко Т. Оцінювання результатів діяльності державних службовців в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 2(33). С 101–108
2. Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців : постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 640. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
3. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні : організаційно-правові засади / Ю. П. Битяк. – Х. : Право, 2005. – 304 с.
4. Бородин Є. І. Поняття «державна служба» в Україні : досвід запровадження та розвитку [Електронний ресурс] / Є. І. Бородин // Дніпропетровський регіональний Інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – 2016. – Режим доступу : <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01%2815%29/3.pdf>.
5. Ярмистий М. В. Формування адміністративної компетентності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.03 «Державне управління» / М. В. Ярмистий. – Дніпропетровськ, 2014. – 20 с.

УДК 321.7

Западенко К. О.,
студентка групи 636-з,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ВПЛИВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ НА КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНО АКТИВНОГО СУСПІЛЬСТВА

Здійснення в Україні процесів реформування державного управління й модернізації державної служби значною мірою залежить від наявності в органах державної влади компетентних, професійних, відповідальних та високоморальних кадрів, які вміють стратегічно мислити, якісно формувати й реалізовувати державну політику, ефективно діяти в сучасних умовах державотворення. Забезпечення державної служби

кадрами, наділеними відповідними якостями та здібностями, що відповідають зазначеним вимогам, можливе лише за допомогою ефективного добору кадрів на заміщення вакантних посад державної служби.

На сьогодні боротьбу з корупцією за складністю сміливо можливо прирівняти до боротьби з людськими гріхами. З корупцією можна боротися, використовуючи різні заходи: суто репресивні, які полягають у розкритті корупційних правопорушень і притягненні винних осіб до відповідальності, або превентивні, серед яких підвищення прозорості та доброчесності державних структур, забезпечення рівного доступу осіб до державної служби, проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на заняття посад в органах державної влади й місцевого самоврядування, тощо.

Одним з основних механізмів запобігання корупції є запровадження добору висококваліфікованих кадрів на публічній службі, які б одночасно відповідали вимогам доброчесної поведінки.

При цьому завданням загальнодержавного значення, на реалізацію якого спрямовано зусилля широкого кола органів державної влади та державних установ, є прийняття на публічну службу високоморального досвідченого фахівця, здатного сумлінно та неупереджено виконувати функції держави, а також запобігання прийняттю на службу осіб, у яких у разі призначення виникатиме конфлікт інтересів.

З метою організації такого добору кадрів під час працевлаштування на посади, пов'язані з виконанням функцій держави, кандидат зобов'язаний подати необхідні відомості та документи і пройти спеціальну перевірку, що дає можливість керівнику державного органу отримати всебічну інформацію про кандидата та прийняти об'єктивне рішення про його призначення або відмовити у призначенні [2].

Головне завдання планування персоналу на держслужбі – це перенесення існуючих цілей і планів організації на конкретні потреби в кваліфікованих кадрах, тобто визначення невідомої величини необхідних працівників зважаючи на існуючі плани організації, а також визначення часу, коли вони можуть виникнути. Як тільки ці невідомі величини будуть знайдені у рамках кадрового планування необхідно визначити і скласти план покриття цих потреб.

Кожна організація по-різному використовує інструменти кадрового планування: деякі в цьому напрямі проводять серйозні дослідження, інші – обмежуються поверхневою увагою щодо планування персоналу.

Процес кадрового планування складається з чотирьох базових етапів:

- 1) визначення впливу організаційних цілей на підрозділи організації;
- 2) визначення майбутніх потреб (необхідна кваліфікація потенційного персоналу та загальна кількість працівників, потрібних для досягнення поставлених цілей);

3) визначення додаткової потреби в персоналі у процесі обліку наявних тенденцій розвитку організації;

4) розробка конкретного плану дій покриття потреб у персоналі.

У плануванні персоналу, незалежно від його стану, може бути виділено три напрями.

Структурне планування здійснюється в рамках заснованого на поділі праці виробничого процесу; визначаються основні положення щодо застосування робочої сили. При цьому йдеться, насамперед, про те, як утворюються окремі робочі місця, які надходять заявки на окремого співробітника і як досягається координоване співробітництво між окремими співробітниками. Індивідуальне планування застосовується як засіб уваги не до спільноти або групи, а до окремого співробітника. Індивідуальне планування персоналу є необхідним у зв'язку з тим, що, по-перше, співробітник, на противагу машині, не є статичним, а розвивається завдяки отриманню додаткової інформації та набуття досвіду, по-друге, число можливих посад в управлінській ієрархії організації постійно знижується, тому планування персоналу, орієнтоване на перспективу, має на меті надання в будь-який час для кожної посади необхідного співробітника. Колективне планування – на перший план висувається не окремий член колективу, а всі співробітники або їх окремі групи.

Таким чином, планування розвитку персоналу складається з узагальнення планування набору персоналу, планування використання персоналу та планування навчання персоналу. Планування розвитку ставить за мету поліпшення якісного складу персоналу організації, починаючи з етапу відбору працівників. Важливим для планування розвитку є також наукове обґрунтування формування кадрового резерву. Такий напрям планування персоналу має бути орієнтований на регулювання і контроль витрат, які пов'язані із запланованими заходами [3].

До проведення спеціальної перевірки залучаються спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, а саме: Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство юстиції України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство оборони України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна судова Адміністрація, Національне агентство з питань запобігання корупції, а в разі потреби – інші центральні органи виконавчої влади [1].

Проведення спеціальної перевірки є комплексним вивченням інформації про особу, яка бажає обіймати посади, пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, та одночасно є дієвим механізмом запобігання корупції у владі, недопущення потрапляння на

публічну службу осіб, які можуть бути схильними до неправомірної поведінки та зловживання службовим становищем.

Список використаних джерел

1. Закон України Про державну службу [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
2. Дьомін О. Державна кадрова політика : система роботи з кадрами державної служби [Електронний ресурс] / О. Дьомін, Г. Леліков, В. Сороко. – Режим доступу : http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=37667&cat_id.
3. Оболенський О. Ю. Державна служба : навч. посіб. / О. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2003. – 344 с.

УДК 329/78

Кваша О. О.,

магістр,

Інститут державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СУЧАСНИЙ СТАН МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Молодіжна політика, що реалізується в рамках європейського інтеграційного об'єднання, по праву вважається сьогодні найбільш опрацьованою і ефективною в світі. Центральне місце в системі міжнародних інститутів займають Європейські інститути молодіжної політики, розуміння основних принципів і вивчення досвіду яких можуть мати істотне значення, наприклад, для розробки ефективної української національної молодіжної політики в перспективі.

У процесі вироблення і практичної реалізації загальної політики по відношенню до європейської молоді були враховані принципи і положення офіційних нормативно-правових документів Єдиної Європи. Договір про заснування Європейського Союзу багато в чому визначив головні пріоритети спільноти у сфері освіти, професійної підготовки та молодіжної політики. Так, зокрема, в ньому фіксуються основні цілі спільноти в напрямі забезпечення якості освіти, у тому числі – заохочення і підтримка молодіжних обмінів і обмінів викладачів соціально-освітніх установ і служб; відзначається необхідність посилення співпраці з боку спільноти і країн-членів ЄС з третіми країнами і компетентними міжнародними організаціями в галузі освіти і молодіжної політики і т. д. [1].

Комюніке Єврокомісії ЄС «Підтримка повноцінної участі молоді у сфері освіти, зайнятості та в суспільному житті», прийняте в 2007 році, містить основні принципи і перспективи розвитку молодіжної політики Євросоюзу, підкреслює необхідність сприяння і надання фінансової допомоги молодим європейцям з метою поліпшення рівня освіти, скорочення безробіття, участі в суспільному житті і прояві активної громадянської позиції [2].

У 2009 році Єврокомісія ЄС затвердила нову стратегію молодіжної політики до 2018 року і отримала назву «Молодь – інвестування та розширення можливостей» [3]. У цьому документі підкреслюється, що молодь є однією з найбільш вразливих груп суспільства, особливо в умовах глобальної фінансово-економічної кризи, і в Європейському старіючому суспільстві є найважливішим ресурсом.

Серед пріоритетів розвитку молодіжної участі в ЄС на найближчу перспективу слід віднести: забезпечення повноправної участі молоді в житті суспільства за допомогою її залучення в суспільне життя на місцевому та регіональному рівнях; залучення молоді до процесу її участі в різних формах представницької демократії; підтримку молодіжних організацій та інших форм навчання участі; стимулювання участі неорганізованої молоді; забезпечення якості інформаційних послуг.

Для вирішення поставлених завдань Єврокомісія окреслила план дій на короткострокову перспективу, де серед іншого можна виділити: розробку стандартів якості молодіжної участі, інформування та консультування; подальшу політичну і фінансову підтримку молодіжних організацій, національних і місцевих молодіжних парламентів; подальший розвиток можливостей для діалогу між європейськими, національними інститутами та молодими людьми.

Одним з головних інструментів у здійсненні молодіжної політики в країнах-членах Європейського Союзу аж до початку 2014 року була програма «Молодь в дії», що враховує ключові пріоритети молодіжної політики в Європі: європейське громадянство, участь молоді, культурне різноманіття, залучення молоді з обмеженими можливостями.

У 2014 році програма «Молодь в дії» поряд з шістьма іншими напрямками діяльності (в т. ч. освіта, тренінги, спорт та ін.) була об'єднана в єдину програму дій Європейського Союзу, що отримала назву «Еразмус Плюс» і розраховану на 2014–2020 рр.

Серед ключових завдань Програми «Еразмус Плюс» щодо молоді необхідно виділити наступні: посилення співпраці та обмінів між учасниками програми та державами-партнерами з різних регіонів світу; підвищення якості та визнання молодіжної роботи; розширення можливостей молодіжних рад, молодіжних платформ на місцевому, регіо-

нальному та державному рівнях; посилення взаємодії в питаннях управління, інноваційних можливостей та інтернаціоналізації молодіжних організацій в країнах-партнерах [4].

Варто зазначити, що, незважаючи на суміжність напрямів діяльності в питаннях розробки і реалізації молодіжної політики, діяльність Європейських Співтовариств і Ради Європи значно диференційована в механізмах реалізації даних напрямів. Так, наприклад, Рада Європи значну увагу намагається приділяти дослідницькій та освітній діяльності, а також міждержавному співробітництву своїх держав-учасниць, а Євросоюз, володіючи значними фінансовими можливостями, обрав основним інструментом функціонування вироблення централізованої програми дій. Проте, ця диференціація відкрила цілий ряд додаткових можливостей в питаннях співпраці між Євросоюзом і Радою Європи, в тому числі, що стосуються взаємодоповнюваності порядку денного, формування позитивного тренду в сфері вироблення загальної найбільш ефективної і гнучкої стратегії по відношенню до молоді на середньо – і довгострокову перспективу.

На початковому етапі співпраця була націлена, перш за все, на вироблення і практичне втілення загального договору, що замінює цілий ряд існуючих угод у відповідних напрямках діяльності. Сторони уклали спеціальну угоду про здійснювані дії і рамках фінансування, і обумовили спільні цілі: громадянськість, участь, виховання в області прав людини, міжкультурний діалог; соціальна згуртованість, включеність, рівність можливостей; якість, визнання і наочність роботи з молоддю і тренінгів; більше знань про молодь і розвиток молодіжної політики [5].

Крім цього, функціонує чимало спеціалізованих установ, що займаються питаннями вироблення і реалізації європейської молодіжної політики. Так, наприклад, Європейське молодіжне інформаційне та консультативне агентство, яке займається інтенсифікацією та поглибленням інформаційної підтримки у сфері загальноєвропейської молодіжної політики; центр молодіжної інформації «Євродеск» надає молоді країн-членів ЄС, ЄАВТ та Туреччини доступ до інформації, що стосується європейської політики, можливостей, відкритих для молоді та для тих, хто буде з нею безпосередньо взаємодіяти.

Варто зазначити, що протягом минулих років партнерство між Європейськими Співтовариствами і Радою Європи систематично розвивалося і зміцнювалося і наразі є складовою, без якої неможливо уявити цілісну і дієву систему європейської молодіжної політики. Європейська інституційна система молодіжної політики пройшла довгий шлях становлення і розвитку, і сьогодні постає перед нами як цілком дієвий механізм реалізації молодіжної політики в регіоні. Залежно від того, наскільки гнучкою, оперативною і ефективною виявиться політика

Європейського Союзу, буде залежати, передусім, рівень інтеграції молоді в суспільно-політичне життя суспільства – зокрема, і процес формування стабільного, здорового і процвітаючого європейського суспільства – загалом.

Список використаних джерел

1. Модернізація політичних інститутів, процесів і технологій в умовах глобалізації / під ред. О. Є. Гришина, А. К. Сковікова. М. : Моск. гуман. ун-т, 2012.
2. Соколов А. В. Сучасні інститути молодіжної політики в Європі : історія становлення та розвитку // Вісник міжнародних організацій. 2009. № 1 (23).
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions COM. URL : <https://www.google.ru/>.
4. Erasmus Plus: Supporting Projects and Activities in the Fields of Education, Training, Youth and Sport. URL : <http://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/>.
5. European Parliament and of the Council. Establishing the «Youth in Action» programme for the period 2007 to 2013 // Official Journal. URL : <http://www.agenziagiovani.it/media/3552/decision%201719-2006-en.pdf>.

УДК 351(477+438)

Кужильна Н. А.,

студентка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

УПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В КРАЇНАХ ЄС (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ, ПОЛЬЩІ, КРАЇН БАЛТІЇ): ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

В об'єднаній Європі не існує офіційних документів Європейського Союзу, які б чітко визначали, що потрібно включити до стандартів державного (публічного) управління, а що вважати стандартами європейського врядування.

Деякі науковці розглядають «європейські стандарти публічного управління» як комплекс принципів і норм формування й упровадження політик, вимог до системи управління, які в сукупності створюють засади добровільного й повторного їх застосування в діяльності з метою наближення до певної еталонної моделі побудови й реалізації сучасної публічної влади, орієнтованої на людину [4].

Сучасні стандарти державного управління набули різних форм та існують як: стандарти або критерії; принципи організації систем державно-

го управління або державного устрою; цінності, на які слід спиратися політикам та державним службовцям під час вироблення та впровадження політики; якість послуг (управлінських, комунальних тощо), що їх отримують громадяни; правила, процедури, механізми, що забезпечують ефективне функціонування системи державного управління; інструменти міжнародного права (наприклад конвенції, декларації) та національне законодавство; хартії та кодекси тощо [3, с. 17–18].

Право на «належне управління» (good administration) закріплюється у первинному законодавстві ЄС а саме: Стаття 41 «Хартії фундаментальних прав ЄС», гарантує громадянам ЄС право на належне управління. Стаття 42 надає право доступу до документів інституцій, органів та агенцій ЄС, а ст. 43 – право звертатися зі скаргами до Європейського Омбудсмена у випадках неналежного управління [3, с. 16].

Усе більшого значення набувають міжнародні стандарти забезпечення й захисту прав і свобод людини, європейські принципи і стандарти публічного права й адміністративного законодавства [1, с. 33–34].

Установчі договори є основним джерелом стандартів ЄС. Договір про функціонування ЄС містить стандарти у таких пріоритетних сферах суспільних відносин, як права людини, транспорт, сільське господарство й рибальство, економічна й монетарна політика, зайнятість, соціальна політика тощо. Лісабонський договір, який набув чинності 1 грудня 2009 року, запровадив новий вид стандартів Європейського Союзу – так звані «спільні цінності» ЄС. Стаття 2 Договору про ЄС визначає, що «Союз ґрунтується на цінностях пошани до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права й шанування прав людини, включаючи права меншин.» [5, с. 643, 644].

За спільною ініціативою Європейського Союзу та Організації економічного співробітництва і розвитку була запроваджена програма СІГМА (SIGMA), в рамках якої за участі декількох Директоратів Європейської комісії та Європейського суду аудиторів, було визначено шість ключових сфер державного управління: державна служба; вироблення і координація політики та процедури узгодження та прийняття рішень; зовнішній аудит; фінансовий контроль (внутрішній аудит); системи управління державними видатками; системи управління державними закупівлями та розроблені базові показники щодо кожної сфери.

Активізація співробітництва держав-членів в адміністративній сфері висуває перед Європейським Союзом необхідність розробки стандартів, які б забезпечували належне та ефективне європейське врядування. Йдеться про такі критерії, як: Копенгагенські критерії; Мадридський

критерій; Маастрихтські критерії; мінімальні стандарти проведення консультацій з громадянами у процесі прийняття рішень; Кодекс належної адміністративної поведінки Європейського Омбудсмена та інші.

Серед міжнародних стандартів у сфері державної служби важливе місце займають європейські стандарти доброчесності та боротьби з корупцією. Загальні засади протидії корупції визначено у Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією, Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією та Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції.

До стандартів доброчесності також відноситься Рекомендація № R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців (прийнята Комітетом Міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 року), якою рекомендовано, щоб уряди держав-учасниць заохочували, відповідно до національного законодавства та принципів державного управління, прийняття національних кодексів поведінки державних службовців, базуючись на модельному кодексі поведінки для державних службовців, який є додатком до цієї Рекомендації [2].

Важливе значення для забезпечення доброчесної державної служби відіграють і європейські стандарти в галузі люстрації, які переважно походять із: Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і судової практики Європейського суду з прав людини; судової практики національних конституційних судів; Резолюції 1096 (1996) про заходи щодо подолання наслідків минулих комуністичних тоталітарних систем та Резолюції 1481 (2006) про необхідність міжнародного засудження злочинів тоталітарних комуністичних режимів.

Запроваджуючи найкращий управлінський досвід світової спільноти і виробляючи стандарти державного управління та належного врядування, Європейський Союз змушений одночасно виробляти норми, правила, процедури, які б відповідали також на виклики європейського врядування і сприяли ефективній співпраці всіх учасників процесу. Так з'являється серія Білих книг під загальною назвою «Європейське врядування», яка розкриває бачення Європейської комісії щодо того, яким має бути європейське врядування та його складові, як подолати дефіцит демократії в ЄС, як збільшити прихильність громадян до Європейського Союзу через збільшення відкритості, прозорості, залучення громадськості до прийняття рішень, більш ефективне регулювання та краще законотворення.

Розвиток країн на принципах належного врядування сьогодні неможливий без впровадження міжнародних стандартів електронного врядування.

Таким чином, серед стандартів, якими керується Європейський Союз, можна виокремити дві категорії стандартів: 1) загальносвітові стандарти державного управління та належного врядування, якими у різних частинах світу керуються держави, політики, посадові особи та державні службовці; 2) суто «європейські» стандарти – стандарти європейського врядування, яких необхідно дотримуватися всім учасникам складного, багаторівневого, поліцентричного процесу прийняття рішень, вироблення та координації політики в ЄС.

Список використаних джерел

1. Копиленко О., Київець О. В. Європейські стандарти в українському законодавчому процесі : можливість і доцільність // Проблеми застосування міжнародних стандартів у правовій системі України / за заг. ред. Є. Б. Кубка. Київ : ПрАТ «Юридична практика», 2013. – 608 с.
2. Модельний кодекс поведінки для державних службовців (додаток до Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи від 11.05.2000 № R (2000) 10 щодо кодексів поведінки для державних службовців) [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://komitet.in.ua/?p=853>.
3. Стандарти європейського врядування : навч. посіб. / авт. кол. : І. А. Грицяк, О. Ю. Оржель, С. М. Гладкова та ін. ; заг. ред. І. А. Грицяка. – К. : НАДУ, 2011. – 184 с.
4. Шаров Ю. Європейські стандарти публічного управління : проекція на муніципальний рівень / Ю. Шаров, І. Чикаренко [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01%284%29/10syppmr.pdf.
5. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз: монографія / І. В. Яковюк. Харків : Право, 2013. – 760 с.

УДК 35.07/.08:316.334.4(043.2)

Журавльова М. С.,

магістрантка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА, ЯК ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ

Державна служба завжди була, є і в майбутньому залишиться одним з головних інститутів держави. Всі ключові державницькі процеси відбуваються за участі державної служби, і багато в чому завдяки їй,

тому дослідження різноманітних аспектів її побудови, розробка теоретичних моделей, вивчення історії її виникнення і розвитку, динаміки якісних змін, що відбуваються, та прогнозування того, що саме необхідно змінити для кращого її функціонування в майбутньому, – питання, які не втраять своєї актуальності. Процеси державотворення, становлення демократичної системи державної влади, які розпочалися з набуттям Україною статусу самостійної незалежної держави, – явища надзвичайно складні і багатоаспектні. Зміна соціально-політичної і державно-правової ситуації в країні зумовила необхідність реформування всієї системи державного управління. Однією зі сфер сучасного реформування в Україні є державна служба, яка визнається одним з найважливіших інститутів у справі формування і розвитку державності, від якого залежить функціонування всієї суспільно-політичної системи, вирішення різноманітних завдань і функцій сучасної держави. Без сумніву, цей інститут потребує докорінних змін. При чому, важливим є реформування не лише структури та порядку її функціонування, а й зміна самої ідеології державної служби, у якій пріоритетне місце займає людина. Для недопущення гальмування державницьких процесів, вжиття негайних заходів потребує проблема формування якісно нової державної служби, яка б ґрунтувалась на засадах демократизму, гуманізму та справедливості. [1, с. 140]

Дослідження місця і ролі державної служби в організації суспільного буття, її найважливіших функцій, з'ясування багатоаспектного характеру державної служби в Україні дозволяє перейти до розгляду сутності, особливостей останньої та визначення на цій підставі відповідного поняття. Так, сутність державної служби визначається її соціальним призначенням: «Сутність державної служби має соціальну обумовленість, бо переслідує суспільно корисні цілі і завдання, що полягають у служінні суспільним інтересам. Вирішуючи чисельні суспільні та державні завдання, державна служба виконує функції забезпечення, виконання й реалізації державної влади, яка повинна слугувати суспільству». Тому сутність державної служби полягає у виконанні нормативно-встановлених соціально-державних функцій.

Поняття державної служби можна розглядати в широкому і вузькому розумінні. Так, С. Дубенко зазначає, що державна служба в широкому розумінні зводиться до виконання службовцями своїх обов'язків в усіх державних організаціях: в органах державної влади, на підприємствах, в установах та інших організаціях. У вузькому розумінні – це виконання службовцями власне своїх обов'язків в державних органах. Тобто, широке розуміння терміну охоплює всю сукупність людей, які працюють в державних та комунальних установах і на підприємствах незалежно від характеру їх діяльності, інакше кажучи всі, окрім тих

хто працює в приватному секторі. За такого підходу у державну службу входять працівники підприємств і організацій, які не знаходяться у приватній власності: заводів, лікарень, шкіл, наукових установ тощо. Зважаючи на таку точку зору, визначення поняття державної служби, закріплене в законі України «Про державну службу» є відображенням його у вузькому розумінні. [2, с. 244]

Такий підхід законодавця до визначення поняття державної служби зумовлюється обставинами, які склалися в Україні на час прийняття Закону, однак, об'єктивні умови і зарубіжний досвід свідчить, що державну службу доцільніше розглядати в широкому розумінні, тому положення Закону в майбутньому необхідно скорегувати відповідно до вимог часу, з'ясувавши межі державної служби та її предмет. Державна служба – комплексний правовий інститут, який регулює організацію і діяльність усіх державних службовців і складається з правових норм різних галузей права.

Складність цього інституту полягає в тому, що по-перше, він поєднує в собі правові норми інших галузей права, а по-друге, складається з окремих підінститутів, наприклад, проходження служби, принципи державної служби. Водночас, правовий інститут державної служби складається з норм багатьох галузей права: конституційного, міжнародного, фінансового, деяких інших галузей права, норми ж адміністративного права в цьому інституті є найбільш численними. Ними регулюються найважливіші організаційні елементи державної служби – правовий статус посади в державних органах та їх апараті, статус державного службовця і посадової особи, категорії посад і ранги посадових осіб, вимоги до державних службовців, порядок проходження державної служби.

Щодо поняття державної служби в Україні необхідно зазначити, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про державну службу» під нею необхідно розуміти професійну діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів. [3, с. 1]

Разом з тим необхідно зазначити, що в теорії адміністративного права існує набагато більше визначень, ніж їх пропонує український законодавець. До ознак державної служби можна зарахувати такі: є різновидом державної, суспільно-корисної діяльності; здійснюється на професійній основі особами, які обіймають посади в державних органах; спрямована на практичне виконання завдань та функцій держави; за виконану роботу державні службовці отримують заробітну плату.

Державна служба здійснюється на професійній основі. Такий порядок обумовлюється необхідністю забезпечення неперервної, компетент-

ної діяльності державних організацій. Правовий інститут державної служби складають норми конституційного, трудового, цивільного, фінансового та інших галузей права. Вони регламентують правовий статус державних службовців, у тому числі й порядок проходження державної служби, види заохочень і відповідальності, обмеження, пов'язані з прийняттям і проходженням державної служби, підстави припинення. Адміністративно-правові норми, які регламентують питання державної служби, складають частину цього інституту і є самостійним інститутом адміністративного права. [4, с. 4]

Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що державну службу можна визначити, по-перше, як вид трудової діяльності, який полягає в практичному здійсненні функцій держави працівниками державного апарату, посадовими особами державних установ і отримання ними винагороди за свій труд за рахунок державних коштів; по-друге, як правовий і соціальний інститут, який здійснює в рамках своєї компетенції, шляхом професійного виконання службовцями своїх посадових обов'язків і повноважень, цілей та функцій держави, забезпечуючи таким чином взаємодію держави і громадян у реалізації їх законних інтересів, прав і обов'язків.

Список використаних джерел

1. Баришніков В. М. Інститут державної служби. Походження державної служби : навч.-метод. посібник / В. М. Баришніков. – К. : ІПК ДСЗУ, 2010.
2. Дубенко С. Д. Державна служба і державні службовці в Україні : навч.-метод. посібник / С. Д. Дубенко ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. – К. : Ін Юре, 1999.
3. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII
4. Битяк Ю. П. Конституційно-правові засади становлення та розвитку державної служби в Україні // Вісник Академії правових наук України. 1998 р. № 2 (13).

УДК 35.085

Малашин І. П.,
студентка 638-з

Інституту державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

АНАЛІЗ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ОСНОВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Україна перебуває в процесі розбудови нової моделі державності, яка б відповідала загальноновизнаній системі цінностей, мала соціальну

орієнтацію на побудову громадянського суспільства. Публічна служба в Україні визнається одним з важливих інститутів у справі формування і розвитку державності, від якого залежить функціонування всієї суспільно-політичної системи, вирішення різноманітних завдань і функцій сучасної держави, є основою сучасного державного будівництва та здійснює свій вплив на всі найважливіші конституційно-правові формування.

Приступаючи до аналізу конституційно-правових засад публічної служби в Україні, необхідно зазначити наявність низки нормативно-правових актів (кількість яких за підрахунками експертів приблизно 650), що мають свої особливості, певну ієрархію, яка визначає різний ступінь регулюючого впливу на діяльність цих органів.

У теорії адміністративного права правові акти публічного адміністрування прийнято класифікувати за наступними критеріями:

Критерії класифікації правових актів публічного адміністрування

Прийняття основного закону – Конституції України у 1996 р. дало новий поштовх до правового регулювання публічної служби. У ст. 8 визначено, що «в Україні визнається і діє принцип верховенства права». Водночас важливого значення має ст. 92 (ч. 1 п. 12) Конституції України, котра передбачає, що виключно законами України визначаються: організація і діяльність органів виконавчої влади, а також основи державної служби; засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них (ч. 1 п. 22) та інші.

У 1992 р. відбулася знакова подія в процесі сформування публічної служби – розпочав свою діяльність Інститут державного управління і самоврядування при Кабінеті Міністрів України, котрий уперше в Україні започаткував підготовку професійних державних службовців за магістерською програмою [1, С. 12]. У той же час у чинному українському законодавстві відсутнє визначення понять «публічна служба» і «публічний службовець». У п. 15 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України (надалі КАСУ) вперше було надане визначення поняття «публічна служба» (п. 15 ст. 3). Відповідно до Концепції адмі-

ністративної реформи в Україні, що затверджена Указом Президента України від 22.07.1998 р., державна служба і служба в органах місцевого самоврядування характеризуються як автономні форми публічної служби [2].

Особливе місце в системі законодавства займають міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України. У якості прикладу можна відзначити Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р., що ратифікована Законом України від 17.07.1997 р. Водночас, необхідно підкреслити, що згідно з ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. суди застосовують при розгляді справ як джерело права не лише Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та протоколи до неї, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а й практику Європейського суду з прав людини [2, С. 13].

Важливу роль у законодавчому регулюванні питань публічної служби в Україні варто віддати Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. визначав державну службу в Україні як професійну діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів. Базовою характеристикою цього Закону є сфера його регулювання. Щодо кадрової політики у Законі України «Про державну службу» є спеціальний розділ, який називається «Службова кар'єра». Однак Закон не дає жодного визначення цього поняття, хоча включає у названий розділ: проходження служби – ст. 24; класифікацію посад – ст. 25; ранги державних службовців – ст. 26; просування по службі – ст. 27; кадровий резерв державної служби – ст. 28; навчання і підвищення кваліфікації державних службовців – ст. 29 [3].

Однак дослідивши ЗУ «Про державну службу» деякі експерти вважають, що він не відповідає європейським принципам функціонування публічної служби. Серед недоліків, на їх думку, варто виокремити: неспроможність державної служби забезпечувати ефективне виконання завдань щодо реалізації структурних реформ; неякісне надання адміністративних послуг; недостатній професійний рівень державних службовців для виконання масштабних завдань; непрестижність державної служби та невисокий статус державного службовця; низька ефективність механізму запобігання проявам корупції; відсутність прозорого механізму прийняття та просування на державній службі; відсутність справедливої оцінки діяльності державних службовців та визначення професійних компетентностей [3,4].

Прийнятий Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» ввів в обіг вітчизняного законодавства термін «посадова особа місцевого самоврядування» – особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету [5,6]. Таким чином на законодавчому рівні було розмежовано ключові суб'єкти державної і муніципальної служб: «державний службовець» і «посадова особа місцевого самоврядування», а відповідно державна служба і служба в органах місцевого самоврядування.

Для врегулювання питання кадрової політики в органах місцевого самоврядування в 2001 році було прийнято Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування», який постулює самостійність кадрової політики в територіальній громаді як один з основних принципів служби в органах місцевого самоврядування (ст. 4), а організація підготовки та перепідготовки кадрів для неї – це один з напрямів державної політики щодо служби в органах (ст. 6). Найдетальніше у Законі прописані питання, пов'язані з кадровим резервом (ст. 16), атестацією посадових осіб місцевого самоврядування (ст. 17) [6]. Суттєве значення для розвитку нормативно-правового регулювання діяльності публічної служби має Стратегія реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року [4,7]. Стратегія була спрямована на підвищення якості державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, що сприятиме оптимізації функцій інститутів державної влади, ефективному розподілу повноважень і сфер відповідальності.

Стратегічний вибір України у сфері кадрової політики підтверджено указами Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012–2020 роки» [8], «Про Президентський кадровий резерв «Нова еліта нації» та «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації», які відображають єдність інтересів та дій, щодо реалізації першочергових завдань державної кадрової політики.

Отже, аналіз конституційно-правові основи публічної служби в Україні засвідчив, що в цей час відсутній єдиний законодавчий акт, який би передбачав такі основоположні засади публічної служби, як поняття, особливості, види, принципи публічної служби, поняття та види публічних службовців, способи вступу на публічну службу, основи проходження публічної служби, атестація публічних службовців, основні підстави припинення публічної служби, відповідальність публічних службовців тощо. Поряд з цим, державна кадрова політика

ґрунтується на значній правовій базі, однак недостатня її ефективність впливає з неналежного аналізу усього комплексу чинників, які впливають на кадрові процеси, що відповідно позначається на недостатньому розумінні реальних потреб у сфері кадрової політики.

Список використаних джерел

1. Біла-Гіунова Л. Р. Публічна служба як адміністративно-правова категорія. Наукові праці Одеської національної юридичної академії. 2009. – С. 142–154.
2. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні : підручник / В. Я. Малиновський // Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 312 с.
3. Битяк Ю. П. Публічна служба : посіб. для підгот. до іспиту / Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, С. А. Федчишин ; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. – Харків : Право, 2018. – 260 с.
4. Лахижа М. І. Реформа державної служби – вагома складова спрямована на модернізацію держави / М. І. Лахижа, К. В. Перебийніс, О. І. Черчатий. – Полтава, 2012. – 59 с.
5. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
6. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2493-14/page>.
7. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012–2020 рр : Указ Президента України від 01.02.2012 р. № 45/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/45/2012/paran8#n8>.
8. Стратегія реформування державного управління України на 2016– 2020 рр : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. № 474 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>

УДК 351.823.1:332.624](477.73)(043.2)

Головащенко Н. Г.,

магістрантка

спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ НОРМАТИВНОЇ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ЗЕМЛІ

Соціально-економічний розвиток регіонів України залежить від багатьох факторів. Одним з них є наповнення місцевого бюджету, яке залежить від сплати земельного податку, податків від спадкування та

дарування земельних ділянок, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель. Для досягнення цієї мети та визначення розміру сплати до місцевого бюджету здійснюють нормативну грошову оцінку земельних ділянок, яку проводять юридичні особи, які є розробниками документації із землеустрою згідно з Законом України «Про землеустрій» мають право на здійснення діяльності у сфері землеустрою.

У законі України «Про оцінку земель» [1] чітко визначено поняття грошової оцінки, основою її розрахунку є гроші, які можна отримати від найбільш результативного використання землі призначеної для певного виду діяльності. Основою в розрахунках орендної плати за користування земельною ділянкою і нарахуванням податку є грошова оцінка землі. Вона є фундаментом для створення визначених програм, та зумовлює потребу в нових розробках законопроектів, застосовується з метою обчислення розміру пільг.

Завдяки нормативній оцінці виконується регулювання плати за певною територією регіону України, що має не тільки економічне значення, а безпосередньо впливає на розвиток соціальної сфери.

Від нормативної грошової оцінки земель залежить динаміка розвитку АПК, земельних взаємовідносин та національної економіки.

Проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів передбачено статтями 13, 18 Закону України «Про оцінку земель». Її результати використовуються для визначення розміру земельного податку, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, розробки показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель. При цьому, проведення повторної нормативної грошової оцінки земель населених пунктів повинне здійснюватися щонайменше один раз на 5–7 років.

Відомості про нормативну грошову оцінку окремої земельної ділянки оформляються як витяг з технічної документації з нормативної грошової оцінки земель, що подається платником податку контролюючому органу за місцезнаходженням та місцем розташування земельної ділянки разом із декларацією такого платника податку, з уточненою інформацією про площу земельної ділянки, а також відомості про наявність земельних ділянок (стаття 20 Закону № 1378, статті 288 та 295 Податкового кодексу України).

З початку року фахівці Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області видали фізичним та юридичним особам 46764 витягів з технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки. Найбільше таких документів видано щодо ділянок, розташованих на територіях Миколаївського (11166), Вітовського (6409),

Баштанського (5863), Березанського (2765) районів Миколаївської області. Із загальної кількості документів 39621 витягів надано на підставі заяв, сформованих через Публічну кадастрову карту в режимі онлайн. Через Центри надання адміністративних послуг надано 7143 витягів.

У 2019 році з метою дотримання термінів періодичності проведення нормативної грошової оцінки земель, визначених нормою статті 18 Закону України «Про оцінку земель» (не рідше ніж один раз на 5–7 років), проведено нормативну грошову оцінку земель 1 922 населених пунктів.

Найкращих показників виконання робіт з нормативної грошової оцінки досягнуто у Львівській (67 %), Одеській (85 %) та Рівненській (58 %) областях.

У першому півріччі 2020 року з урахуванням вимог статті 271 Податкового кодексу України (опублікування рішення про затвердження до 15 липня цього року) оновлення нормативної грошової оцінки земель потребують 18 776 населених пунктів (63 % від загальної кількості населених пунктів України – 29 721), найбільша кількість яких розташована у Вінницькій (1177), Дніпропетровській (1425), Полтавській (1457), Харківській (1533) та Хмельницькій (1175) областях.

Відповідно до вимог статті 18 Закону України «Про оцінку земель» та з урахуванням норми пункту 271.2 статті 271 Податкового кодексу України, потребують оновлення нормативної грошової оцінки 901 населений пункт Миколаївської області.

Головне управління здійснює координацію роботи органів місцевого самоврядування з оновлення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів станом на 05.08.2020 виготовлено та затверджено 6 Технічних документацій з нормативної грошової оцінки населених пунктів Миколаївської області.

Вказані роботи відносяться до заходів першочергового значення, що впливають на доходну частину місцевих бюджетів. Проведення нормативної грошової оцінки має не тільки регуляторний характер щодо поліпшення земельних відносин, а також значний соціально-економічний ефект, оскільки за рахунок зростання надходжень від плати за землю органи місцевого самоврядування отримують додаткову можливість підвищувати соціально-економічний стан населених пунктів, сприяти виконанню регіональних програм розвитку адміністративно-територіальних одиниць, розробляти механізми економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Отже, насамперед перед територіальними органами Держгеокадастру стоїть завдання щодо забезпечення тісної співпраці з органами місцевого самоврядування та координації їх діяльності в частині орга-

нізації проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів з метою забезпечення соціального-економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Про оцінку земель [Електронний ресурс] : Закон України № 1378-IV від 11.12.2003 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15#Text>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення [Електронний ресурс] : Закон України № 552-IX від 31.03.2020 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text>.
3. Офіційний сайт Держгеокадастру у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mykolaivska.land.gov.ua/>. (станом на 01.10.2020).

УДК 368.914 (477)

Фортуна О. В.,

студентка групи 638-з

Інститут державного управління,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ

Пенсійна реформа є вагомим чинником політичної та соціальної стабільності в країні. Вона має на меті підвищення рівня життя населення пенсійного віку, а також активізації темпів економічного зростання. Пенсійна реформа є одним зі складних видів структурних реформ, тому що від неї залежить політичний та економічний баланс країни, вона певним чином коригує фінансові ресурси держави, впливає на функціонування ринків праці та капіталу, вона здійснює перехід від короткострокових економічних моделей накопичення та інвестування до довгострокових механізмів [1, с. 23].

Пенсійні системи удосконалюються практично в усьому світі, в першу чергу в країнах з високорозвиненими суспільними відносинами. Це зумовлено тенденціями старіння населення. Тому, крім підвищення пенсійного віку, запроваджуються інші, побудовані на принципово нових засадах, системи пенсійного забезпечення, які розосереджують ризики і послаблюють його вплив.

Для цього у світовій практиці дедалі ширше застосовується багато-рівнева система пенсійного забезпечення, яка має три складові – солі-

дарну (перший рівень), обов'язкову накопичувальну (другий рівень) та додаткову або добровільну накопичувальну (третій рівень). Таке поєднання забезпечує соціальні гарантії та фінансову стабільність пенсійної системи. Адже солідарна і накопичувальна системи підвладні впливу різних ризиків: перша вразлива щодо демографічних ризиків і досить стійка до інфляційних, а друга – навпаки. Реформована солідарна складова враховуватиме інтереси малозабезпечених верств населення, а накопичувальна – стимулюватиме до пенсійних заощаджень усіх громадян, особливо з більш високими доходами.

Необхідність проведення пенсійної реформи в нашій країні усіма визнається. Нинішня не задовольняє нікого: пенсіонерів – через явно низький розмір пенсій; роботодавців – внаслідок непомірно високих страхових внесків до Пенсійного фонду; владу (як законодавчу, так і виконавчу) – внаслідок невдоволення значної частини населення низьким прожитковим рівнем пенсіонерів; Пенсійний фонд – в зв'язку з тим, що він ніяк не може вирішити задачу збору необхідних йому коштів.

В Україні історично склалась однорівнева схема пенсійного забезпечення на засадах солідарності поколінь, яка певним чином узгоджувалася з командно-адміністративною системою. За ринкових умов вона не забезпечує громадянам адекватного заміщення пенсією заробітку, втраченого ними у зв'язку зі старістю, та запобігання бідності серед людей похилого віку.

Унаслідок цього діючою пенсійною системою незадоволені як платники пенсійних внесків, так і переважна більшість пенсіонерів. Зволікання з усуненням зазначених суперечностей може призвести до гострої і затяжної соціальної напруженості. Зміст пенсійного реформування в Україні полягає в переході до трирівневої пенсійної системи: солідарної, обов'язкової накопичуваної та недержавного пенсійного забезпечення [4, с. 4].

Трирівнева пенсійна система мала дозволити розподілити між трьома її складовими – ризики, пов'язані зі змінами в демографічній ситуації (до чого більш чутлива солідарна система) та з коливаннями в економіці і на ринку капіталів (що більше відчувається у накопичувальній системі). Такий розподіл ризиків дозволив би зробити пенсійну систему більш фінансово збалансованою та стійкою, що застрахувало б працівників від зниження загального рівня доходів після виходу на пенсію і було принципово важливим та вигідним для них.

Отже, що ж дає кожній конкретній людині участь одночасно у трьох рівнях, і чому світ не відмовляється від солідарної системи, якщо вона така погана? Насамперед слід зазначити, що солідарна система базується на принципах безумовної соціальної рівності. Тому, якщо

залишити за нею тільки первісно властиві їй функції однакового для всіх захисту від бідності у старості і звільнити від усіх решти, так чи так пов'язаних із закріпленням соціальних відмінностей, зокрема із фінансування пільг, – то з'ясується, що ця система може забезпечити невеликий дохід усім, хто працював. Якщо людина – чи то через невисокий заробіток, чи то з огляду на інші причини – не зуміла зібрати собі на старість грошей, вона змушена буде вдовольнитися цими досить скромними коштами [2, с. 5].

Сутність другого рівня полягає в тому, що частина обов'язкових внесків до державної системи пенсійного страхування накопичуватиметься в єдиному Накопичувальному фонді і обліковуватиметься на накопичувальних пенсійних рахунках громадян. Накопичена сума коштів буде власністю застрахованої особи, а в разі його смерті – успадковуватиметься. Ці кошти будуть інвестуватися в економіку країни з метою одержання інвестиційного доходу і захисту від інфляції. У разі виникнення дефіциту коштів Пенсійного фонду у зв'язку з перерахуванням частини страхових внесків до Накопичувального фонду для фінансування пенсій із солідарної системи залучатимуться кошти державного бюджету [5, с. 6].

Важливою передумовою старту другого рівня є набуття позитивного досвіду функціонування третього рівня, тобто недержавних пенсійних фондів (НПФ). На нинішній час в Україні накопичувальний рівень пенсійного страхування поки що не запрацював, на що є низка об'єктивних причин. Для запровадження другого рівня пенсійного забезпечення необхідно було виконати певні умови: досягти збалансованості коштів Пенсійного фонду, підготувати організаційно-технічну базу, створити інституційну структуру. Українська економіка теж повинна бути готовою до ефективного використання довгострокового інвестиційного ресурсу – пенсійних грошей накопичувальної системи. Необхідно також сформувати суспільну думку про необхідність запровадження другого та третього рівня пенсійного забезпечення, запроваджуючи спеціальні інформаційні програми, щоб ліквідувати недостатню поінформованість населення про сутність пенсійних реформ. Однак, головне полягає в тому, що необхідно вирішити основну економічну задачу – підвищення рівня доходів та заробітної плати працездатної частини населення, яка є базою для формування коштів солідарної та накопичувальної пенсійної системи.

Надто складні і непрозорі процедури призначення та перерахунку пенсій. Діюча пенсійна система регулюється більш як 20 законодавчими актами і величезною кількістю нормативно-правових документів. Це викликає непорозуміння, недовіру та справедливі нарікання громадян.

Таким чином, діюча пенсійна система допускає перерозподіл частини коштів Пенсійного фонду на користь пенсіонерів з числа пільгових категорій працівників, не забезпечує соціальної справедливості в захисті прав громадян похилого віку і суперечить основним принципам соціально орієнтованої ринкової економіки.[3, с. 6].

Діюча солідарна пенсійна система дуже залежна від демографічних ризиків. Її фінансова стабільність визначається головним чином співвідношенням між чисельністю пенсіонерів і платників пенсійних внесків, яке у свою чергу залежить від загальної економічної ситуації (зайнятості, рівня оплати праці тощо) та від демографічних факторів (вік виходу на пенсію, рівень смертності у вікових групах тощо). Але якщо в економіці є підстави сподіватися на дальше поліпшення ситуації, то демографічні прогнози на найближчі 40 – 50 років досить невтішні.

Список використаних джерел

1. Білоусов В. Огляд зарубіжного досвіду в сфері реформування системи пенсійного забезпечення. Перспективи для України // Україна : аспекти праці. – 2004. – № 3. – С. 39–46.
2. Ковальова Н. Інвестиційна діяльність пенсійних фондів // Цінні папери України (укр.). – 2008. – № 28. – С. 4.
3. Проект прогнозу економічного і соціального розвитку України до 2010 року // Урядовий кур'єр. – № 89–90 від 14.05.2005.
4. Стаття «Масове інформування населення про відомості, накопичені в системі персоналізованого обліку Пенсійного фонду України». – АТЗТ «Атлас», 19 вересня 2006 р.
5. Тарасов В. Социальный и инвестиционный потенциал негосударственных пенсионных фондов: пути реализации // Российский экономический журнал (рус.). – 2006. – № 8. – С. 52–63.

УДК 342.736

Долгих А. М.,
студентка 638-МЗ групи,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННИХ ЗВЕРНЕНЬ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ПЕТИЦІЙ ЯК ЧИННИК УЧАСТІ НАСЕЛЕННЯ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

На сучасному етапі становлення громадянського суспільства в Україні актуальним стає розвиток інституту звернень громадян, який є

основним зв'язком громадянина з державою. Право на звернення є важливим конституційно-правовим засобом захисту та однією з організаційно-правових гарантій дотримання прав і свобод громадян. Питання звернень громадян до органів державної влади і місцевого самоврядування в різних аспектах розглядали у своїх роботах С. П. Канзюба, О. В. Кравцов, В. А. Соболев, В. П. Тарануха.

Право громадян на звернення гарантується Конституцією України (стаття 40), у якій визначено, що громадяни України мають право звертатися до органів державної влади та місцевого самоврядування, та встановлено обов'язок органів влади та посадових осіб розглядати звернення й надавати обґрунтовані відповіді [2].

Державна система електронних звернень та електронних петицій створена з метою забезпечення відкритості та доступності органів державної влади і надає громадянам можливість формування, гарантованого надсилання юридично значимих звернень в електронному вигляді а також запитів на отримання публічної інформації до органів державної влади та органів місцевого самоврядування через єдину точку доступу (за принципом «єдиного вікна») через мережу Інтернет, а також контролю за розглядом звернень та запитів на отримання публічної інформації в режимі онлайн.

Державна система електронних звернень створена для:

- підвищення якості та прозорості процесу опрацювання звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації в органах державної влади та органах місцевого самоврядування;
- упровадження механізму подання юридично значимих електронних звернень до органів державної влади та органів місцевого самоврядування в електронному вигляді із застосуванням електронного цифрового підпису;
- забезпечення оперативного контролю за розглядом звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації;
- формування єдиного адресного простору органів державної влади та органів місцевого самоврядування на державному загальнодоступному інформаційному вебресурсі;
- ведення статистики обліку звернень громадян та запитів на отримання публічної інформації [1].

З жовтня 2015 року набув чинності Закон України № 577 від 02.07.2015 р. «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» [4].

Нововведенням цього закону є унормування особливої форми колективного звернення громадян до Президента, Парламенту, Уряду та органів місцевого самоврядування – електронної петиції. Електронна

петиція направляється через офіційний вебсайт відповідного органу, або вебсайт громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на підтримку електронної петиції.

Офіційна сторінка електронних петицій до Президента України знаходиться за адресою: <https://petition.president.gov.ua>. Також, багато вебсайтів міст України надають можливість звернутися за допомогою електронного звернення або електронної петиції до органів місцевого самоврядування.

В Україні з 2013 року існує платформа звернень до органів місцевого самоврядування «Відкрите місто» (<http://www.opencity.in.ua>), яку було створено Фондом Східна Європа (ФСЕ). До цієї платформи вже підключено 77 міст. Прототипом «Відкритого міста» послуговував портал «Fix my street» розроблений (такою організацією) у Великобританії.

Логіка роботи порталу заключається в тому, що користувач встановивши мобільний додаток собі на смартфон, або використовуючи персональний комп'ютер підключений до мережі Інтернет, може повідомити органи місцевого самоврядування про проблеми, які необхідно вирішити відповідним службам. Серед таких проблем: ремонт доріг, благоустрій, водопостачання, електропостачання, тощо. Користувач фотографує проблему на телефон і за допомогою додатку відправляє інформацію про проблему разом із геоінформаційним маркером пряму до служби, яка відповідає за вирішення цієї проблематики, або до оператора, який вже перерозподіляє задачі серед виконавців. Задля впровадження цієї системи в місті підписується тристоронній меморандум між ФСЕ, ОМС та локальної ГО. У меморандумі визначаються відповідальні особи та обов'язки сторін. При відповідальному застосуванні це рішення дозволяє значно підвищити ефективність використання людських, фінансових та часових ресурсів задля вирішення проблеми. А аналітична інформація полегшує прийняття стратегічних та управлінських рішень.

У тих чи інших формах електронні петиції існують у більш ніж 70 країнах світу. Піонером у запуску електронних форм петицій стала Шотландія, яка в 1999 році створила систему електронних петицій на сайті парламенту. Але в різних державах підхід до реалізації інструментів електронних петицій різниться за сферою розглянутих питань, способам ідентифікації осіб, що ініціюють та підтримують петиції, тривалості періоду збору підписів, необхідному кількості голосів, процесуальним термінами реагування органів влади на петицію, що збрала необхідну кількість голосів, а також має свої специфічні особливості [1].

У Фінляндії надається можливість авторизуватися на сайті для подачі електронної петиції через Facebook, проголосувати не тільки «за» розміщеної петиції, але і «проти». У США автором електронної петиції може бути будь-який американець віком старший 13 років, а для отримання статусу електронної петиції кожна нова пропозиція протягом перших 30 днів після створення повинно набрати не менше 150 підписів. Крім того, всі користувачі, які підтримали електронну ініціативу, що набрала необхідну кількість підписів, через поштову розсилку повідомляються про отримання відповіді від Білого Дому. Відмінною особливістю функціонування порталу електронних петицій у Великобританії є щоденна публікація відкритих даних, що характеризують його використання громадянами. У Латвії підписи в підтримку петиції можуть бути зібрані як онлайн через сервіси, що дозволяють перевірити їх справжність, так і офлайн [3].

Отже, створення державою умов для вільного та всебічного доступу громадян до рішень, прийнятих владою, із запровадженням автоматизованої системи відносин «громадянин – держава», можна очікувати підвищення ефективності державного управління та зменшення корупції. Цей спосіб звернення слід розглядати не як допоміжний, а як один з основних напрямів у галузі вдосконалення роботи зі зверненнями громадян та подолання корупції.

Список використаних джерел

1. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. : у 15 ч. / за заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. – К., 2017. Частина 5 : Інструменти електронного урядування та електронної демократії у запобіганні корупції в органах публічної влади / [Ю. Б. Пігарев, І. С. Куспьяк, В. М. Дрешпак]. – К. : ФОП Москаленко О. М., 2017. – 58 с.
2. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
3. Міжнародний досвід щодо запобігання та протидії корупції // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://stepup.press/social/item/412-mijnarodnij-dosvid-shodo-zapobigannja-ta-protidiji-korypcii>.
4. Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції»: Закон України № 577-VIII від 02.07.2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 35. – с. 341.

Костюк О. В.,
студентка 638-з групи,
Інститут державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

МЕХАНІЗМ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку державності в Україні, перед державою і суспільством постали важливі проблеми пов'язані з розбудовою місцевого самоврядування як одного з ключових елементів взаємодії місцевих громад та держави.

Внутрішній соціально-економічний та політичний стан держави й зовнішньополітична ситуація навколо України актуалізували питання децентралізації влади – передачу повноважень, а разом з ними і ресурсів на нижній рівень публічного управління. Можна говорити про те, що децентралізація виступає однією з форм розвитку демократії, що дозволяє при збереженні держави та її інститутів, розширити місцеве самоврядування, активізувати населення на вирішення власних потреб та інтересів та звузити сферу впливу держави на суспільство. [1, с. 28]

У колі цих проблем суттєвого значення набуває вдосконалення механізму контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та їх посадовими особами, з боку органів державної влади та громадськості. Адже, основна функція контролю – забезпечення ефективності функціонування державних та муніципальних органів влади та їх посадових осіб.

Незважаючи на деякі позитивні зрушення у розвитку інституту контролю, що відбулися протягом останніх років, значна увага до контролю в сфері місцевого самоврядування обумовлюється також тим, що останнім часом на всіх рівнях в органах державної влади та органах місцевого самоврядування спостерігаються зниження дисциплін, нехтування вимогами законодавства і навіть прямі порушення закону, що свідчить про недосконалість механізму здійснення контролю. [2, с. 5]

Актуальність обраної теми дослідження підтверджується також невирішеністю проблем щодо чіткого законодавчого розмежування повноважень між різними видами публічної влади та пошуку нових шляхів поліпшення взаємодії всіх учасників правовідносин у цій сфері.

У вітчизняній правовій науці питання контролю за діяльністю органів публічної влади взагалі та органів місцевого самоврядування зокрема, привертали увагу багатьох вчених, таких як: В. Б. Авер'янов,

О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, Т. О. Коломось, П. М. Любченко, П. Д. Матвієнка та інших науковці. Зокрема, роботи В. М. Гарашука, О. Ф. Андрійко, присвячені державному контролю. Увага таких вчених як М. П. Бублій, А. С. Крупник, О. І. Наливайко, зосередилася на аналізі громадського контролю. Про необхідність впровадження зарубіжного досвіду контрольної діяльності в публічній владі відмічали в своїх працях В. М. Калашніков, А. В. Каліновський, П. М. Любченко. Ґрунтовними можна вважати роботи П. Д. Матвієнка, Т. О. Коломось в яких приділяється увага організаційно-правових інструментів контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування з точки зору адміністративного права.

Певну зацікавленість викликає дослідження О. А. Смоляра у якому здійснено комплексне наукове дослідження державного та громадського контролю у сфері місцевого самоврядування, обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення конституційно-правового регулювання контролю за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування. [5, с.78]

У той самий час постійні зміни державотворчого та правотворчого характеру, актуалізують і надалі дослідження проблематики контролю за діяльністю вищезазначених органів у сфері публічного управління, його дієвості та ефективності.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що у роботі визначено основні проблеми механізму контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування та, узагальнюючи існуючий досвід, внесено пропозицію щодо розробки моделі організації функціонування місцевого самоврядування, яка б забезпечувала необхідну єдність державної влади з одночасною самостійністю територіальних громад, сприяла ефективності взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Андрійко О. Ф. Державний контроль в Україні : організаційно-правові засади / О. Ф. Андрійко. – К. : Наукова думка, 2014. – 301 с
2. Барабаш Ю. Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект) : монографія / Ю. Г. Барабаш. – Х. : Легас, 2014. – 192 с.
3. Ворона П. В. Механізм та особливості державного контролю місцевої влади Ізраїлю на прикладі муніципалітетів / П. В. Ворона // Публічне управління : теорія та практика. – 2018. – № 2. – С. 159–165.
4. Гарашук В. Доктрина контролю та нагляду у сфері організаційно-управлінських відносин / В. Гарашук // Право України. – 2013. – № 12. – С. 175 – 192.
5. Сушинський О. І. Контроль у сфері публічної влади : теоретико-методологічні та організаційно-правові аспекти : монографія/ О. І. Сушинський. – Л. : ЛРІДУ УАДУ, 2018. – 468 с.

6. Шестак В. С. Державний контроль в сучасній Україні (теоретико-правові питання) : монографія / В. С. Шестак. – Х. : Основа, 2016. – 208 с.

7. Школик А. М. Порівняльне адміністративне право : навч. посібн. Для юрид. ф-тів та ф-тів міжн. відносин / А.М. Школик. – Львів : ЗУКЦ, 2017. – 308 с.

УДК 316.346.32(477:4-672ЄС)(043.2)

Потішняк Т. О.,

студентка групи 638-з,

Інститут державного управління,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИНИКНЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ТЕРЕНАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Еволюція територіальної громади в Україні тривала століттями. Роль та значення громади завжди були важливими в українському суспільстві. Подальший розвиток торгівлі висунув потребу не лише охорони від зовнішніх ворогів, захисту свободи і незалежності від місцевих феодалів, а й внутрішньої самоорганізації та самоуправління.

У XV ст. на українських землях формується нова соціальна група населення – козацтво, вони створили і нову організацію – громаду. Кожен, хто прибував на козацькі землі, вважався вільним від кріпосного права, отримував рівні з іншими права користування землею і промислами, право брати участь у самоврядуванні. Запорозька Січ складалася з 38 куренів, які мали широкі права. Вищим органом самоврядування Запорозької Січі була військова рада. У раді могли брати участь усі січові козаки – від військової старшини до простої «сіроми». Ліквідація Запорозької Січі в 1775 р. та скасування в 1781 р. полково-сотенного адміністративно-територіального поділу території практично остаточно зруйнували національну систему органів місцевого самоврядування. Також знищувалися традиційна єдність і суверенність української громади, котрі базувалися на звичаєвому праві, відображеному в Литовському Статуті, який було скасовано царським указом у 1842 р.

Грамота на права і вигоди містам Російської імперії від 21 квітня 1785 р. дала можливість міським жителям збиратися і складати «общество градское», яке користувалось правами і вигодами: обирало міського голову, бургомістрів і ратманів (членів магістрату), їм дозволялось складати скарбницю своїми добровільними внесками і викорис-

товувати її за спільною згодою. Сільське самоврядування регулювалося «Положением о сельском состоянии», в якому спеціальний розділ був присвячений формуванню сільських громад та волостей і врядуванню [1, с. 89–90].

Господарська функція територіальної громади виходила з її відповідного способу виробництва та економічної бази. Територіальні громади володіли маєтками і майном. Громадським маєтком вважалися ті об'єкти, прибуток з яких ішов на потреби й видатки всіх односельців – членів громади, а громадським майном – речі, що служили кожному членові громади. Сюди входили «польова власність» (орні землі, сінокоси, полонини, толоки, городи, сади, пасіки, ставки) і будівлі (громадська хата, школа, церква, плебанія, корчма, тюрма, млин, сукновальня тощо).

Радянський період мав інші соціальні цінності, територіальні громади замінили керовані компартією ради, і самоврядування було ліквідоване. Тоталітарний режим не міг навіть на місцевому рівні терпіти самоврядування.

Ідея місцевого самоврядування, що припускає суттєву децентралізацію влади, самостійність органів самоврядування, вступила в протиріччя з практичними завданнями держави пролетарської диктатури, яка є за своєю природою централізованою державою. Після жовтня 1917 р. земське самоврядування було скасовано як підмогу буржуазного суспільства, що відживає.

Про інститут місцевого самоврядування і необхідність його створення в Україні заговорили лише у 80-ті роки перебудови. Окремо про територіальні громади мова взагалі не велася. Необхідність створення законодавства у цьому напрямку була продиктована аналізом світового досвіду. Світова практика на той час свідчила, що люди на місцях краще чиновників центрального керування знають, як їм жити, та які місцеві проблеми за рахунок місцевих грошей можуть бути вирішені краще. Тим самим ще на початку реформаторського шляху місцевому самоврядуванню передбачалося відвести одну з головних ролей у системі державної влади [2, с. 25–26].

В Україні (на той час ще Українській Радянській Соціалістичній Республіці (далі – УРСР)) інститут місцевого самоврядування було відроджено у 90-ті роки XX ст., шляхом прийняття Закону Союзу Радянських Соціалістичних Республік (далі – СРСР) «Про загальні засади місцевого самоврядування і місцевого господарства СРСР» від 9 квітня 1990 р. № 1417-І. Це був перший Закон, який визначив загальні засади місцевого самоврядування і місцевого господарства в СРСР і проголосив, що місцеве самоврядування в СРСР є частиною соціалістичного самоврядування народу і покликане забезпечити реалізацію

прав і свобод громадян, їх самостійність у вирішенні питань соціального й економічного розвитку території, охорони навколишнього середовища [4].

Після прийняття Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет України, як приклад реалізації вже нової державної політики щодо становлення і розвитку місцевого самоврядування, було прийнято Закон України «Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» від 7 грудня 1990 р. № 533-ХІІ. Цей законодавчий акт, як основа утвердження повноти народовладдя на відповідних адміністративних територіях, визначав засади місцевого та регіонального самоврядування – основи демократичного устрою влади в Україні, правовий статус місцевих Рад народних депутатів, а також інших форм територіальної самоорганізації громадян [5].

Хотілося б звернути увагу на те, що схваливши цей Закон Україна була однією з перших республік колишнього СРСР, яка поклала край радянсько-партійній вертикалі і спробувала побудувати нову демократичну модель влади в адміністративно-територіальних одиницях. Саме у цьому Законі, на відміну від Закону прийнятого 9 квітня 1990 р., визначено порядок формування, функції та компетенція, структура і форми діяльності органів місцевого самоврядування [2, с. 27].

Після проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. і введення в державі посади Президента, систему влади було суттєво змінено. Класичне самоврядування залишилось лише на рівні населених пунктів. На рівні районів та областей було запроваджено інститут Представника Президента, ради було позбавлено від виконавчих комітетів, при Представниках Президента створено органи державної виконавчої влади – місцеві державні адміністрації. Така реорганізація покликана була замінити партійну вертикаль президентською, а Президент одержати можливість вести активну державну політику на регіональному рівні [6, с. 11–12].

У той період, на думку багатьох вчених, було знайдено ідеальну модель організації державної влади на період переходу від монопартійної радянської влади до такої, яка б поєднувала автономність самоврядування населених пунктів із вертикаллю державної виконавчої влади від столиці держави до сільського району. Проте суперечлива кадрова політика тодішнього Президента України та його жорстка конкуренція із Головою Верховної Ради, особливо в останній рік перед виборами, половинчастість у реформуванні органів влади – всі ці фактори призвели до чергової новачії [2, с. 28].

Так, 3 лютого 1994 р. ухваленням Закону «Про формування місцевих органів влади і самоврядування» № 3917-ХІІ Верховна Рада України

12-го скликання в черговий раз змінила систему влади. Як наслідок скасовано інститут Представників Президента і здійснено спроби відбудови старої радянської системи влади [6, с. 12].

Відбиваючи прагнення українського народу розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну і правову державу, Верховна Рада України 28 червня 1996 р. прийняла Конституцію України, у ст. 7 якої закріплено принцип, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування [3]. Проголосивши такий принцип держава у реалізації своєї політики зобов'язалася здійснювати підтримку і розвиток місцевого самоврядування як однієї з підвалин демократичного ладу.

Конституційне визначення поняття місцеве самоврядування, викладене у ч. 1 ст. 140 Конституції України, акцентує увагу на тому, що територіальні громади є його особливим суб'єктом, який здійснює свою владу як безпосередньо, так і через органи та посадових осіб місцевого самоврядування [3].

Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому Конституцією України, Законом «Про місцеве самоврядування в Україні» як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Безпосередньо територіальні громади можуть здійснювати самоврядування, тобто вирішувати питання місцевого значення у формі місцевого референдуму, загальних зборів громадян, місцевих ініціатив, громадських слухань.

Таким чином, в Україні територіальна громада з її звичаями і традиціями сформувалася в глибоку давнину. Протягом усієї історії Української держави територіальні громади розвивалися, соціально-правова природа яких в різні історичні періоди змінювалася, набуваючи нового політичного й економічного значення. За радянських часів саме поняття як територіальна громада взагалі було відсутнє. Про інститут місцевого самоврядування і необхідність його створення в Україні заговорили лише у 80-ті роки перебудови. І вже в 90-ті роки ХХ ст. в Україні інститут місцевого самоврядування було відроджено, шляхом прийняття Закону СРСР «Про загальні засади місцевого самоврядування і місцевого господарства СРСР». І хоча еволюція громади в Україні тривала століттями, її роль та значення завжди були важливими в українському суспільстві, особливо сьогодні, коли триває процес реформування місцевого самоврядування, децентралізації публічної влади та розбудови нашої держави, загалом.

Список використаних джерел

1. Горинь Г. Й. Громадський побут сільського населення Українських Карпат (XIX – 30-ті роки ХХ ст.) Г. Й. Горинь. – К. : Наук. думка, 1993. – 199 с.

2. Ібрагімова А. А. Державна політика побудови спроможних територіальних громад в Україні : дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04 «Місцеве самоврядування» / А. А. Ібрагімова ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, Львів. регіонал. ін-т держ. управління. – Львів, 2015. – 242 с.

3. Конституція України : Закон України прийнятий на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 р. № 254/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.

4. Про загальні засади місцевого самоврядування і місцевого господарства СРСР : Закон СРСР від 9 квітня 1990 р. № 1417-I [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v1417400-90>.

5. Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування : Закон України від 7 грудня 1990 р. № 533-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 2. – С. 5 (втратив чинність 21 травня 1997 р.).

6. Руснак Б. А. Місцеве самоврядування в Україні : теорія і практика : Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів / Б.А. Руснак. – Одеса, 2001. – 536 с.

УДК 364-3:001.895]:616-036.21](043.2)

Котенко А.,
магістрантка 561 групи
спеціальності «Соціальна робота»,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У РОБОТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Пандемія призвела до серйозних глобальних соціально-економічних наслідків: відтермінування чи скасування спортивних, релігійних та культурних подій та поширення побоювань дефіциту поставок різних товарів та продуктів, блокування роботи багатьох сфер життєдіяльності. Дезінформація та теорії змови про вірус поширювалися інтернетом. У низці країн спалахнули протести та спостерігалися випадки ксенофобії і расизму, спосіб життя, до якого звик світ, зруйнувався. Заходи із запобігання поширення вірусу включали обмеження подорожей, карантин, комендантську годину, контроль ризику на робочому місці, відтермінування або скасування подій, закриття деяких об'єктів. Серед інших заходів: сувора ізоляція, національний або регіональний карантин в інших країнах, закриття кордонів та обмеження в'їзду пасажирів, перевірка в аеропортах та вокзалах, заборона на виїзд пасажирів, переведення на роботу на віддалений доступ тощо.

Світова пандемія внесла свої корективи і державні установи з надання соціальних послуг запровадили нові форми роботи на основі новітніх інформаційних технологій.

Як відомо, Державна служба зайнятості України виконує посередницькі функції на ринку праці, тим самим сприяє економічному та соціальному забезпеченню людини. Основною метою діяльності центрів є сприяння у працевлаштуванні осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних.

Основним обов'язком зареєстрованого безробітного є активний пошук роботи самостійно та за допомогою центру зайнятості, відвідування центру зайнятості та звітування про результати.

Особливо ускладнилась реєстрація для тих, хто втратив роботу під час карантину, коли відбувалось скорочення робочих місць, коли не було розуміння, що відбувається і як довго це буде тривати, і що робити в цих обставинах. Тому дуже важливо було швидко переформовувати свою роботу центрам зайнятості і надати адекватну і зрозумілу інформацію, тим, хто її потребував.

Отже, реєстрація у центрі зайнятості відбувалась згідно з Правилами взаємодії безробітних із центром зайнятості у період карантину. Інформування через офіційний веб-сайт, через соціальні мережі, особистий зв'язок телефоном та наочність – презентації, пам'ятки, покрокові інструкції тощо – виявились досить дієвими [2].

Заява про надання або поновлення статусу безробітного та заява про призначення або нововведення виплат допомоги з безробіття надавались громадянами особисто під час відвідування центру зайнятості за попереднім електронним записом або через портал державних послуг «Дія» (за наявності кваліфікованого електронного підпису) [5].

На період дії карантину зареєстровані безробітні мали підтримувати зв'язок зі своїм інспектором (радником), який надавав необхідну та актуальну інформацію або інструкції щодо подальших дій [4].

Відповідно до вимог Порядку № 792, безробітних, які подавали заяви електронною поштою або через скриньку для кореспонденції до серпня 2020 року, було зобов'язано під час наступного фактичного (реального) відвідування подати до центру зайнятості документи, що визначено пунктами 17-19 Порядку № 792. Але людей інформували, що такий період може бути подовжений з урахуванням поважної причини, передбаченої пунктом 28 даного Порядку.

Отже, з метою спрощення умови реєстрації громадян в службі зайнятості та отримання допомоги з безробіття в період карантину, було запроваджено низку законодавчих змін. Усі консультації та послуги шукаючим роботу громадянам і зареєстрованим безробітним, пов'язані

з працевлаштуванням та призначенням матеріального забезпечення, надавалися з урахуванням рівня епідемічної небезпеки як безпосередньо в центрі зайнятості, так і різними засобами дистанційної комунікації [1].

За період дії карантину (з 12 березня по 30 вересня 2020 року) статус безробітного отримали 504 тис. осіб, що на 56 % більше ніж за аналогічний період минулого року. Зокрема, 112 тис. громадян подали документи для реєстрації електронною поштою, 14 тис. осіб подали відповідні заяви за допомогою онлайн-порталу «Дія». Під час дії карантину фахівці центрів зайнятості не припиняли підбирати для безробітних підходящі вакансії, а для роботодавців – кваліфікований персонал. З 12 березня по 30 вересня 2020 року роботу вдалося знайти для 324 тис. громадян, зокрема 223 тис. безробітних. На період дії карантину та протягом 30 днів після його завершення було підвищено мінімальний розмір допомоги з безробіття з 650 грн до 1 000 грн [1].

Також, під час карантину було запроваджено законодавчі зміни, щодо призначення зареєстрованим безробітним допомоги з першого дня набуття статусу, навіть тим, хто був звільнений у період карантину за власним бажанням (до карантину звільненим за власним бажанням допомога виплачувалася з 91 дня набуття статусу). Також, з 1 липня, відповідно до закону «Про Державний бюджет України на 2020 рік», було підвищено прожитковий мінімум для основних соціальних і демографічних груп населення (до 2 197 гривень). Ураховуючи, що максимальний розмір допомоги з безробіття не може перевищувати 4-кратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (ст. 23 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. №1533-III), з 1 липня максимальна допомога з безробіття становила 8788 гривень на місяць [1].

Отже, в кризових умовах, коли людина потребує ще більшої допомоги, Державна служба зайнятості та її структурні підрозділи на місцях виявилися готовими до новачій. Але це і виявило конкретні труднощі, наприклад, невміння або небажання користуватися технічними пристроями, недовіра громадян до інформаційних технологій, цифрова нерівність тощо. Розроблена й прийнята нещодавно Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. [3] буде сприяти подоланню цих недоліків та впровадженню новітніх цифрових технологій з метою покращення соціального захисту населення України.

Список використаних джерел

1. Аналітична записка щодо діяльності державної служби зайнятості у січні-вересні 2020 року. – [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <https://dcz.gov.ua/analitics/67>. – Загол. з екрану.
2. Миколаївський регіональний центр зайнятості – Режим доступу : <https://mik.dcz.gov.ua/news?page=8> (дата звернення 03. 11. 2020). – Загол. з екрану.
3. Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.ua/laws/show/1353-2020>. – Загол. з екрану.
4. Правила взаємодії безробітних із центром зайнятості у період карантину Режим доступу : <https://dcz.gov.ua/storinka/pravyly> Загол. з екрану.
5. Як на Миколаївщині отримати послуги під час карантину – Режим доступу : <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/yak-na-mykolayivshhyni-otrymaty-posludy-pid-chas-karantynu/> (дата звернення 03. 11. 2020).

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ: Інновації соціальної роботи в умовах викликів сьогодення

Чубук Р. В. Сучасні актуальні проблеми розвитку соціальної роботи в Україні	11
Полторак Л. Ю. Особливості використання творчих матеріалів у процесі арт-терапевтичної діяльності соціальних працівників	16
Малиновська Н. Л. Забезпечення дистанційного доступу громадян до соціальних послуг в умовах діджиталізації	18
Дорошенко О. В. Деякі аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних працівників в умовах університетської освіти	21
Простомолотова О. Р. Особливості ставлення до представників ЛГБТ в Україні і світі	24
Юріян Ю. Розвиток відповідальної поведінки у сучасних підлітків	26
Моспан І. Я. Зарубіжний досвід соціальної психологічної підтримки засуджених «категорії відторгнутих від загалу» в місцях позбавлення волі	29
Матвієнко В. В. Інноваційно-технологічна спрямованість соціальної роботи	32
Манюк Б. Гра як провідний вид корекційної діяльності соціального гувернера з дітьми з розладами аутичного спектру	35
Верба Г. Ю. Психологічний супровід як умова ефективної професійної діяльності соціальних працівників	37

Сіренко М. М. Правова культура та правова соціалізація як запорука прийняття інновацій у соціальній роботі.....	40
Семенова І. М. Дитячі будинки сімейного типу як інноваційний підхід у вирішенні проблем соціального сирітства	42
Петрова Ю. С. Особливості використання технологій дистанційного навчання	45
Ільченко А. Підвищення рівня поінформованості населення про хімсекс в гей-співтоваристві та ЧСЧ як небезпеку соціального здоров'я.	48
Попова Ю. С. Досвід Японії у профілактиці правопорушень серед неповнолітніх.....	50
Добровольська С. О. Корпоративна культура у менеджменті соціальної роботи як крок до розвитку соціальної сфери.....	53
Григоренко Д. П. Сучасні методи соціальної допомоги особам без певного місця проживання	55
Волинець К. В. Формування правової культури у молодших підлітків	58
Волкова О. С. Роль адаптації у розвитку особистісного потенціалу студентів ЗВО	60
Васькова Ю. М. Право особистості на повагу до сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності у контексті реалізації принципу толерантності	62
Іванова М. Є. Моделі соціальної політики: особливості реалізації	67

**СЕКЦІЯ: Залучення активної молоді до вирішення
соціальних питань громадянського суспільства**

Веліховська А. Б., Курепін В. М. Залучення молоді до вирішення екологічних проблем громадянського суспільства	70
Сай Д. В. Особливості наснаження молоді з інвалідністю у громаді	73
Файчук О. Л. Участь молоді у профілактичній діяльності благодійних організацій міста Миколаєва	76
Акімова Т. Ю. Участь молоді у процесах прийняття рішень	79
Пазюк Ю. О. Залучення активної молоді до вирішення соціальних питань громадянського суспільства	82
Мерлюк І. А. Соціальні питання громадянського суспільства: молодіжна політика України та залучення молоді до вирішення соціальних питань	84

СЕКЦІЯ: Соціальний контекст публічного управління та адміністрування

Кулакова А. Ю. Соціальний контекст взаємодії Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області з громадськістю.....	88
Сургова С. Ю. Реалізація державної політики в напрямі архітектурної доступності для маломобільних груп	90
Костєва Т. Б. Гласність та прозорість в управлінській діяльності як основа соціально-правового та демократичного розвитку	93
Яблуновська К. О. Публічне управління в екологічній сфері	95
Абдуллаєв В. А. Механізми демократичного судового контролю в системі публічного управління.....	97
Бєлік Л. П. Становлення інституту супервізорства в органах державної служби	100
Білас О. М. Е-звернення громадян в Україні як електронна послуга.....	102
Архипенко Н. В. Досвід Європейських країн в організації проведення земельних торгів аукціонів земель сільськогосподарського призначення	105
Паламарчук Л. В. Щорічне оцінювання державних службовців як запорука соціально-демократичного суспільства.....	108
Западенко К. О. Вплив спеціальної перевірки на кадровий потенціал державних службовців як механізм соціально активного суспільства.....	111
Кваша О. О. Сучасний стан молодіжної політики в Європейському Союзі	114

Кужильна Н. А. Упровадження Європейських стандартів публічної служби в країнах ЄС (на прикладі Франції, Польщі, країн Балтії): досвід для України	117
Журавльова М. С. Державна служба, як інститут держави.....	121
Малашин І. П. Аналіз конституційно-правових основ публічної служби в Україні	124
Головащенко Н. Г. Соціально-економічний аспект нормативної грошової оцінки землі	128
Фортуна О. В. Аналіз сучасного стану системи пенсійного забезпечення в Україні: перспективи її реформування	130
Долгих А. М. Система електронних звернень та електронних петицій як чинник участі населення у вирішенні питань публічного управління	134
Костюк О. В. Механізм контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні	137
Потішняк Т. О. Історичний аналіз виникнення та формування територіальних громад на теренах сучасної України	139
Котенко А. Інноваційні підходи у роботі державної служби зайнятості в умовах пандемії	143

Редактора *Р. Грубкина*.
Технічний редактор, комп'ютерна верстка *Д. Кардаш*.
Друк *С. Волинець*. Фальцювальні-палітурні роботи *О. Мішалкіна*.

Підп. до друку 8.11.2020.
Формат $60 \times 84^{1/16}$. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 8,83. Обл.-вид. арк. 8,42.

Тираж 35 пр. Зам. № 5869

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.

